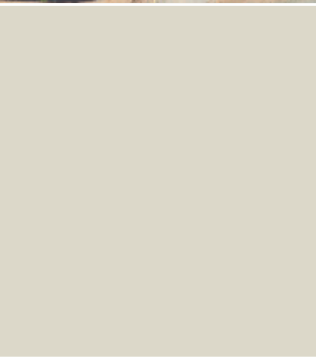
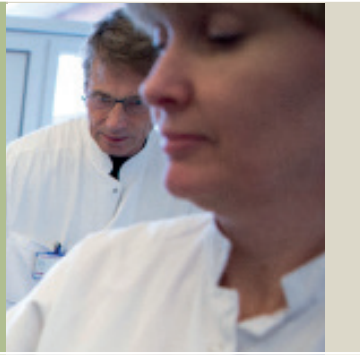

Budget 2018

Indholdsfortegnelse .....Sidetal

1	Indledning til Budget 2018.....	1
1.1	Indledning	2
1.2	Region Midtjyllands mål - målbilleder	3
1.3	Budgetloven	4
1.4	Budgetforlig 2018.....	5
2	Sundhed	15
2.1	Indledning	16
2.2	Hospitalesenheden Horsens.....	23
2.3	Regionshospitalet Randers	24
2.4	Hospitalsenheden Vest	24
2.5	Hospitalsenhed Midt.....	25
2.6	Aarhus Universitetshospital	26
2.7	Præhospitalet.....	27
2.8	Psykiatri.....	28
2.9	Fællesudgifter og -indtægter	29
2.10	Praksissektoren	35
2.11	Tilskudsmedicin	37
2.12	Sundhedsadministration	38
2.13	De Nye Hospitalsbyggerier – Kvalitetsfundsprojekter.....	38
2.14	Investeringsoversigt med bemærkninger.....	41
3	Social.....	55
3.1	Indledning	56
3.2	Driftsområder	60
3.3	Investeringsoversigt med bemærkninger.....	61
4	Regional Udvikling	63
4.1	Indledning	64
4.2	Udviklingsopgaver	68
4.3	Borgernære driftsopgaver	71
4.4	Tværregionale opgaver	75
5	Fælles formål og administration	78
5.1	Indledning	78
5.2	Stabe på Fælles formål og administration	81
5.3	Politisk organisation.....	83
5.4	Tjenestemandspensioner	84
5.5	Investeringsoversigt med bemærkninger	84
6	Finansielle poster og finansiering.....	85
6.1	Renteudgifter og renteindtægter	86
6.2	Langfristet gæld og afdrag	87
6.3	Leasing.....	89
6.4	Likviditet.....	90
6.5	Finansiering.....	93

7	Bevillings- og kompetenceregler	97
8	Budgetoversigter.....	105
8.1	Bevillingsoversigt 2018 - drift.....	106
8.2	Bevillingsoversigt 2018 - anlæg	108
8.3	Fordeling af kalkulatoriske omkostninger	109
8.4	Resultatopgørelser	110
8.5	Pengestrømsopgørelse	112
8.6	Budgetposter for de 3 kvalitetsfondsprojekter	113
9	Investeringsoversigter 2017 - 2021.....	114
10	Personaleoversigter	122
11	Flerårsoversigter	125

Indledning

til

Budget 2018

1. Indledning til Budget 2018

1.1. Fakta om Region Midtjylland

Fakta om Region Midtjylland

- * 1,3 mio. indbyggere
- * 19 kommuner
- * Dækker det midterste Jylland fra kyst til kyst
- * Geografisk den største region og befolkningsmæssigt den næststørste region

Opgaver

- * Sundhed hvor den største opgave er driften af hospitalerne
- * Driften af sociale tilbud
- * Regional Udvikling

Institutioner

- * 5 hospitaler
- * 8 psykiatriske afdelinger
- * 8 specialområder
- * Administration i 4 regionshuse

Ansatte

- * 26.390 fuldtidsstillinger

Regionsrådet

Regionen ledes af et regionsråd på 41 medlemmer og har ansvaret for at:

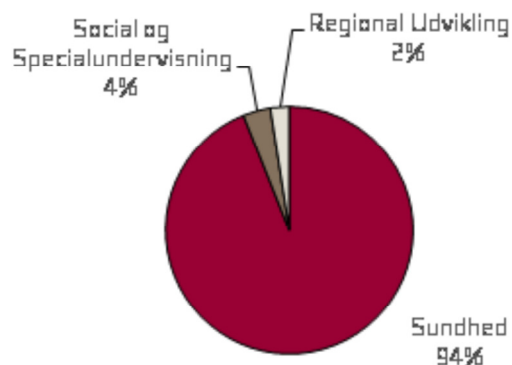
- * drifte og udvikle sundhedsvæsenet
- * arbejde for at skabe en helhedsbetragtning indenfor psykiatri, social- og specialundervisningsområdet
- * være med til at sikre den regionale udvikling, bl.a. via en visionær udviklingsplan og god kollektiv trafik

Budget 2018

Samlet bruttodriftsbudget opgjort efter omkostningsbaserede principper for regionen er på 28.263,0 mio. kr. Hertil kommer en almindelig investeringsramme på 514,2 mio. kr. og en anlægsramme for kvalitetsfundsprojekter på 1.188,0 mio. kr.

Budgettet fordeles på de 3 områder

* Sundhedsområdet	26.529,9 mio. kr.
* Social og Specialundervisning	1.024,0 mio. kr.
* Regional Udvikling	709,1 mio. kr.

Finansiering

Regionernes finansiering kommer fra staten og kommunerne både som faste tilskud og som aktivitetsafhængige tilskud. Dvs. tilskud som fx afhænger af, hvor mange patienter der behandles eller hvor mange pladser kommunerne køber på regionens sociale tilbud.

Finansieringen for sundhedsområdet og regional udvikling aftales i økonomiaftalen med staten og finansieringen af det sociale område fastlægges gennem en rammeaftale mellem kommunerne og regionen.

Finansiering fra staten:

- * Bloktilskud
- * Aktivitetsafhængige bidrag

Finansiering fra kommunerne:

- * Kommunalt udviklingsbidrag
- * Kommunale takstbetalinger
- * Objektiv finansiering fra kommunerne
- * Aktivitetsafhængig finansiering

1.2 Region Midtjyllands mål - målbilleder

Region Midtjylland skal være med til at løse opgaverne i den offentlige sektor og bistå med at håndtere de samfundsmæssige udfordringer. Det foregår i samspil med andre offentlige og private aktører og inden for de rammer og forudsætninger, der fastlægges i omverdenen.

Det er således også både national og international lovgivning og aftaler, der er med til at sætte de formelle rammer, herunder de økonomiske vilkår, for opgaveløsningen i Region Midtjylland.

Omverdens aktører har også betydning for opgavevaretagelsen og prioriteringerne. Det gælder bl.a. samspillet med borgere, kommuner, praktiserende læger, erhvervslivet universitetet/uddannelsesinstitutioner og faglige organisationer samt i forhold til medierne.

Hertil kommer samspillet internt i regionen med medarbejderinddragelse og medindflydelse som er centrale elementer i tilgangen til ledelse, styring og samarbejde.

Det er det folkevalgte regionsråds fornemmeste opgave at aflæse og prioritere befolkningens ønsker til sundhed, trivsel og velstand indenfor de områder, som folketinget har vedtaget skal være regionens ansvarsområde.

De folkevalgte regionsrådsmedlemmer fastlægger de overordnede politiske mål og træffer beslutning om de overordnede visioner og prioriteringer af de økonomiske midler indenfor hvert af regionens hovedområder:

- Sundhed
- Socialområdet, og
- Regional Udvikling

Region Midtjyllands **overordnede mission** er at bidrage til velfærd ved at fremme borgernes muligheder for sundhed, trivsel og velstand.

Der har i 2017 været arbejdet med målbilleder, der skal være med til at tydeliggøre de politiske målsætninger og prioriteringer på de 3 hovedområder. Målbilledet fra budget 2017 fastholdes, og i efteråret 2017 skal der arbejdes videre med indikatorerne for de enkelte mål samt afrapporteringen af målene i 2018.

Under de enkelte hovedområder beskrives målbillederne og de tilhørende mål.

1.3 Budgetloven

Budgetloven og lov om ændring af regionernes finansiering er vedtaget 12. juni 2012. Der er i det følgende givet en kort beskrivelse af de væsentligste principper i lovene.

Udgiftslofter

Det er et grundlæggende krav, at regionerne under ét overholder de aftalte udgiftsrammer. Der fastsættes et-årige udgiftslofter for henholdsvis sundhedsområdets nettodriftsudgifter og for regional udvikling. Finansministeren har desuden mulighed for at fastsætte et udgiftsloft for anlægsområdet, hvilket er gjort gældende i 2018.

Indførelse af sanktionsbestemmelser

Der indføres sanktion på overholdelse af udgiftslofterne i forbindelse med budgetlægning såvel som regnskabsaflæggelse.

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2018 bliver 1 mia. kr. af det samlede bloktilskud til regionerne gjort betinget af, at regionerne budgetterer driftsudgifterne i overensstemmelse med de aftalte rammer. Social- og indenrigsministeren bemyndiges til at foretage en eventuel modregning i regionernes bloktilskud individuelt eller kollektivt.

Der indføres ligeledes sanktion på regionernes driftsregnskab. Social- og indenrigsministeren nedsætter statens bloktilskud til regionerne, hvis regionernes regnskab for sundhedsområdet eller udviklingsområdet for året før tilskudsåret under ét udviser et højere niveau for nettodriftsudgifterne end det budgetterede niveau. Rammen er i princippet i overensstemmelse med budgetterne, men der kan korrigeres for flere forhold, blandt andet DUT, pris- og lønudvikling mv. Sanktionen bliver delvist individuel (60 %) og delvist kollektiv (40 %).

Oversigt over sanktioner for budget og regnskab

		Sanktion	Udmøntning af sanktion
Drift	Budget	Ja. 1 mia. kr. af bloktilskuddet er betinget af overholdelse af aftalte rammer	Social- og indenrigsministeren beslutter om sanktion er individuel eller kollektiv
	Regnskab	Ja. Bloktilskuddet reduceres med forskellen mellem budget og regnskab, hvis regnskabet er højere end budgettet	60 % af sanktionen er individuel og 40 % af sanktionen er kollektiv
Anlæg	Budget	Finansministeren har mulighed for at fastsætte et udgiftsloft	Sanktionen er kollektiv
	Regnskab	Nej	Ingen sanktion

Der er følgende budgetlofter for Region Midtjylland i 2018:

- Der er et loft på nettodriftsudgifterne på 24.040 mio. kr. på sundhedsområdet
- Der er et loft på nettodriftsudgifterne på 633 mio. kr. for Regional Udvikling
- Der er et loft på anlægsudgifterne på 514 mio. kr.

Aftale om Budget 2018 for Region Midtjylland

Mellem Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Dansk Folkeparti, Venstre og Leif Lund (uden for parti) er der indgået aftale om budget 2018 for Region Midtjylland.

1. Indledning

Økonomiaftalen for 2018 mellem regeringen og Danske Regioner fastsætter de økonomiske rammer for regionernes nettodriftsudgifter på sundhedsområdet og regional udvikling.

Forligspartierne anerkender, at der med budget 2018 fortsat vil være et pres på personalet på regionens arbejdspladser. Der skal derfor vedblivende være opmærksomhed på påvirkningen af arbejdsmiljøet på regionens arbejdspladser.

2. Sundhedsområdet

Økonomiaftalen for 2018 indeholder et produktivitetskrav på 2 %. Forligspartierne er enige om at produktivitetskravet skal afskaffes, og at der skal arbejdes hen imod at finde en mere hensigtsmæssig styringsmodel for sundhedsområdet. Forligspartierne konstaterer med glæde, at der i Regions-MEDudvalget er opbakning til et opgør med produktivitetskravet på 2 %. Ligesom at der i RMU er støtte til udviklingen af en ny styring af sundhedsvæsenet i et samarbejde mellem politikere, ledere og medarbejdere.

Målbillede – Et sundhedsvæsen på patientens præmisser

Region Midtjylland har en vision om at forbedre sundhedsvæsenet på patientens præmisser. Det skal ses i sammenhæng med de otte nationale mål, som regeringen, Danske Regioner og KL er kommet med. Region Midtjylland har allerede fokus på skiftet i styringen i sundhedsvæsenet, herunder det fokus der udspringer af sundhedsplanen. Udgangspunktet for arbejdet er regionens målbillede. Målbilledet er et resultat af det arbejde, der er pågået i Region Midtjylland de seneste år, hvor fokus har været på at koble kvalitet, aktivitet og økonomi i styringen af sundhedsvæsenet.

Målbilledet fra budget 2017 fastholdes. I efteråret 2017 skal der arbejdes med indikatorerne for de enkelte mål samt afrapporteringen af målene i 2018.

Økonomi- og aktivitetsstyringen i Region Midtjylland skal understøtte arbejdet for et sundhedsvæsen på patientens præmisser. Derfor skal hospitalerne, som det også var tilfældet i budget 2017, ikke længere styres efter en basislinje udtrykt ved en DRG-værdi. I stedet skal der være fokus på den aktivitet, der er en følge af at opfylde målene i målbilledet.

Drift

En gennemgang af budgetbehovet på sundhedsområdet viser, at der i 2018 generelt er stigende udgifter på sundhedsområdet. Budget 2018 indeholder en række politiske prioriteringer. Nedenfor nævnes udvalgte politiske prioriteringer.

Tabel 1: Udvalgte politiske prioriteringer i budget 2018

Mio. kr.	2018
Hospitalsmedicin	80,0
Nye behandlinger	30,0
Respiratorpatienter i eget hjem	43,0
Udmøntning af omprioriteringsbidrag	-12,8
Dansk Center for Partikelterapi	12,3
Telemedicin	1,0
Afledte udgifter i forbindelse med alle nye hospitalsbyggerier	96,1
Førstehjælperordning (præhospital)	0,2
Øvrige områder*	-249,8
I alt	0,0

*De øvrige områder dækker bl.a. realvækst fra økonomiaftale, genberegning af bloktilskud og spareplan 2015-19, der samlet set giver råderum til at dække de stigende udgifter i 2018.

Hospitalsmedicin

Området prioriteres med 80 mio. kr., da det er den forventede stigning i udgifterne til hospitalsmedicin fra 2017 til 2018.

Nye behandlinger

I lighed med tidligere år prioriteres der 30 mio. kr. i budget 2018 til opdrift af nye dyre behandlinger og igangsætning af nye initiativer. Regionsrådet forelægges sag om disse initiativer og udmøntning heraf i 2018. Forligspartierne ønsker, at der ved udmøntningen af puljen også er fokus på, om der er behandlinger-/omkostninger, der falder væk.

Respiratorpatienter i eget hjem

Udgifterne til respiratorbehandling i eget hjem vedrører i overvejende grad udgifter til personale, der skal være til stede i hjemmet for at sikre, at hjemmerespiratorbehandling foregår på betryggende vis. I Region Midtjylland visiteres patienter til hjemmerespiratorbehandling gennem Respirationscenter Vest.

De samlede udgifter til respiratorbehandling er steget hvert år de senere år på grund af et stigende antal patienter, der visiteres til behandling med respirator i eget hjem. Patienttilvæksten har de senere år ligget på mellem 4 % - 13 % årligt.

Der er i budget 2018 tilført området yderligere 43 mio. kr.

Udmøntning af omprioriteringsbidrag

I økonomiaftalen for 2018 indgår et omprioriteringsbidrag på 1 % af administrationen på sundhedsområdet. I Region Midtjylland udgør omprioriteringsbidraget 12,8 mio. kr. Regionsrådet forelægges forslag til udmøntning af omprioriteringsbidraget senere på året.

Dansk Center for Partikelterapi

Dansk Center for Partikelterapi vil, som de første i Danmark, fra 2018 kunne levere højt specialiseret behandling med partikelterapi i form af protoner.

Partikelterapi med protoner er en nyere og ofte mere skånsom form for strålebehandling af kræft. Det specielle ved behandling med protoner er, at protonerne rammer såvel kræft- som godartede knuder meget velafgrænset. Dermed kan det omkringliggende væv skånes og bivirkninger som følge af behandlingen reduceres.

Centeret er under opbygning, og fra oktober 2018 modtages de første patienter. I 2018 forventes det, at Dansk Center for Partikelterapi kan levere 550 fraktioner, svarende til ca. 20 patienter. Kapaciteten vil herefter stige løbende frem til 2023, hvor man forventer at kunne behandle ca. 1.100 patienter årligt.

Dansk Center for Partikelterapi er det eneste af sin art i Danmark, og derfor forventes ca. 4/5 af behandlingen at vedrøre patienter fra andre regioner. De afsatte 12,3 mio. kroner i budget 2018 dækker Region Midtjyllands andel af stigningen i udgifterne i 2018. De samlede udgifter i forbindelse med drift af Danske Center for Partikelterapi er i 2018 på 57 mio. kr., stigende til 144 mio. kr. i 2023, hvor centret er i fuld drift.

Telemedicin

I økonomiaftalen for 2018 er regeringen, Danske Regioner og KL enige om, at udbredelsen af telemedicin til borgere med KOL er væsentligt for at styrke det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. Parterne er derfor enige om at prioritere indsatsen højt og sikre en landsdækkende udbredelse af digitale løsninger inden udgangen af 2019. Der er på den baggrund prioriteret 1 mio. kr. til telemedicin i budget 2018.

Afledte udgifter i forbindelse med alle nye hospitalsbyggerier

Der er behov for at prioritere 96,1 mio. kr. i budget 2018 til afledte udgifter til alle nye hospitalsbyggerier. Der er generelt tale om kendte tal, da det er udgifter til indsatser, der har været planlagt gennem længere tid.

En del af beløbet går til OPP psykiatri, hvor der i forbindelse med udflytning af Psykiatrisk hospital i Risskov til DNU skal afsættes midler til betaling af OPP-kontrakten. Derudover er der med udgangspunkt i investeringsplanen afsat midler til leasing og driftsanskaffelser, og der er samtidig afsat midler til bygningsdrift, flytterelaterede udgifter og uforudsete udgifter.

Førstehjælperordning (præhospital)

Der budgetteres med 0,2 mio. kr. til fortsat drift af 1-1-2 førstehjælperordningen. Forligspartierne noterer sig, at civilsamfundets deltagelse i akutberedskabet flere steder har vist sig at fungere rigtig godt og har stor betydning for trygheden. Der skal indenfor den eksisterende budgetramme for området fortsat arbejdes med at udbrede 1-1-2 førstehjælperordningen.

Pulje til politisk prioritering

Af 1. behandlingen af budget 2018 fremgår det, at der er afsat en pulje på 12,7 mio. kr. til politisk prioritering. I forslag til budget 2018 var der afsat 30 mio. kr. til betaling af OPP-kontrakt i forbindelse med udflytning af Psykiatrisk hospital i Risskov til DNU. På baggrund af den ajourførte tidsplan for udflytningen reduceres den afsatte pulje med 5 mio. kr. I budget 2018 afsættes der således 25 mio. til betaling af OPP-kontrakten. Forventningen til udviklingen på tilskudsmedicin er justeret med 4,5 mio. kr., så der forventes et fald i udgifterne på 36,5 mio. kr. På den baggrund kan puljen til politisk prioritering i 2018 øges med 9,5 mio. kr. til 22,2 mio. kr.

Prioriteringen af de 22,2 mio. kr. fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 2: Pulje til politisk prioritering

Mio. kr.	2018
Psykiatri	10,0
Smerteområdet	2,0
Aarhus Universitetshospital – ekstra til spydspidsområder	5,0
Øgede driftsudgifter til nye hospicepladser	0,7
Forskning og udvikling	2,0
Målopfyldelse af kræftpakker	2,0
Præhospital	0,5
I alt	22,2

Psykiatri

Forligspartierne er enige om at afsætte en ramme på 10 mio. kr. varigt fra 2018. Regionsrådet vil blive forelagt et udmøntningsforslag i december 2017.

Psykiatrien står i disse år over for en række udfordringer og udviklingsprojekter, som lægger et stort pres på driftsbudgettet. Det drejer sig om samarbejdet med de tre nordvestlige kommuner om etablering af Psykiatrien i Nordvest, pres på sengeafdelingerne og deraf afledte sikkerhedsproblemer, den intensiverede indsats for at nedbringe tvang, øget indsats overfor tidligere udsendte ramt af post-traumatisk stress syndrom (PTSD) samt et kommende samarbejdsprojekt med Aarhus Kommune om Borgernes Psykiatrihus.

Der må endvidere forventes ekstra udgifter ved at etablere og drive de 32 særlige pladser til patienter med svære psykiske lidelser, idet det ikke vil være muligt at etablere indsatsen inden for rammerne af den statslige takst og bevilling. Det forventes, at de særlige pladser vil aflaste den øvrige sengepsykiatri, når de første pladser etableres primo 2018. Kapaciteten på de 32 særlige pladser vil være fuldt udbygget i 2019.

Endelig forventer forligspartierne, at der vil være fokus på at sikre tilstrækkelige lægefaglige og øvrige relevante faglige ressourcer for at løse udfordringerne i psykiatrien. Nye behandlingsformer som f.eks. internetbaseret psykologbehandling skal tages i anvendelse, hvor det viser sig at være en omkostningseffektiv behandlingsform med den rette kvalitet. Muligheden kan også være relevant for privat praktiserende psykologer.

Forligspartierne ønsker at sætte fokus på, at Psykiatrisk Center i Skejby, når det tages i brug i løbet af efteråret 2018, har en stærk faglig profil. Det skal sikre patientbehandling, forskning og uddannelse på universitetsniveau som en del af Aarhus Universitetshospital. Der udarbejdes en plan for faglige satsningsområder for Psykiatrisk Center, der forelægges regionsrådet inden sommerferien 2018. Endvidere ønsker forligspartierne, at der ses på, hvordan ledelsesstrukturen og anvendelsen af lægeressourcerne kan understøtte en effektiv ibrugtagning og drift af det nye psykiatriske center. Herudover skal der sættes fokus på arbejdstilrettelæggelsen for de øvrige faggrupper.

Smerteområdet

Der opleves en stigning i antallet af henvisninger til udredning og behandling af kroniske smerter. Det har resulteret i lange ventetider på udredning på Region Midtjyllands smerteklinikker, hvor ventetiden varierer mellem 10 og 70 uger (længst i Silkeborg). Derfor udredes mange af regionens patienter på hospitaler uden for regionen, henholdsvis i Region Syddanmark og på privathospital. For at sikre hurtig udredning og et tilbud tæt på

patienterne, samt ensartede ventetider til de forskellige tilbud om smertebehandling, afsætter forligspartierne 2 mio. kr. til smerteområdet. Regionsrådet forelægges udmøntningsforslag senere på året.

Aarhus Universitetshospitals spydspidsområder

I budget 2017 blev det besluttet at prioritere 15 mio. kr. over tre år til udviklingen af Aarhus Universitetshospitals spydspidsområder. I budget 2017 blev der prioriteret 5 mio. kr., og i forslag til 1. behandling af budget 2018 blev der afsat 10 mio. kr. og i budget 2019 skal der afsættes 15 mio. kr. jævnfør beslutningen fra budget 2017.

Forligspartierne er enige om at afsætte yderligere 5 mio. kr. i budget 2018 således, at der over tre år afsættes 20 mio. kr. til udviklingen af Aarhus Universitetshospitals spydspidsområder - herunder 15 mio. kr. i budget 2018 og 20 mio. kr. i budget 2019.

Øgede driftsudgifter til nye hospicepladser

Regionsrådet har søgt og fået midler af Sundheds- og Ældreministeriet til etablering af 4 hospicepladser. De statslige midler dækker ikke den fulde udgift, idet der er behov for en regional finansiering på 1,7 mio. kr. I forbindelse med 1. behandlingen af budget 2018 blev der afsat en pulje på 1,0 mio. kr. til at dække udgifter til en eventuel etablering af nye hospicepladser. På den baggrund er der behov for at prioritere yderligere 0,7 mio. kr. i budget 2018.

Forligspartierne afsætter samlet set i budget 2018 0,7 mio. kr. til drift af 2 hospicepladser på Hospice Søholm og 1,0 mio. kr. til drift af 2 hospicepladser på Gudenå Hospice. Hermed gives der mulighed for, at ca. 70 ekstra borgere om året får en hospiceplads.

Forskning og udvikling

Forligspartierne ønsker at understøtte forskning og udvikling på regionshospitalerne. Der etableres en særlig pulje, som hospitalerne kan søge fra på baggrund af konkrete nye initiativer. Puljen er på 2 mio. kr.

Målopfyldelse på kræftpakker

For at fokusere på målopfyldelsen af kræftpakkerne ønsker forligspartierne at styrke indsatsen og koordineringen på tværs af afdelinger, hospitaler og kræfttyper. I alt afsætter forligspartierne 2 mio. kr. Regionsrådet forelægges en udmøntningssag senere på året.

Præhospital - Forkantsdisponering af ambulanceberedskaber

Forkantsdisponering er et væsentligt redskab for at øge dækningsgraden med ambulanceberedskab i områder med relativt lange responstider. Der er en række såkaldte fremskudte placeringer, hvor en ambulance kan disponeres til. Af arbejdsmiljømæssige hensyn må beredskabet kun holde dér i op til to timer ad gangen. Der er dog i dag fire fremskudte placeringer med sove mulighed (Langå, Videbæk, Ulfborg og Karup). Dette muliggør, at AMK-vagtcentralen kan forkantsdisponere ambulancer til disse områder i væsentligt længere tid og dermed øge dækningsgraden og reducere responstiden i disse områder.

Forligspartierne afsætter 0,3 mio. kr. årligt til drift samt 0,2 mio. kr. i 2018 til etablering af fremskudte placeringer med sove mulighed i Ryomgård, Ry og Vinderup.

Akutindsatsen i Region Midtjylland

Forligspartierne er enige om, at den indgåede aftale om akutstrukturen fra 2007 står ved magt og bekræfter den med det her indgåede forlig. Akutstrukturen omfatter fem akuthospitaler og Regionshospitalet Silkeborg, som modtager visiterede akutte medicinske patienter i tidsrummet kl. 8 - 17 på hverdage – jf. Akutplan fra 2007 samt spareplan 15-19. Akutindsatsen omfatter også den allerede besluttede præhospitale indsats.

Det nære og sammenhængende sundhedsvæsen

Forligspartierne noterer sig, at regeringen har meldt ud, at der vil komme et større politisk udspil til efteråret for at styrke det nære og sammenhængende sundhedsvæsen, blandt andet på baggrund af den afrapportering fra Sundheds- og Ældreministeriet, som udkom før sommer. Regionsrådet har tidligere på året vedtaget en regional strategi for det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. På det grundlag ser forligspartierne frem til de kommende politiske drøftelser om det nære og sammenhængende sundhedsvæsen både indenfor somatikken og psykiatriområdet. Forligspartierne tillægger det stor betydning, at samarbejdet mellem hospitalerne, kommunerne og almen praksis om forebyggelse, pleje, behandling og rehabilitering skal styrkes.

Økonomiske udfordringer for Aarhus Universitetshospital

Regionsrådet blev den 24. april 2017 orienteret om de økonomiske udfordringer på Aarhus Universitetshospital. Det fremgik af orienteringen, at der i 2018 vil være en ubalance på 70 mio. kr., stigende til 140 mio. kr. i 2019 og stigende til 220 mio. kr. i 2020.

Årsagerne til udfordringerne er primært høje engangsudgifter i forbindelse med flytning til de nye bygninger, høje udgifter til driften af de nye bygninger, samt afdrag på leasinggæld og energilån.

Økonomirapporteringen i 2017 har vist, at der i 2017 er et stigende merforbrug på Aarhus Universitetshospital. Merforbruget skyldes, at centrene/afdelingernes driftsbudgetter presses af en række forhold. Blandt de væsentligste kan nævnes stigende udgifter til implantater, engangsudgifter i de enkelte afdelinger til dobbeltdrift i forbindelse med udflytning samt øgede udgifter på sterilområdet.

På baggrund af den økonomiske situation på Aarhus Universitetshospital tildeler forligspartierne hospitalet økonomisk hjælp i form af dækning af udgifter til sterilområdet på 30 mio. kr. i 2017 samt udskydelse af tilbagebetaling af energilån på 8,5 mio. kr. årligt i 2017-2018 og 12 mio. kr. i 2019.

På sterilområdet vil der i en overgangsperiode være merudgifter i forbindelse med samlingen af de sterile enheder i en ny sterilcentral og oplæring af personale. Samlingen øger instrumentbehovet, da der bliver længere transporttid mellem sterilcentralen og forbrugsafdelingerne, og derfor vil der være udgifter til indkøb af instrumenter. I 2017 gives der derfor en engangsbevilling på 30 mio. kr. til merudgifter til sterilområdet.

Det blev i forbindelse med budget 2017 vedtaget, at Aarhus Universitetshospital over en periode på 10 år skal tilbagebetale et energilån på i alt 105,7 mio. kr. I 2017 og 2018 skulle Aarhus Universitetshospital tilbagebetale 8,5 mio. kr. årligt, stigende med 3,5 mio. kr. til i alt 12 mio. kr. årligt i 2019-2026. Som en del af den økonomiske hjælp til Aarhus Universitetshospital udskydes tilbagebetalingen af energilånet. Tilbagebetalingen af lånet skal således begynde i 2020 og tilbagebetales med 11,1 mio. kr. årligt over 10 år.

Finansieringen af hjælpen til de økonomiske udfordringer på Aarhus Universitetshospital i 2017 skal ses i sammenhæng med den løbende konsolidering i 2017. I 2017 budgetomplaceres 38,5 mio. kr. fra en central pulje - pulje til overførsler til kommende år - til Aarhus Universitetshospital. Udskydelsen af tilbagebetaling af energilånet finansieres i 2018 og 2019 fra puljen til overførsler til kommende år.

Anlæg

Region Midtjylland har en ambitiøs investeringsplan, der skal sikre effektiv drift, større patientsikkerhed og høj kvalitet i sundhedsvæsenet. Investeringsplanen sikrer gennemførelsen af de tre kvalitetsfundsprojekter samt en nødvendig modernisering og udbygning af regionshospitalerne i Randers, Horsens, Silkeborg, etableringen af et psykiatrisk afsnit i Gødstrup og psykiatrisk center i DNU samt etableringen af Dansk Center for Partikelterapi på Aarhus Universitetshospital.

Investeringsplanen er presset af behov og ønsker til mange nye anlægsprojekter og udfordringer med ibrugtagning af nye projekter og presserende vedligeholdelsesprojekter. På den baggrund er der udarbejdet en ny strategi for investeringsplanen.

Strategien består dels af en opdeling af investeringsplanen i to dele. For perioden 2017-2019 består investeringsplanen af detaljeret information om årstal og beløbsrammer for projekter. For perioden 2020-2026 er projekterne angivet med samlede beløbsrammer som udtryk for de nuværende intentioner uden fastlagt fordeling mellem årene, det betyder, at der er mulighed for at revurdere fordelingen over årene, når/hvis yderligere presserende behov opstår.

Den nye strategi består samtidig af en igangsætning af en analyse af kapacitet og udnyttelsen af kapacitet for operationsstuer, ambulatorier, skannere og evt. andre relevante faciliteter på regionens hospitaler. Analysen skal se på udnyttelse af den eksisterende kapacitet sammenholdt med forventningerne til det fremadrettede behov. Analysen er også omtalt i forslag til investeringsplan 2017-2026.

Analysen har til formål at afsøge, om der kan afvikles mere aktivitet på eksisterende lokaler og udstyr. Øget udnyttelse af lokaler og udstyr vil kunne medføre mindre behov for om- og nybygninger og nyanskaffelser af udstyr og dermed forbedre anvendelsen af regionens ressourcer til anlæg og medicoteknisk udstyr. Bedre udnyttelse kan opnås fx gennem længere åbningstider, bedre udnyttelse af den eksisterende åbningstid og

levetidsforlængelse på udstyr. Der er altså tale om tiltag, som også kan være med til at skabe flere tilbud på patientens præmisser, idet det kan give mulighed for undersøgelse og behandling uden for almindelig arbejdstid. Der vil i analysen blive set på hensyn til personalets arbejdstider, vedligehold af udstyr, erfaringer om hvornår patienterne benytter tider mv.

Kapacitetsanalysen forventes afsluttet medio 2018. Det forventes i forlængelse heraf, at der vil kunne frigøres ressourcer, således at den ønskede renovering af regionshospitalernes sengeafsnit, herunder på Regionshospitalet Randers og Regionshospitalet Horsens, kan gennemføres som planlagt. Analysen skal indgå i grundlaget for de politiske drøftelser i forbindelse med prioriteringen for 2020 – 2026.

Kvalitetsfundsprojekter (Aarhus, Gødstrup og Viborg)

I økonomiaftalen for 2018 mellem regeringen og Danske Regioner er den økonomiske ramme til kvalitetsfundsbyggerierne på 4,8 mia. kr. i 2018. Region Midtjylland har i forlængelse heraf budgetteret med udgifter til kvalitetsfundsbyggerier i budget 2018 på 1.188 mio. kr. Dette beløb er lavere end det, regionen tidligere har forudsat af udgifter i 2018.

Reduktionen skal ses i lyset af, at der erfaringsmæssigt sker forsinkelser på nogle af kvalitetsfundsprojekterne, hvormed det samlede afløb reduceres. Der er dog samtidig med økonomiaftalen for 2018 *"lagt vægt på, at kvalitetsfundsbyggeriet fortsat realiseres i overensstemmelse med indgåede kontrakter og planer"*.

3. Socialområdet

Målbilledet fra 2017 for socialområdet i Region Midtjylland fastholdes i 2018. Målbilledet skal tydeliggøre de politiske prioriteringer på området. I efteråret 2017 skal der arbejdes videre med indikatorer for de opstillede mål på området.

På socialområdet er det i regi af Rammeaftalen 2016 blevet besluttet, og bekræftet i Rammeaftale for 2018, at der i perioden 2016-2018 skal foretages en samlet reduktion af taksterne på minimum 3 % i perioden. Takstreduktionen er fuldt ud gennemført i 2017.

På socialområdet er der aktuelt et stort pres på anlægsrammen. Det skyldes dels behov for kapacitetsudvidelser, som ser ud til at fortsætte i de kommende år, og dels er der behov for omfattende renoveringer af bygningsmassen eller erstatningsbyggerier over en årrække.

Behovet for kapacitetstilpasninger (udvidelser) ses bl.a. i kommunernes efterspørgsel efter botilbud til unge og voksne med autisme. Der har i de seneste år været en konstant venteliste, som ser ud til at fortsætte til trods for investeringer i 2016-17, bl.a. i 32 fleksible, mobile boliger. Tilsvarende er der venteliste til unge med psykisk sygdom og selvskadende adfærd, efterspørgsel efter en ny specialiseret rehabiliteringsenhed til mennesker med erhvervet hjerneskade mv.

Flere af de eksisterende botilbud er endvidere ved at være utidssvarende, og med henblik på, at regionen fortsat skal være en attraktiv leverandør for borgere og kommuner, vil der inden for en årrække være behov for omfattende renoveringer eller erstatningsbyggerier. Det gælder f.eks. Pilebakken og Tangkær i Specialområde Autisme, som har utidssvarende og små 1-værelses boliger, og Ulriksdal og Møllebækken i Specialområde Børn og Unge, som ikke længere er egnede til de børn og unge, som kommunerne i dag efterspørger døgntilbud til.

Rammen til *udvikling og omlægning* af de sociale tilbud har årligt haft et niveau på omkring 30 mio. kr. Det aftales, at rammen fra 2018 forhøjes til 50 mio. kr. årligt for at kunne imødegå behovet for investeringer på socialområdet. Herudover aftales det, at rammen til vedligeholdelse fastholdes på 12,1 mio. kr. årligt med henblik på at opretholde bygningsstandarden på de eksisterende sociale tilbud.

Som konsekvens af, at socialområdet er takstfinansieret, og alle investeringer lånefinansieres, indarbejdes omkostninger til forrentning og afskrivning i taksterne. Hvis der er tale om anlægsarbejder i eksisterende bygninger, medfører anlægsarbejderne takststigninger. Såfremt der ikke skal ske en takststigning, forudsætter det, at specialområdet gennemfører en driftsoptimering/driftsbesparelse svarende til omkostningerne. Nybyggeri og udvidelser på specialområderne vil inden for rammeaftalen blive drøftet med kommunerne.

Forligspartierne tillægger det endelig stor betydning, at der fortsat indenfor socialområdet arbejdes målrettet på at sikre den nødvendige metodeudvikling og faglige kompetenceudvikling af personalet for at imødekomme kommunernes behov for specialiserede ydelser nu og i fremtiden.

4. Regional Udvikling

Målbilledet for Regional Udvikling fra 2017 fastholdes i 2018. Målbilledet skal tydeliggøre de politiske prioriteringer på området. I efteråret 2017 skal der arbejdes videre med indikatorer for de opstillede mål på området.

På det regionale udviklingsområde er den økonomiske ramme reduceret med 1 % som følge af omprioriteringsbidraget i økonomiaftalen mellem regeringen og Danske Regioner. Omprioriteringsbidraget er i Region Midtjylland på 5,9 mio. kr.

Udgifterne til den kollektive trafik er stigende, og i 2018 er Midttrafiks budgetforslag 35,4 mio. kr. højere end den ramme, der er forelagt regionsrådet til 1. behandling af Regional Udviklings budget. Af merudgifterne på 35,4 mio. kr. vedrører 7,4 mio. kr. forventede merudgifter på Letbanen. Disse finansieres forlods af opsavede statslige midler øremærket til drift af Grenaabanen. I forbindelse med, at Odderbanen og Grenaabanen har stået stille, er der oparbejdet en pulje i Midttrafik, idet erstatningsbuskørsel er billigere end tog. Der anvendes 10 mio. kr. heraf til busdriften i 2018, hvilket medfører, at udfordringerne på busdriften er 18 mio. kr. i 2018.

For at skabe balance i Regional Udviklings budget 2018 er forligspartierne enige om følgende reduktioner på Regional Udviklings øvrige områder i 2018:

- Eventpuljen under erhvervsudvikling reduceres med 7 mio. kr.
- Uddannelsespuljen under regionale udviklingsaktiviteter reduceres med 7 mio. kr.
- Budgettet til eksterne konsulenter i Regional Udviklings budget reduceres med 2 mio. kr.
- Kulturpuljen under regionale udviklingsaktiviteter reduceres med 2 mio. kr.

Det forudsættes, at der alene er tale om engangsreduktioner i 2018, og at reduktionerne tilbageføres til de områder, de er taget fra, i budgetrammerne i overslagsårene 2019-2021. Dermed er der som udgangspunkt ved budgetlægningen af budget 2019 en udfordring på den kollektive trafik på 35,4 mio. kr.

I efteråret 2017 og foråret 2018 indbyder Region Midtjylland kommunerne til, sammen med Midttrafik, at deltage i en undersøgelse af hele trafikområdet set i lyset af de aktuelle udfordringer. Resultatet heraf skal, inden for budgetrammerne i overslagsårene 2019-2021, sikre den bedst mulige kollektive trafik i Region Midtjylland.

Regionalt kultursamarbejde efter Aarhus 2017

Forligspartierne ønsker, at der fra 2018 etableres et blivende kultursamarbejde på tværs af regionen. Samarbejdet mellem kommunerne i regionen og Region Midtjylland omkring Aarhus 2017 som europæisk kulturhovedstad har vist, at det ved en fælles indsats er muligt at styrke regionens internationale position som en kreativ region. En videreførelse af dette samarbejde i en blivende organisering ligger også i forlængelse af regionens kulturpolitik.

Forligspartierne er på den baggrund enige om, at der af kulturbudgettet disponeres ressourcer til samarbejdet med kommunerne. Det præcise beløb aftales i forbindelse med indgåelse af samarbejdsaftalen med kommunerne i efteråret 2017.

5. Hensigtserklæringer

A. Vikardækning i Region Midtjylland

Der har gennem længere tid været en øget opmærksomhed på, hvordan vikarforbruget - for specielt lægerne - administreres i Region Midtjylland. Det er således administrativt besluttet at igangsætte et udbud af lægevikarydelser med henblik på at konkurrenceudsætte lægevikardækningen i Region Midtjylland og få indgået aftaler med et eller flere firmaer.

Forligspartierne er enige om, at det skal undersøges, om der kan være potentiale i, at også læger kan indgå i regionens interne vikarbureau på tværs af Region Midtjylland, for på den måde at afklare om det personale, der i forvejen er ansat og dermed kender organisationen, kan bidrage til bedre kvalitet, samtidig med at regionens omkostninger til eksterne lægevikarer kan reduceres.

Det skal samtidig undersøges, om der på andre faggrupper med fordel i forhold til kvalitet og økonomi kan opnormeres på det fastansatte personale og samtidig reduceres på vikarforbrug. Det kan eksempelvis være i perioder, hvor der erfaringsmæssigt gennem årene har været et stort vikarforbrug.

B. Strategi for arbejdsstyrkeplanlægning

Region Midtjyllands medarbejdere har hver dag opmærksomhed på opgaveløsningen i forhold til borgere og patienter. Med henblik på at kunne "sætte og udvikle de rigtige hold" vil regionen vurdere mulighederne for opgaveflytning mellem faggrupper, så opgaveløsningen organiseres og håndteres på lavest mulige omkostningsniveau. Patientsikkerhedsperspektivet er altid en vigtig parameter i fordelingen af medarbejderressourcer i forhold til de daglige opgaver. Et andet vigtigt parameter er arbejdsmiljøet.

Forligspartierne er enige om, at der udarbejdes en strategi for arbejdsstyrkeplanlægning, der skal bidrage til, at Region Midtjylland både på kort og langt sigt har tilstrækkelig og kompetent arbejdskraft til rette tid, sted og omkostningsniveau.

C. Serviceassistentkonceptet

Forligspartierne ønsker at følge implementeringen af serviceassistentkonceptet i forbindelse med samlingen af hospitalsenheder, således at der opretholdes en variation i arbejdet.

D. Implementering af Initiativprisen og Smartprisen

Regionsrådet har stiftet Initiativprisen og Smartprisen, som uddeles hvert år. De nominerede forslag skal forelægges til politisk prioritering, og der skal være fokus på at brede gode ideer ud til anvendelse i hele regionen.

E. Forsøg med nye afregningsmodeller

Region Midtjylland er udset til at skulle lave forsøg med nye afregningsmodeller indenfor områderne ældre medicinske patienter og multisyge kronikere. Muligheden for at tilrettelægge/indrette afregningsmodeller, der går på tværs af sektorerne på disse områder, undersøges nærmere.

F. Høfde 42

Regionsrådet har besluttet, at forureningen ved Høfde 42 skal graves væk, men at det bør være staten, som betaler for oprydningen. I 2019 er der planlagt politiske forhandlinger om økonomien på jordforureningsområdet, og her opfordrer Region Midtjylland staten til at afsætte midler til oprensning af forureningen ved Høfde 42 og andre store jordforureninger.

Regionen vil i 2018 fortsætte den etablerede dialog og samarbejde med industrielle partnere om udvikling og test af nye jordrensningsmetoder til forureningen ved Høfde 42. Der arbejdes på at udvikle bæredygtige teknologier, der kan iværksættes lokalt og som samtidig sikrer en effektiv rensning af den giftige jord.

G. Konsolidering på sundhedsområdet

I Investeringsplan 2017-2026 er den centrale leasingramme på 738,1 mio. kr. i perioden 2014-2019. Leasingrammen er nødvendig for at gennemføre regionens ambitiøse investeringsplan.

Forligspartierne er enige om, at eventuelle mindreforbrug på sundhedsområdets nettodriftsudgifter i de kommende år anvendes til at konsolidere regionens økonomi især gennem indfrielse af leasinggæld.

H. Effektivisering af registreringer, arbejdsgange og databehandling

På baggrund af det midlertidige udvalgs anbefalinger og de erfaringer, der er høstet rundt omkring fra lokale tiltag, igangsættes et ambitiøst arbejde med henblik på at effektivisere registreringer, arbejdsgange og databehandling. Arbejdet skal foregå på alle niveauer og med afsæt i et politisk vedtaget kommissorium, som indeholder en løbende afrapportering til regionsrådet.

I. Polyfarmaci

Der gøres erfaringer med at bruge medicindata til at afdække omfanget af polyfarmaci og sætte målrettet ind overfor patienter med meget stort medicinforbrug og med risikable kombinationer af medicin. Arbejdet forankres i den regionale lægemiddelkomite og afrapporteres til regionsrådet.

J. Fortsat fokus på forbruget af ADHD-medicin i Region Midtjylland

Region Midtjylland ligger fortsat højt med hensyn til forbruget af ADHD-medicin sammenlignet med de øvrige regioner. Sundhedsstyrelsen har udarbejdet nationale kliniske retningslinjer for ADHD-behandling af såvel voksne som børn og unge i hhv. 2014 og 2015. Der gives en status i efteråret 2018 med status for implementering af de nationale kliniske retningslinjer samt forbruget af ADHD-medicin i Region Midtjylland.

K. Europæisk Frivillighedstid 2018

Region Midtjylland vil med baggrund i den indgående samarbejdsaftale med Aarhus Kommune om Europæisk Frivillighedstid 2018 indgå aktivt i realiseringen af de store potentialer ved øget åbenhed for frivillige i hele regionen. Det kan fx være ved at afholde kurser, der medvirker til at understøtte og anerkende de frivilliges indsatser.

L. Fødevarsatsningen og Europæisk Gastronomiregion

Region Midtjylland står centralt i den danske styrkeposition på fødevarerområdet og er blandt andet udnævnt til Europæisk Gastronomiregion. Regionen vil styrke arbejdet for at udnytte potentialerne på tværs af fødevarerhverv, gastronomi og turisme.

Viborg, den 4. september 2017

På vegne af partierne:

Socialdemokraterne	
Det Radikale Venstre	
Det Konservative Folkeparti	
Socialistisk Folkeparti	
Dansk Folkeparti	
Venstre	
Uden for parti	

SUNDHED

2 Sundhed

2.1 Indledning

Fakta om Sundhed i Region Midtjylland

Regionen skal drive og udvikle sundhedsvæsenet og være med til at tilbyde den bedste og nyeste behandling.

Samlet udgiftsbaseret driftsbudget for Sundhed: 23.302,0 mio. kr.

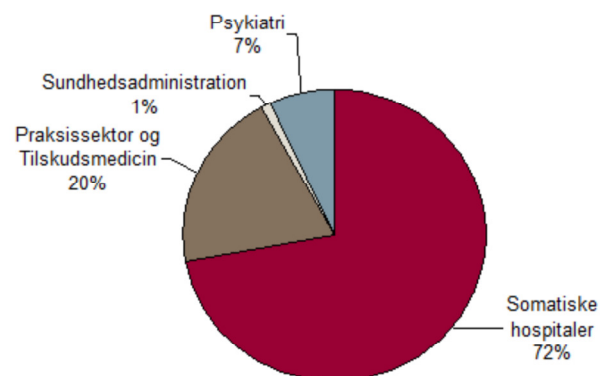
* Somatiske hospitaler mv.	16.844,4 mio. kr.
* Psykiatri	1.765,3 mio. kr.
* Praksissektor og Tilskudsmedicin	4.753,9 mio. kr.
* Sundhedsadministration	29,3 mio. kr.

Ansatte

Antal helårsstillinger 23.868

Opgaver

- * Hospitalerne
- * Nære Sundhedstilbud: Privatpraktiserende læger, privatpraktiserende speciallæger og andre tilbud inden for sygesikringsområdet (fysioterapeuter, tandlæger, kiropraktorer, psykologer og fodterapeuter)
- * Det præhospitale beredskab, herunder ambulance- og akutbilstjeneste
- * Tilskud til medicin
- * Derudover kommer en række opgaver inden for forskning, udvikling, uddannelse og samarbejdsopgaver med kommunerne
- * Psykiatriske afdelinger

Somatiske hospitaler

Hospitalerne er organisatorisk samlet i 5 enheder

Psykiatri

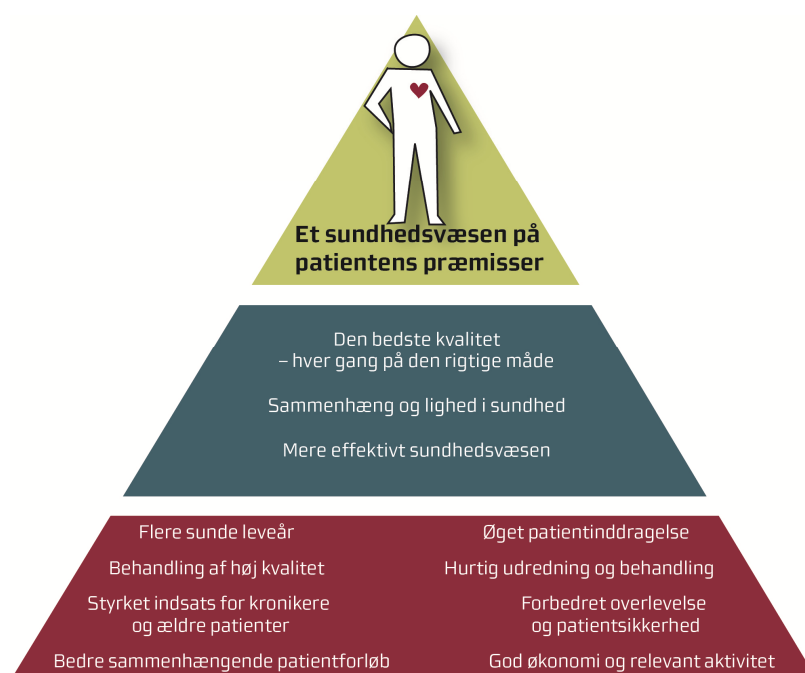
Overblik over psykiatrien i Region Midtjylland

Målbillede på Sundhed – Et sundhedsvæsen på patientens præmisser

Region Midtjylland har en overordnet vision om et sundhedsvæsen på patientens præmisser. Denne vision skal kobles med de nationale politiske mål for sundhedsområdet som regeringen, Kommunernes Landsforening og Danske Regioner indgik aftale om i foråret 2016. De tendenser, som tegner sig omkring et skifte i styringen af sundhedsvæsenet, er i god tråd med det fokus, Region Midtjylland allerede har både i Sundhedsplanen og i fokuset på værdibaseret styring.

Udgangspunktet for det videre arbejde er illustreret i nedenstående målbillede, som består af en vision, tre spor og otte mål. Målbilledet er et resultat af det arbejde, der er pågået i Region Midtjylland de seneste år, hvor fokus har været at koble aktivitet, økonomi og kvalitet i styringen af sundhedsvæsenet.

Målbilledet skal forstås på denne måde:

- Øverst i målbilledet ses Region Midtjyllands vision, som er et sundhedsvæsen på patientens præmisser.
- Midten af målbilledet viser tre spor, som er pejlemærker for, at regionen opnår et sundhedsvæsen på patientens præmisser.
- Bunden af målbilledet viser otte mål, som hele sundhedsvæsenet i Region Midtjylland skal styre efter for at sikre de tre spor og forbedringer i sundhedsvæsenet på patientens præmisser.

Der skal være enkelthed og fokus i arbejdet med at skabe 'Et sundhedsvæsen på patientens præmisser'. Regionens styring skal derfor være med til at sikre, at der er gode rammer for dette stykke arbejde.

Region Midtjyllands vision: Et sundhedsvæsen på patientens præmisser

Region Midtjylland har en vision om at skabe 'Et sundhedsvæsen på patientens præmisser' med hovedafsæt i regionens Sundhedsplan. Det betyder, at regionen skal arbejde hen imod, at alle handlinger og indsatser, der foretages i sundhedsvæsenet, skal have patientens perspektiv for øje. Det er nødvendigt at fastholde patientperspektivet som den overliggende vision for arbejdet i 2018 og frem i udviklingen af sundhedsvæsenet i Region Midtjylland.

De tre spor i målbilledet

For at opnå 'Et sundhedsvæsen på patientens præmisser' er det nødvendigt at sammentænke kvalitet, aktivitet og økonomi. Derfor er der formuleret tre spor med afsæt i Sundhedsplanen og et af de nationale mål, som skal hjælpe til med at sikre, at regionen når den overordnede vision.

Den bedste kvalitet – hver gang på den rigtige måde

Region Midtjylland har en kvalitetsdagsorden, hvor fokus er på, at levere den rigtige behandling til den enkelte patient fremfor at levere mest muligt. Region Midtjylland vil have fokus på de resultater, sundhedsvæsenet skaber for patienterne og på at skaffe overblik over kvaliteten og identificere områder, hvor der er mulighed for forbedringer. Bedre kvalitet skaber både bedre forløb for patienten, og sparer ressourcer. Vi skal derfor kontinuerligt arbejde på at forbedre kvaliteten i vores sundhedsvæsen og lære af hinanden til gavn for både patienter, medarbejdere og økonomien. Den bedste kvalitet skal leveres, uanset hvor man møder det regionale sundhedsvæsen.

Sammenhæng og lighed i sundhed

Behandlingsforløb går ofte på tværs af hospitaler, kommuner og praksissektor. Et velfungerende og gnidningsfrit samarbejde er helt afgørende for, at borgeren oplever et sammenhængende forløb. Regionen har derfor et stærkt fokus på at videreudvikle og udbygge et sammenhængende og nært sundhedsvæsen. Det nære sundhedsvæsen skal bidrage til sundhedsløsninger tæt på borgeren og dermed understøtte, at borgere med sygdom, så vidt muligt, kan fastholde deres hverdag. Regionen vil endvidere arbejde på at indfri det forebyggelsespotentiale, som et veludbygget nært sundhedsvæsen rummer eksempelvis i forhold til at forebygge akutte indlæggelser. Samtidigt er det afgørende for at give den rigtige patientbehandling og få mere sundhed for pengene, at behandlingen foregår på det laveste, effektive omsorgs- og omkostningsniveau. Sundhedsaftalen med regionens kommuner bidrager til at borgere oplever et sammenhængende forløb.

Med et øget fokus på patientens præmisser er det nødvendigt samtidig at fokusere på lighed i sundhed. Patienter har forskellige præferencer og forskellige ressourcer, hvilket der bør tages hensyn til. Patienter bør inddrages i beslutninger om egen behandling, og personalet skal hjælpe til med, at patienterne får de informationer, der er nødvendige for, at patienterne reelt kan være involverede i egen behandling.

Mere effektivt sundhedsvæsen

Det sidste spor i målbilledet er et mere effektivt sundhedsvæsen. Vi skal levere den rigtige indsats og sikre en relevant ressourceanvendelse. Samtidig skal vi holde fast i vores regionale dagsorden om, at mængde ikke nødvendigvis er kvalitet. Mere er ikke nødvendigvis bedre, og mere behandling er ikke kvalitet i sig selv.

De otte mål i målbilledet

I arbejdet med det nye målbillede er det vigtigt, at der er enkelhed og fokus på få mål, og at målene giver klinisk mening. Der er i målbilledet formuleret otte konkrete mål med udgangspunkt i de nationale mål for sundhedsvæsenet samt et regionalt mål om 'god økonomi og relevant aktivitet'. Målene peger tilsammen op imod de tre spor og regionens overordnede vision.

De otte mål i målbilledet er:

- Bedre sammenhængende patientforløb
- Styrket indsats for kronikere og ældre patienter
- Forbedret overlevelse og patientsikkerhed
- Behandling af høj kvalitet
- Hurtig udredning og behandling
- Øget patientinddragelse
- Flere sunde leveår
- God økonomi og relevant aktivitet

En af de centrale ambitioner med målbilledet er at koble kvalitet, aktivitet og økonomi. Derfor er aktivitetsstyringen ændret, så den i højere grad understøtter arbejdet med et sundhedsvæsen på patientens præmisser. Dette er i tråd med den bevægelse, regionen har gennemgået i de senere år, hvor der er øget fokus på at levere den relevante aktivitet ud fra et patientperspektiv.

I forlængelse heraf blev den traditionelle aktivitetsstyring efter DRG-værdi rettet mod hospitalerne fjernet fra 2017. De fortsatte krav til overholdelse af eksempelvis udredningsret, behandlingsgaranti og kræftpakker medfører, at aktivitetskravet i økonomiaftalen forventes fortsat at kunne overholdes.

Forbedringsarbejde som metode

I arbejdet med målbilledet er der stor opmærksomhed på at fokusere indsatserne og begrænse mængden af mål, så der holdes fokus og sikres klinisk mening og enkelhed i arbejdet med visionen om 'Et sundhedsvæsen på patientens præmisser'.

Arbejdet skal foregå i en forbedringskultur, hvor hospitalerne hele tiden kan tilpasse indsatser og handlinger i forsøget på at nå målene, sporene og den overordnede vision. Derfor er det særligt vigtigt, at relevante fagfolk og faggrupper inddrages. Det er disse medarbejdere, der skal sikre, at målene omsættes til konkrete forbedringsindsatser i Region Midtjylland. Fagfolkene er kernen i det daglige arbejde med at forbedre sundhedsvæsenet på patientens præmisser og sikre, at indsatserne tilpasses den enkelte patient og dennes situation.

Budget

Forslaget til driftsbudgettet for sundhedsområdet i 2018 er udarbejdet på grundlag af økonomiaftalen for 2018.

Driftsbudget for sundhed

Nedenfor ses en tabel med oversigt over politiske prioriteringer i budget 2018. Bundlinjen på tabellen udviser et nul - dvs. at Region Midtjylland budgetterer på den aftalte budgetramme fra økonomiaftalen.

De politiske prioriteringer er inkl. en pulje på 22,2 mio. kr. til politisk prioritering. Prioriteringen af puljen på 22,2 mio. kr. er nærmere beskrevet i budgetforliget. Nedenfor er en gennemgang af tabellen.

Politiske prioriteringer i budget 2018

Mio. kr.	Budget 2018
Økonomiaftale 2018	-69,2
Bloktilskudsfordeling	-91,6
Spareplan 2015-2019	-96,7
Hospitalsmedicin	80,0
Nye behandlinger	30,0
Praksissektor	20,0
Tilskudsmedicin	-36,5
Respiratorpatienter i eget hjem	43,0
Patientforsikring	8,0
Bløderpatienter	-6,0
Tjenstemandspension	14,0
Udmøntning af omprioriteringsbidrag	-12,8
Dansk Center for Partikelterapi	12,3
Spydspidsområder AUH	5,0
Pulje til udvidelse af hospice	1,0
Indkøbsbesparelser	-10,0
Førstehjælperordning (præhospital)	0,2
Privathospitaler	-1,0
Telemedicin	1,0
Afledte udgifter ifbm. nye hospitalsbyggerier	91,1
Valg i 2017	-4,0
Pulje til politisk prioritering/forligsdrøftelser	22,2
I alt	0,0

Økonomiaftale 2018

Regeringen og Danske Regioner indgik 6. juni 2017 økonomiaftalen for 2018. Økonomiaftalen bidrager til råderummet i Region Midtjylland med 69,2 mio. kr. Tabellen nedenfor viser den overordnede økonomi i økonomiaftalen.

Økonomiaftale 2018

Mio. kr.	Hele landet	Region Midtjylland
Realvækst i ØA 18	-500,0	-106,7
Omprioriteringsbidrag sundhed	60,0	12,8
Aftale om SSI	28,0	6,0
Aftale om fælles projekter (IT og digitalisering)	20,0	4,3
Aftale om effektiviseringsgevinster i ØA17	0,0	14,4
I alt	-392,0	-69,2

Der er en realvækst på sundhedsområdet i regionerne på 500 mio. kr. I Region Midtjylland er der en realvækst på 106,7 mio. kr. Til sammenligning var realvæksten i 2017 i Region Midtjylland på 42,7 mio. kr. og i 2016 var realvæksten i Region Midtjylland på 225 mio. kr.

I økonomiaftalen indgår et omprioriteringsbidrag på 1 % af administrationen på sundhedsområdet. På landsplan er omprioriteringsbidraget på 60 mio. kr. I Region Midtjylland er omprioriteringsbidraget på 12,8 mio. kr.

I økonomiaftalen er der aftalt landsdækkende IT- og digitaliseringsinitiativer for i alt 20 mio. kr., hvoraf Region Midtjyllands andel er på 4,3 mio. kr.

Det er aftalt i økonomiaftalen for 2017, at 50 % af effektiviseringsgevinsterne fra kvalitetsfundsbyggerierne omfordes på baggrund af bloktilskudsfordelingen. Denne aftale betyder, at Region Midtjylland skal aflevere 14,4 mio. kr. om året i perioden 2017-2025. Region Midtjylland mister over de ni år i alt 130 mio. kr. til de andre regioner på denne aftale.

Bloktilskudsfordeling

Bloktilskuddet fordeles ud fra et udgiftsbehov, der er bestemt dels fra aldersbestemte kriterier og dels socioøkonomiske kriterier. De aldersbestemte kriterier fordeler 77,5 % af bloktilskuddet, mens de socioøkonomiske kriterier fordeler 22,5 %.

Hvert år genberegnes bloktilskudsfordelingen som følge af ændringer i befolkningssammensætningen. Forskydninger i fx antal indbyggere, antal psykiatriske patienter, alderssammensætningen samt i antal borgere på overførselsindkomst imellem regionerne medfører, at fordelingsnøglen ændrer sig fra år til år.

I 2018 modtager Region Midtjylland 91,6 mio. kr. mere i bloktilskud end hvis fordelingen havde været uændret fra 2017. De socioøkonomiske kriterier er ansvarlige for 66,5 mio. kr. af stigningen, hvoraf ændringer i andelen af familier på overførselsindkomst har størst betydning. De 25,1 mio. kr. af stigningen skyldes udviklingen i de aldersbestemte kriterier, hvor det især har betydning, at Region Midtjylland har fået en større andel af den samlede befolkning.

Spareplan 2015-2019

Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti og Venstre indgik juni 2015 aftale om spareplan 2015-2019.

Spareplanen medfører store besparelser i årene 2016 til 2019, hvilket fremgår af tabellen nedenfor.

Besparelser i spareplanen 2015-2019

Mio. kr.	2016	2017	2018	2019
Besparelser i budgetrammer	-512	-602	-699	-756

I 2016 blev budgetrammerne reduceret med 512 mio. kr. og i budget 2017 bliver budgetrammerne reduceret med yderligere 90 mio. kr.

I budget 2018 er budgetrammerne reduceret med 96,7 mio. kr. og i 2019 reduceres budgetrammerne med yderligere 57 mio. kr.

Hospitalsmedicin

Området prioriteres med 80 mio. kr., da det er den forventede stigning i udgifterne til hospitalsmedicin fra 2017 til 2018.

Nye behandlinger

I lighed med tidligere år prioriteres der 30 mio. kr. i budget 2018 til nye behandlinger.

Praksissektor

I økonomirapporteringen i 2017, er der et mindreforbrug på området på 15,4 mio. kr. Skønnet indeholder puljemidler på 24,9 mio. kr. fra overførselssagen fra 2016. Samlet set er der således et strukturelt merforbrug på 9,5 mio. kr., da overførslen fra 2016 er en "engangsindtægt".

Udover at dække det strukturelle merforbrug fra 2017 på 9,5 mio. kr., budgetteres der med en mindre realvækst til praksisområdet. Samlet set prioriteres der yderligere 20 mio. kr. til området i budget 2018.

Budget 2018 for praksis

Mio. kr.	Budget 2018
Strukturelt merforbrug	9,5
Realvækst 2018	10,5
I alt	20,0

Indeholdt i realvæksten i 2018 er et forventet fald i udgifterne til tandlægerne, idet det forventes, at udgifterne til tandlæger tilpasses den forudsatte økonomiske ramme på området.

Tilskudsmedicin

På baggrund af økonomirapporteringen i 2017 kan området reduceres med 36,5 mio. kr. i 2018.

Respiratorbehandling i eget hjem

Udgifterne til respiratorbehandling i eget hjem har gennem flere år været stigende. På grund af et stadigt stigende antal patienter, er der behov for at prioritere yderligere 43 mio. kr. til området.

Patientforsikring

I 2017 blev budgettet til patientforsikring reduceret med 15 mio. kr. Der har efterfølgende været stigende udgifter til området. Der er derfor behov for at tilføre området 8 mio. kr. i 2018.

Bløderpatienter

På baggrund af økonomirapporteringen i 2017 kan området reduceres med 6 mio. kr. i 2018.

Tjenestemandspension

Der har gennem de seneste år været en stigning i antallet af tjenestemænd, der er gået på pension. Der er behov for yderligere 14 mio. kr. på budgettet i 2018 for at skabe balance på området.

Udmøntning af omprioriteringsbidrag

I økonomiaftalen indgår et omprioriteringsbidrag på 1 % af administrationen på sundhedsområdet. På landsplan er omprioriteringsbidraget på 60 mio. kr. I Region Midtjylland er omprioriteringsbidraget på 12,8 mio. kr. Omprioriteringsbidraget på de 12,8 mio. kr. udmøntes i budget 2018. Regionsrådet fastlægger udmøntningen af omprioriteringsbidraget i efteråret 2017.

Dansk Center for Partikelterapi

I budget 2016 og 2017 er der i alt afsat 13 mio. kr. til Dansk Center for Partikelterapi. I budget 2018 afsættes der yderligere 12,3 mio. kr. til uddannelse og igangsætning af driften af centret. Der vil være behov for yderligere driftsmidler i de kommende år.

Aarhus Universitetshospital – spydspidsområder

I budget 2017 var det besluttet at prioritere 15 mio. kr. over tre år til udviklingen af Aarhus Universitetshospitals spydspidsområder. I budget 2017 blev der prioriteret 5 mio. kr., og i budget 2018 og 2019 skal der hvert år afsættes yderligere 5 mio. kr.

Ved budgetforliget for budget 2018 afsatte forligspartierne yderligere 5 mio. kr. til området i budget 2018.

Pulje til udvidelse af hospice

Det er på regionsrådsmødet d. 26. april 2017 besluttet at ansøge om tilskud til i alt fire hospicepladser fra regeringens satspulje for hospiceområdet. Der vil være behov for en regional medfinansiering af driften på mellem 1,0 og 1,3 mio. kr., såfremt der oprettes én plads, hvorfor der er afsat en pulje på 1 mio. kr. Såfremt der opnås tilskud til flere pladser, opnås der stordriftsfordele. Der budgetteres derfor i budget 2018 med en pulje på 1,0 mio. kr. til udvidelse af hospice. Region Midtjylland er blevet bevilget 4 hospicepladser, der i alt vil kræve en regional medfinansiering på 1,7 mio. kr. På den baggrund er der i budgetforliget for budget 2018 afsat yderligere 0,7 mio. kr. til udvidelse af hospicepladser.

Indkøbsbesparelser

Der er et yderligere besparelspotentiale i Region Midtjylland på indkøbsområdet på 10 mio. kr. i 2018. Besparelserne vil kunne findes ved tiltag med yderligere konkurrenceudsættelse af både varer og tjenesteydelser, bedre leverandør- og kontraktstyring, indkøberadfærd og et øget samarbejde med øvrige regioner om fælles udbud, øget digitalisering samt optimering af indkøbsprocesser.

Førstehjælperordning (præhospital)

Der blev i 2017 givet en engangsbevilling til 1-1-2-førstehjælperordningen, hvorefter det på regionsrådsmødet 24. august 2016 blev besluttet, at udgifterne til fortsat drift af ordningen skulle indgå i budgetlægningen for 2018. Der budgetteres derfor i budget 2018 med 0,2 mio. kr. til 1-1-2-førstehjælperordningen.

Privathospitaler

Der er foretaget en vurdering af mulighederne for at reducere udgifter til privathospitaler i 2018. På baggrund af denne vurdering, er der mulighed for at reducere udgifterne til privathospitaler med 1 mio. kr. ved at gennemføre udbud på dele af plastikkirurgi, der i dag varetages af privathospitalerne. Området reduceres således med 1 mio. kr. i budget 2018

Telemedicin

I økonomiaftalen for 2018 er regeringen, Danske Regioner og KL enige om, at udbredelsen af telemedicin til borgere med KOL er væsentligt for at styrke det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. Parterne er derfor enige om at prioritere indsatsen højt og sikre en landsdækkende udbredelse af digitale løsninger inden udgangen af 2019. På den baggrund prioriteres der 1 mio. kr. til telemedicin i budget 2018.

Afledte udgifter ifbm. alle nye hospitalsbyggerier

Der er behov for at prioritere 91,1 mio. kr. i budget 2018 til afledte udgifter til alle nye hospitalsbyggerier. Tabellen nedenfor viser en oversigt over udgifterne.

Afledte udgifter ifbm. alle nye hospitalsbyggerier

Mio. kr.	Budget 2018
OPP psykiatri	25,0
Stigende leasingydelse	13,5
Driftsanskaffelser	8,5
Midler til drift af nye bygninger	8,2
Pulje til udforudsete udgifter	39,0
Flytterelaterede udgifter	-3,1
I alt	91,1

I forbindelse med udflytning af Psykiatrisk hospital i Risskov til DNU, og at hospitalet opføres som et OPP-projekt, afsættes der i budget 2018 25 mio. kr. til betaling af OPP-kontrakten. I budget 2019 er der behov for yderligere midler.

Der er afsat yderligere midler til leasingudgifter på 13,5 mio. og driftsanskaffelser på 8,5 mio. kr. med udgangspunkt i investeringsplanen.

Der er afsat 8,2 mio. kr. til hospitaler, der får et øget antal bygningskvadratmeter og dermed også større udgifter til bygningsdrift.

Der er afsat 39 mio. kr. til uforudsete udgifter.

Der er i samarbejde med hospitalerne lavet et skøn over flytterelaterede udgifter samt øgede udgifter til ejendomskat og grundskyld. Skønnet over flytterelaterede udgifter kvalificeres løbende. I budget 2017 var der afsat 99,5 mio. kr. til centralt finansierede flytteudgifter, og i 2018 forventes der udgifter på 96,4 mio. kr. I budget 2018 forventes således et fald i de centralt finansierede flytterelaterede udgifter på 3,1 mio. kr.

Valg i 2017

Der er afsat 4 mio. kr. i budget 2017 til afholdelse af valg til regionsrådet. I budget 2018 er det således muligt at anvende de 4 mio. kr. til andre formål.

Driftsbudget

Tabellen nedenfor indeholder en opdeling af budgettet på bevillingsområderne for sundhed.

Nettobevilling Budget 2018 og Budgetoverslagsår 2019-2021 (Udgiftsbaseret)

Mio. kr. 2018-p/1	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hospitalsenheden Horsens	1.007,1	1.015,6	1.020,7	1.016,4	1.028,3	997,7
Regionshospitalet Randers	1.159,4	1.079,9	1.095,0	1.089,6	1.084,3	1.084,3
Hospitalsenheden Vest	2.267,8	2.249,3	2.297,1	2.276,9	2.250,9	2.235,7
Hospitalsenhed Midt	2.425,2	2.351,9	2.408,2	2.398,5	2.384,0	2.384,0
Aarhus Universitetshospital	6.654,0	6.549,6	6.622,3	6.527,4	6.571,9	6.572,2
Psykiatri	1.746,6	1.709,5	1.765,3	1.736,6	1.734,7	1.729,9
Præhospitalet	834,8	845,4	843,2	842,6	846,1	839,0
Fælles udgifter/indtægter	2.137,0	2.510,0	2.231,9	2.430,6	2.332,7	2.345,7
Hospitaller mv. i alt	18.231,8	18.311,1	18.283,7	18.318,6	18.232,9	18.188,5
Tilskudsmedicin	1.331,9	1.366,4	1.305,5	1.302,8	1.302,8	1.302,8
Praksissektoren mv.	3.451,0	3.409,4	3.448,4	3.459,9	3.485,5	3.510,5
Praksissektor og tilskudsmedicin i alt	4.782,9	4.775,9	4.753,9	4.762,7	4.788,3	4.813,3
Sundhed ekskl. administration	23.014,7	23.086,9	23.037,6	23.081,2	23.021,2	23.001,7
Sundhedsadministration	63,1	29,6	29,3	27,9	27,9	27,9
Sundhed i alt, inkl. administration	23.077,8	23.116,6	23.066,8	23.109,1	23.049,1	23.029,6

2.2 Hospitalsenheden Horsens

Formål

Hospitalsenheden Horsens består af Regionshospitalet Horsens, Skanderborg Sundhedshus og Livsstilscentret Brædstrup.

Regionshospitalet Horsens er akuthospital for den sydøstlige del af regionen. Optageområdet dækker kommunerne Horsens, Hedensted, Odder og Skanderborg, svarende til ca. 218.000 indbyggere.

Regionshospitalet Horsens varetager otte interne medicinske specialer, heraf reumatologi delvist med betjening fra Aarhus Universitetshospital og hæmatologi betjent af Aarhus Universitetshospital. Hospitalet har desuden en dialysesatellit betjent fra Aarhus Universitetshospital. Regionshospitalet Horsens varetager ortopædkirurgi, kirurgi og urologi (sidstnævnte i samarbejde med Aarhus Universitetshospital) og gynækologi/obstetrik inkl. IVF-behandling. Hospitalet har desuden klinisk biokemi og billeddiagnostik. Der er betjening i dagtiden med pædiatri fra Aarhus Universitetshospital.

Skanderborg Sundhedshus varetager ambulante funktioner. Regionshospitalet Brødstrup er i dag hjemsted for Livsstilscenteret, hvor borgere indlægges med henblik på livsstilsændring.

Budget

Efterfølgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Hospitalsenheden Horsens.

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	1.007,1	1.015,6	1.020,7	1.016,4	1.028,3	997,7

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 1.554 helårsstillinger.

2.3 Regionshospitalet Randers

Formål

Regionshospitalet Randers er akuthospital for den nordøstlige del af regionen. Optageområdet dækker kommunerne Randers, Norddjurs, Syddjurs og Favrskov, svarende til ca. 225.000 indbyggere.

Regionshospitalet Randers varetager otte interne medicinske specialer og har desuden dialysesatellit betjent fra Aarhus Universitetshospital. Der varetages ortopædkirurgi, kirurgi og en ambulans urologisk fællesfunktion betjent fra Aarhus Universitetshospital samt gynækologi/obstetrik og pædiatri. Hospitalet har desuden billeddiagnostik, klinisk fysiologi, klinisk biokemi og et Patologisk Institut.

Regionshospitalet Randers omfatter Afdeling for Folkeundersøgelser, der for hele regionen varetager koordinering, forskning mv. inden for de nationale screeningsprogrammer. I forlængelse heraf varetager hospitalet en stor del af de undersøgelser og den kirurgi, der følger af programmerne. Regionshospitalet Randers varetager endvidere opstart og udbredelse af Projekt Aktiv Patientstøtte, som skal hjælpe de svageste og mest komplekse kroniske patienter i Region Midtjylland.

Grenaa Sundhedshus hører under Regionshospitalet Randers. Centret har akutklinik og ambulante funktioner. Sundhedshuset er etableret i samarbejde med Norddjurs Kommune.

Budget

Følgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Regionshospitalet Randers.

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	1.159,4	1.079,9	1.095,0	1.089,6	1.084,3	1.084,3

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 1.605 helårsstillinger.

2.4 Hospitalsenheden Vest

Formål

Hospitalsenheden Vest omfatter funktioner på Regionshospitalet Holstebro, Regionshospitalet Herning, Regionshospitalet Lemvig, Ringkøbing Sundhedshus og Sundhedscenter Tarm.

Hospitalsenheden Vest er akuthospital for den vestlige del af regionen. Enheden er nærhospital for ca. 300.000 borgere i kommunerne Herning, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Ikast-Brande, Lemvig og Struer. Der er fælles akutmodtagelse i Herning, visiteret akutmodtagelse i Holstebro og akutklinik i Ringkøbing.

Hospitalsenheden har 9 interne medicinske specialer, hvor specialet hæmatologi betjener borgere fra de ni midt- og vestjyske kommuner, kardiologi med KAG-funktion, onkologi, som med strålesatellit betjent fra Aarhus Universitetshospital dækker et optageområde på 520.000 borgere i de ni midt- og vestjyske kommuner.

Det neurologiske speciale varetager, udover den klassiske neurologi, diagnostik og behandling incl. thrombolyse af akut apopleksi for hele den vestlige del af regionen. Neurorehabilitering af patienter efter apopleksi varetages på Regionshospitalet Lemvig.

Det reumatologiske speciale varetages med udgangspunkt i et samarbejde med reumatologisk center på Regionshospitalet Silkeborg.

Endvidere varetages specialerne ortopædkirurgi, kirurgi, urinvejskirurgi, gynækologi og obstetrik og pædiatri. Der er fødsler i såvel Herning som Holstebro. Robotassisterede operationer varetages inden for gynækologi, kirurgi og urinvejskirurgi primært dedikeret kræftsygdomme.

For borgerne i de ni midt-vestjyske kommuner varetages behandling inden for øre-næse-hals specialet med tilknyttet audiologisk funktion på Regionshospitalet Viborg, øjenspecialet og arbejdsmedicin, hvor der er en klinik på Regionshospitalet Skive.

Specialet klinisk socialmedicin med funktionsvaretagelse i såvel Herning som Aarhus dækker alle regionens borgere.

Billeddiagnostik varetages på alle funktionsenheder, nuklearmedicin med PET/CT, klinisk biokemi, fysio-og ergoterapi samt ernæringsterapi er ligeledes omfattet af opgaveporteføljen.

I Ringkøbing og Tarm er der etableret henholdsvis et sundhedshus og et sundhedscenter, hvor der indgår regionale funktioner af ambulans karakter.

Region Midtjylland har indgået en samarbejdsaftale med Holstebro Kommune om etablering af Center for Sundhed i Holstebro. I centret etableres regionale funktioner inden for såvel det somatiske som psykiatriske område. Centret forventes færdigt i 2018; det er aftalt at de regionale funktioner først flytter ind i forbindelse med indflytning i DNV Gødstrup.

Parallelt med patientbehandlingen varetager Hospitalsenheden Vest en betydelig uddannelses- og forskningsindsats forankret i NIDO | danmark.

1770 studerende og elever gennemfører i løbet af et kalenderår en del af deres uddannelse ved Hospitalsenheden Vest. Hertil kommer uddannelsen af yngre læger samt anden post-graduat uddannelse. Der er etableret 3 universitetsklinikker og flere veletablerede forskningsafsnit med 8 professorer og 37 phd-studerende. Der er hermed etableret uddannelses- og forskningsaktivitet i alle kliniske og parakliniske afdelinger i Hospitalsenheden Vest.

Budget

Efterfølgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Hospitalsenheden Vest.

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	2.267,8	2.249,3	2.297,1	2.276,9	2.250,9	2.235,7

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 3.380 helårsstillinger.

2.5 Hospitalsenhed Midt

Formål

Hospitalsenhed Midt består af Regionshospitalet Viborg, Regionshospitalet Skive, Regionshospitalet Silkeborg og Regionshospitalet Hammel Neurocenter.

Regionshospitalet Viborg er akuthospital for den nordlige og midterste del af regionen. Optageområdet omfatter ca. 233.000 indbyggere i Viborg, Skive og Silkeborg kommuner.

Regionshospitalet Silkeborg har døgndækkende akutklinik for lokalområdet og modtager akutte visiterede medicinske patienter på hverdage i tidsrummet 8-17. I Skive er der akutklinik (Åbningstid fra kl. 8.00 – 22.00).

Hospitalsenheden varetager pædiatri, neurologi og samtlige interne medicinske specialer, herunder kardiologi med KAG-funktion og hjerte-ct. Hospitalsenheden varetager endvidere ortopædkirurgi, kirurgi, urologi, gynækologi og obstetrik for eget optageområde.

For eget og Hospitalsenheden Vests optageområde varetages følgende specialer: karkirurgi og mammakirurgi.

Hospitalsenheden varetager i et samarbejde med klinikken på RH Horsens fertilitets-behandlingen for hele regionen.

Hospitalsenheden varetager fedmekirurgi for hele regionen og for det højt specialiserede niveau tillige også for hele Vestdanmark.

Der varetages desuden billeddiagnostik, nuklearmedicin, kl. biokemi og patologi, sidstnævnte også dækkende Hospitalsenheden Vest.

Vestdansk center for Rygmarvsskadede og Hammel Neurocenter varetager højt specialiserede funktioner inden for henholdsvis para- og tetraplegi og neurorehabilitering dækkende hele befolkningen i Vestdanmark.

Dermatologi og venerologi (hudsygdomme og kønssygdomme) varetages i begrænset omfang i samarbejde med Aarhus Universitetshospital. Der er en hæmatologisk funktion betjent fra Hospitalsenheden Vest og i Skive har Regionshospitalet Herning en arbejdsmedicinsk klinik.

På Regionshospitalet Silkeborg er opgaverne organiseret i de to centre: Center for Planlagt Kirurgi og Diagnostisk Center, hvor begge har regionsdækkende opgaver. Center for Planlagt Kirurgi omfatter friklinisk aktivitet for hele regionen, og Diagnostisk Center har en særlig rolle i forhold til at udvikle optimerede patientforløb.

På hospitalsmatriklen i Skive er der ud over hospitalsfunktionerne neurorehabilitering, arbejdsmedicinsk klinik, en række medicinske ambulatorier, fertilitetsklinik og billeddiagnostik etableret et sundhedshus i samarbejde med Skive Kommune.

Budget

Følgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Hospitalsenhed Midt.

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	2.425,2	2.351,9	2.408,2	2.398,5	2.384,0	2.384,0

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 3.981 helårsstillinger.

2.6 Aarhus Universitetshospital

Formål

Aarhus Universitetshospital er Region Midtjyllands højt specialiserede hospital og behandler patienter med behov for specialiseret behandling fra hele Region Midtjylland, fra Vestdanmark og fra hele landet.

Aarhus Universitetshospital er samtidig akuthospital for den midterste østlige del af regionen. Optageområdet omfatter ca. 334.000 indbyggere i Aarhus Kommune og Samsø Kommune. Aarhus Universitetshospital er desuden højt specialiseret traumecenter for hele regionen.

Aarhus Universitetshospital er fordelt på fire matrikler i Aarhus by og omfatter desuden Samsø Sundheds- og Sygehus.

Samtlige specialer varetages på Aarhus Universitetshospital. Som universitetshospital har AUH et særligt ansvar for at kunne tilbyde højt specialiseret behandling på internationalt niveau, men også for at skabe og implementere

ny viden, der kan sikre, at fremtidens patienter får glæde af fremskridt, som følge af sundhedsvidenskabelig forskning. Hospitalet skal til stadighed sikre og udvikle spidsområder gennem forskning og særlige satsninger.

På Aarhus Universitetshospital skal forskningen prioriteres meget højt i samarbejde med Aarhus Universitet. Der forskes på alle afdelinger, og der er tale om forskning på et højt internationalt niveau, og resultaterne publiceres i internationale anerkendte videnskabelige tidsskrifter. Hospitalet er uddannelsessted for alle faggrupper i sundhedsvæsenet.

Aarhus Universitetshospital skaber resultater gennem samarbejde. Hospitalet investerer i relationer og søger samarbejde internt i Region Midtjylland og med bl.a. Aarhus Kommune for at skabe samarbejde til gavn for patienterne. Der er desuden netværk og samarbejder med specialister i ind- og udland om forskning og behandling af særligt komplicerede tilstande.

Hospitalet betjener flere af regionshospitalerne med fællesfunktioner og konsulentbistand – bl.a. inden for urologi, reumatologi, infektionsmedicin, øre-næse-hals, nefrologi, hæmatologi, strålebehandling, pædiatri, immunologi og mikrobiologi. Aarhus Universitetshospital har desuden radiologisk vagtfunktion for hele regionen.

Budget

Følgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Aarhus Universitetshospital (inkl. jordemodercentret).

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	6.654,0	6.549,6	6.622,3	6.527,4	6.571,9	6.572,2

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 8.869 helårsstillinger.

2.7 Præhospitalet

Formål

Det er Præhospitalets opgave, at koordinere og yde den sundhedsfaglige indsats fra der ringes 1-1-2 til patienten modtages på hospitalet. Præhospitalets formål er at:

- Redde liv
- Forbedre helbredsudsigter
- Formindske smerter og andre symptomer
- Afkorte det samlede sygdomsforløb
- Yde omsorg og skabe tryghed

Indsatsen ydes i form af ambulancer, akutlægebiler, akutlægehelikoptere, frivillige 112-førstehjælperkorps og andre præhospitale ordninger. Yderligere har Præhospitalet ansvaret for transport af Region Midtjyllands borgere til og fra behandling på hospitaler i og udenfor regionen.

Budget

Følgende tabel viser nettodriftsudgifterne for Præhospitalet.

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	834,8	845,4	843,2	842,6	846,1	839,0

I Budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 108 helårsstillinger (uden den landsdækkende akutlægehelikopterordning).

2.8 Psykiatri

Formål

Psykiatri og Social varetager organisatorisk alle opgaver vedrørende psykiatri- og socialområdet i Region Midtjylland. Socialområdet er beskrevet under Social.

Udredning og behandling af personer med psykiske lidelser varetages af de psykiatriske afdelinger. Behandlingstilbuddene omfatter indlæggelse, dagbehandling eller ambulante behandling på psykiatrisk afdeling, samt dagbehandling eller ambulante behandling lokalt. Folketinget har i 2017 endvidere vedtaget en lov, hvorefter regionerne primo 2018 skal oprette 150 "særlige pladser" på psykiatriske afdelinger, målrettet en mindre gruppe særligt udsatte personer med svære psykiske lidelser. En stor andel af driftsudgifterne vedrørende de "særlige pladser" finansieres af kommunerne.

Region Midtjylland råder over psykiatriske afdelinger i Vest (Herning og Holstebro), Midt (Viborg, Skive og Silkeborg), Horsens, Randers og Aarhus Universitetshospital, Risskov, hvor der findes tre specialiserede voksenpsykiatriske afdelinger samt en Børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling, som har afsnit i Viborg og Herning. Der findes sengeafsnit på alle afdelinger. Flere psykiatriske afdelinger har specialiserede funktioner, som dækker større geografiske dækningsområder.

AUH Risskov flyttes i 2018 til nyt universitetshospital i Skejby.

Psykiatri og Social varetager endvidere landsdelsdækkende behandling af læbe/ganespalte-patienter i Vest-danmark, tilbud i form af logopæd bistand til senhjerneskedede patienter og patienter med stemmeproblemer, og audiologopædisk bistand i tilknytning til regionens audiologiske afdelinger. På sundhedsområdet tilbydes desuden tidlig indsats via rådgivning i forhold til børn født med fysiske handicaps.

Budget

Efterfølgende tabel viser nettodriftsudgifterne for psykiatri

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt *)	1.746,6	1.709,5	1.765,3	1.736,6	1.734,7	1.729,9

*) Ordinære drift, dvs. ekskl. satspuljeprojekter m.v.

I budget 2018 er der for bevillingen et vejledende beregnet personaleforbrug på 2.871 helårsstillinger. Psykiatrien råder pr. 1. januar 2018 over 514 normerede senge samt 12 akutdøgnpladser, som drives af de ordinære budgetmidler. Fra starten af 2018 oprettes desuden 21 "særlige pladser". På lidt længere sigt forudsættes antallet af "særlige pladser" udvidet til 32, og der forventes flyttet 6-8 lavintensive senge til akutdøgnpladser i et fælles tilbud med Aarhus kommune ("Borgernes Psykiatrihus").

I budgetforliget for budget 2018 afsatte forligspartierne en pulje på 10 mio. kr. til psykiatri. Midlerne er placeret på Fælles udgifter og Indtægter. Regionsrådet vil blive forelagt et udmøntningsforslag i december 2017.

Satspuljer

En del af psykiatrien finansieres af statslige satspuljemidler, som er målrettet konkrete projekter. Projekterne løber over et antal år. Tabellen viser omfanget af de satspuljeprojekter, der er godkendt tilskud til i 2018.

Oversigt over regionale satspuljemidler

Aftale	Projekt navn	2018 mio. kr.
Tidligere aftaler	Igangværende satspuljeprojekter i alt	14,2
2017-2020	Tilsagn fra staten til nye satspuljemidler	5,4
	I alt	19,6

De senere år er omfanget af nye satspuljeprojekter reduceret. Dette er bl.a. en følge af, at de fleste projekter er blevet permanentgjort, samt at en større del af satspuljemidlerne nu gives som bloktilskud. Dette indebærer, at projekterne indgår i de ordinære budgetmidler.

De igangværende satspuljeprojekter omfatter i alt 4 projekter og dækker i de fleste tilfælde en 4-årig periode. I 2017 har staten givet tilsagn om tilskud til 3 nye projekter. I alt forventes staten i 2018 at yde tilskud på 19,6 mio. kr. til projekterne. De konkrete tilskud er dog baseret på de faktisk afholdte udgifter i det enkelte år.

2.9 Fællesudgifter og – indtægter

I efterfølgende tabel fremgår de samlede nettodriftsudgifter for området.

Mio. kr.	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	2.137,0	2.510,0	2.558,0	2.784,3	2.687,0	2.702,7

Den følgende tabel viser fordelingen på de otte delområder.

Mio. kr.	Budget 2018
Fokusområder	1.126,9
Fællespuljer til udmøntning	285,2
Personale og uddannelse	402,0
It og anskaffelser	188,1
Forskning og samarbejde	54,8
Øvrige fællesområder	105,9
Hospice og palliativ indsats	69,1
Servicefunktioner	326,0
I alt	2.558,0

I det efterfølgende er de forskellige områder i tabellen nærmere gennemgået.

2.9.1 Fokusområder

Den følgende tabel viser de budgetterede udgifter på i alt 1.126,9 mio. kr. for de områder, der er udvalgt som særlige fokusområder i 2018.

Fokusområder

Mio. kr.	Budget 2018
Samhandel mellem regioner	260,9
Behandling på privathospitaler (udvidet frit sygehusvalg)	32,6
Pulje til nye behandlinger	30,8
Refusion af hospitalernes medicinforbrug	172,1
Bløderpatienter	80,5
Respiratorbehandling i eget hjem	332,5
Patientforsikring	212,2
Reserve til uforudsete udgifter, jf. spareplanen 2015-2019	5,4
I alt	1.126,9

Samhandel mellem regioner

Puljen til samhandel mellem regioner er på 260,9 mio. kr.

Samhandel mellem regioner omfatter Region Midtjyllands centrale udgifter og indtægter forbundet med borgernes behandling i en anden region end bopælsregionen.

Budgettet omfatter

- Udgifter til hospitalsbehandling på hoved- og regionsfunktionsniveau samt enkelte behandlinger på højt specialiseret niveau af borgere med bopæl i Region Midtjylland foretaget i en anden region, dog undtaget enkelte udgifter til hoved- og regionsfunktionsbehandling på Vejle Sygehus, som er decentraliseret til Aarhus Universitetshospital.
- Indtægter fra hospitalsbehandling på hoved- og regionsfunktionsniveau af borgere med bopæl uden for Region Midtjylland foretaget i Region Midtjylland, dog undtaget indtægter på hoved- og regionsfunktionsniveau på Aarhus Universitetshospital.

Alle indtægter på højt specialiseret behandling på Aarhus Universitetshospital og Hospitalsenhed Midt samt hoved- og regionsfunktionsbehandling på Aarhus Universitetshospital er decentraliseret og fremgår derfor ikke af det centrale budget på samhandelskontoen. Udgifterne til højt specialiseret behandling er også decentraliseret, med undtagelse af visse højt specialiserede behandlinger, der ikke kan foretages i Region Midtjylland.

Behandling på privathospitaler (udvidet frit sygehusvalg)

Region Midtjyllands budget til behandling på privathospitaler og klinikker er i 2018 på 32,6 mio. kr.

Regionens udgifter til privathospitaler omhandler patienternes ret til at blive behandlet på et privathospital, hvis der ikke kan tilbydes behandling på et offentligt hospital inden for behandlingsfristen på én måned. Derudover har regionens hospitaler pligt til at udrede patienter inden for én måned. I de tilfælde hvor det ikke er muligt at udrede patienterne inden for fristen kan privathospitaler anvendes. Udgifterne til kontoen omhandler således patienter henvist efter reglerne om udvidet frit sygehusvalg eller patienter som på et af regionens offentlige hospitaler ikke kan blive udredt inden for udredningsfristen.

Regionen har decentraliseret budgetansvaret for udredning og behandling på privathospital inden for områderne ortopædkirurgi, kirurgi, urologi, øre-, næse-hals samt radiologi. Decentraliseringen af budgetansvaret betyder, at udgifterne til behandling på privathospital på de fem decentraliserede områder finansieres af hospitalerne. Området for behandling på privathospital er i udvikling, hvilket betyder at der i 2018 vil være en vis usikkerhed på kontoen.

Fællespulje til nye behandlinger

Puljen til nye behandlinger er på 30,8 mio. kr.

Hospitalerne kan søge finansiering til nye behandlinger. Der gives primært finansiering til implantater. Der gives som udgangspunkt ikke finansiering til løn og øvrig drift i forbindelse med indførelse af nye behandlinger.

Hospitalerne skal beskrive alle nye behandlinger nærmere, herunder økonomi, teknologi, evidens mv. (mini-MTV). Dette er en forudsætning for at komme i betragtning til at få finansiering til den enkelte aktivitet. Der foretages en samlet prioritering inden for rammen på 30 mio. kr.

Refusion af hospitalernes medicinforbrug

Puljen til refusion af hospitalernes medicinforbrug er på 172,1 mio. kr.

Der er afsat 80,0 mio. kr. til at finansiere vækst i udgifterne til medicin fra 2017 til 2018. Der er ligeledes besparelser i Spar 2015 - 2019 for i alt -5,1 mio. kr., og 97,2 mio. kr. vedrører permanentgørelse af udgifter i 2017 mm.

Refusionsmodellen på medicinområdet indebærer, at hospitalerne får 100 % økonomisk refusion af udgifterne til medicin, når de nationale og regionale anbefalinger følges. Der gives ikke økonomisk refusion, når de nationale og regionale anbefalinger ikke følges. Finansieringen er dermed i høj grad knyttet an til anbefalingerne fra Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin (RADS) og Koordineringsrådet for ibrugtagning af dyr sygehusmedicin (KRIS).

I løbet af budgetåret 2018 følges der op på eventuelle ændrede forventninger til udgiften til medicin i 2018. Ved regnskabsårets afslutning foretages en endelig regulering i forhold til det faktiske forbrug. Hvis den faktiske udgift er mindre end skønnet i løbet af året skal hospitalerne tilbagebetale mindreforbruget.

Bløderpatienter

Der er afsat et budget på i alt 80,5 mio. kr.

Den centrale konto til bløderpatienter anvendes til udgifter til den særlige faktor-medicin. I Region Midtjylland er det Aarhus Universitetshospital, som sørger for udlevering af bløderpræparater, både til bløderpatienter og for ikke-bløderpatienter, dvs. medicin der medgår på de opererende afdelinger for at stoppe blødninger under en operation.

Der er tale om et område, som kan ændre sig markant over kort tid, idet der er tale om få meget dyre patienter. Der kan være store udgiftsændringer på området, idet bløderpatienter kan udvikle inhibitor (udviklet antistoffer mod den almindelige behandling med blødermedicin), som gør behandlingen både kostbar og mere kompliceret for de ramte patienter i en kortere eller længere periode.

Respiratorbehandling i eget hjem

Budgettet er på 332,5 mio. kr.

Regionens forpligtelser i forbindelse med respiratorbehandling i eget hjem er beskrevet i vejledning fra Sundhedsstyrelsen. Udgifterne hertil bliver bogført centralt. Patienterne visiteres gennem Respirationscenter Vest (RCV) til hjemmerespiratorbehandling. Visiteringen af patienter til respiratorbehandling sker ud fra kriterier oprindeligt beskrevet af Sundhedsstyrelsen.

Udgifterne til respiratorbehandling vedrører i overvejende grad udgifter til personale, der skal være til stede i hjemmet for at sikre, at behandlingen foregår på betryggende vis. Kommunerne medfinansierer 33 % af udgifterne (andelen afspejler den sociale, ikke-sundhedsrelaterede andel af personaleudgifterne), mens regionerne betaler de øvrige 67 %.

Udviklingen i regionens udgifter til området er bestemt af behovet for respiratorhjælper-pladser og den gennemsnitlige pris for regionen pr. respiratorhjælper-plads. Patienttilvæksten har de senere år ligget på mellem 4 % - 13 % årligt.

De samlede udgifter til respiratorbehandling er steget hvert år de senere år på grund af det stigende antal patienter, der visiteres til behandling med respirator i eget hjem. Der er derfor tilført området yderligere 43 mio. kr. i budget 2018.

Patientforsikring

Budgettet til patientforsikring er på 212,2 mio. kr.

På kontoen til patientforsikring afholdes udgifter til erstatning for behandlingsskader og tandlægeskader. Herudover dækker kontoen udgifter til administrationsbidrag til Patienterstatningen, Styrelsen for Patientsikkerhed og Tandskadeerstatningen.

Ca. 75 % af udgifterne til patientforsikring vedrører erstatninger for behandlingsskader, hvor Patienterstatningen sagsbehandler skaderne og tilkender erstatning. Efter flere år med stigninger i antallet af anmeldelser har der de seneste to år været et fald i anmeldelserne med 2-3 %. Fra 2015 til 2016 faldt erstatningsudgifterne med 2 %. Erstatningsudgifterne forventes i 2017 at stige i forhold til 2016 som følge af en stigning i de større erstatninger.

Hospitalerne opkræves en selvrisiko på max 100.000 kr. pr. erstatningssag, som indtægtsføres på den centrale konto til patientforsikring.

Styrelsen for Patientsikkerhed varetager klagesager over den faglige behandling mv. samt klager over Patienterstatningens afgørelser om erstatning. Antallet af klagesager har været stigende de senere år, hvilket har medvirket til øgede udgifter til administrationsbidrag.

Reserve til uforudsete udgifter, jf. Spareplanen 2015-2019

Der er afsat en pulje på 5,4 mio. kr. uforudsete udgifter i forbindelse med implementeringen af Spar 2015-2019.

2.9.2 Fællespuljer til udmøntning

På fælleskontiene under Fællespuljer til udmøntning og Øvrige fællesområder budgetteres udgifter og indtægter, som ikke objektivt kan fordeles på de enkelte hospitaler/områder. En række af udgifterne - som fx udgiften til praksisreservelæger - regnskabsføres tillige på kontoen, mens det i andre tilfælde - fx udgifter til takststyringspulje - alene er i budgetsituationen, at man ikke ved, hvilke hospitaler udgiften vil optræde på, således at budgettet i løbet af budgetåret fordeles til hospitalerne.

Fælles puljer til udmøntning

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Puljen for særlige aktivitetsprojekter og garantiklinikker	9,5
Pulje til strålebehandling	2,4
Pulje til udvikling af nære sundhedstilbud	2,2
Screening for tyk- og endetarmskræft (Kræftplan III)	67,6
Meraktivitet på hospitalerne til høreomsorg	5,9
Vaskeriydelsen	-12,5
Reduktion af operationsfrekvens på rygområdet	-3,1
Pulje til initiativer fra sundhedsstrategi og Finanslov 2015	99,2
Pulje til øget kapacitet på medicinske afdelinger	3,2
Besparelse på indkøbsområdet	-25,2
Pulje til omprioriteringsbidrag	-12,8
Pulje vedr. udrednings- og behandlingsret	13,3
Aktiv patientstøtte	-10,9
Lov- og cirkulæreprogram samt andre reguleringer	1,1
Pulje til overførsler og korrektioner	31,4
Kræftplan IV	18,9
Pulje til demenshandlingsplan	10,9
Pulje til ekstraudgifter ifbm. aftale om SSI	6,0
Pulje til udgifter til OPP Psykiatri Skejby	25,0
Pulje til psykiatri fra Budgetforlig 2018	10,0
Pulje til smerteområde fra Budgetforlig 2018	2,0
Pulje til målopfyldelse af kræftpakker fra Budgetforlig 2018	2,0
Pulje til uforudsete udgifter fra Budget 2018	39,0
I alt	285,2

Puljen for særlige aktivitetsprojekter og garantiklinikker

Puljen er på 9,5 mio. kr. i 2017.

Puljen for særlige aktivitetsbaserede projekter og garantiklinikker er etableret med henblik på at muliggøre hurtig tilpasning i forbindelse med opståede muligheder eller ved øget efterspørgsel til behandling på privathospital via det udvidede frie sygehusvalg. Puljen er dermed med til at sikre en optimal udnyttelse af regionens samlede undersøgelses- og behandlingskapacitet.

2.9.3 Personale og uddannelse

Personale og uddannelse består af en række forskellige puljer og udgifter, der fremgår af følgende tabel.

Personale og uddannelse

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Lægernes kliniske videreuddannelse	175,4
Lægeuddannelse i almen praksis	58,9
Uddannelsesinitiativer for akut medicin	4,5
Udgifter til ansatte social- og sundhedsassistentelever	92,5
Uddannelse af sundhedsprofessionelle	7,4
Styrkelse af uddannelsesområdet	7,6
Lederuddannelse og og udvikling af medarbejdere	4,2
Personalepolitiske puljer	19,5
Projektpulje vedr. bedre ledelse og arbejdsgange	0,9
Centrale overenskomstmidler	5,1
Det nationale ledelsesprogram	2,2
Arbejdsskadeforsikring og AES	23,8
I alt	402,0

Personalepolitiske puljer – HR Puljer

Der er budgetteret med Personalepolitiske puljer på 19,5 mio. kr., jf. de detaljerede bemærkninger under HR i administrationsbudgettet. Kontoen skal desuden ses i en vis sammenhæng med det puljebeløb til kvalitetsreform og trepartsinitiativer, som er optaget under Fælles puljer.

Arbejdsskadeforsikringer

Der er budgetteret med et beløb til dækning af udgifter i forbindelse med arbejdsskader på 23,8 mio. kr., jf. de detaljerede bemærkninger under Regionssekretariatet i administrationsbudgettet.

2.9.4 It og anskaffelser

It og anskaffelser består af en række forskellige puljer og udgifter, der fremgår af følgende tabel.

It og anskaffelser

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Centrale leasingudgifter	32,4
Fælles implementeringstiltag it mv.	66,2
Pulje til administrative it-systemer	2,0
Driftsanskaffelser i forbindelse med investeringsplanen	87,3
Datafangssystem til DDD	0,2
I alt	188,1

2.9.5 Forskning og samarbejde

Forskning og samarbejde består af en række forskellige puljer og udgifter, der fremgår af følgende tabel.

Forskning og samarbejde

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Sundhedsvidenskabelig forskningsfond	23,8
Pulje til styrkelse af sundhedsforskningen i Region Midtjylland	14,1
Sundhedsinnovation	2,1
Projekt "Hvordan har du det?"	3,0
Fællesprojekter/aftaler med kommunerne	9,9
Pulje til forskning og udvikling på regionshospitaller fra Budgetforlig 2018	2,0
I alt	54,8

2.9.6 Øvrige fællesområder

Øvrige fællesområder består af en række forskellige puljer og udgifter, der fremgår af følgende tabel.

Øvrige fællesområder

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Selvejende hospitaler	89,1
Fællesprojekter under Danske Regioner	23,8
Øvrige udgifter	3,1
Ny sundhedsplan - Fælles ansvar for sundhed	3,2
Nettoudgifter til varer og tjenesteydelser på tværs af regionsgrænser	0,7
Patentområdet	3,0
Tilskud til GCP-enheden (Good Clinical Practise)	1,3
Pulje til konferencer i forbindelse med de store hospitalsbyggerier	0,2
Controlling af store anlægsprojekter	5,6
Konsulentbistand og informationsindsats mv.	2,5
Videnskabsetiske komiteer	0,5
Tilskud til patientforeninger	2,2
Betalinger fra kommuner for færdigbehandlede patienter	-4,2
Amgros - afregning af overskud for fællesindkøb af lægemidler	-6,2
Regional specialtandpleje	-3,0
Sundhedshuse	-1,0
Sundhedskort	3,3
Projekt Værdibaseret styring	7,7
Optimering af fradragsret for energifgifter og refusion af moms	-25,9
Nettodriftsudgifter	105,9

Selvejende hospitaler

Budgettet til selvejende hospitaler er på 89,1 mio. kr.

Region Midtjylland har ansvaret for – på vegne af alle regioner i landet – at indgå driftsoverenskomst med de selvejende hospitaler, der fysisk er beliggende i Region Midtjylland. Det drejer sig om Vejlefyord Rehabilitering, Sclerosehospitalerne, Muskelsvindfonden og gigtforeningen SANO.

Regionerne er forpligtiget til at benytte de i Sundhedslovens § 79 stk. 2 nævnte private specialsygehuse i et omfang fastsat i finansloven.

2.9.7 Hospice og palliativ indsats

Hospice er et tilbud til uhelbredeligt syge og døende patienter om lindrende behandling, pleje og omsorg og udgør en del af de regionale sundhedsydelser. Hospice søger gennem en specialiseret, tværfaglig indsats at give den syge og dennes pårørende den bedst mulige livskvalitet i den syges sidste levetid.

<i>Mio. kr.</i>	Budget 2018
Anker Fjord Hospice	20,5
Hospice Limfjord	20,2
Hospice Djursland	26,7
Hospice Søholm	20,8
Gudenå Hospice	18,3
Hospice fælles	-37,5
I alt	69,1

Hospice

I 2018 afsættes der 69,1 mio. kr. til hospiceområdet.

Region Midtjylland er forpligtet til at indgå driftsoverenskomst med selvejende hospicer svarende til 63 sengepladser. De 63 hospicepladser er fordelt på Region Midtjyllands fem selvejende hospicer: Hospice Søholm (13 pladser), Anker Fjord Hospice (12 pladser), Hospice Limfjord (12 pladser), Hospice Djursland (15 pladser) og Gudenå Hospice (11 pladser). Hertil kommer forbrug af pladser på hospicer i andre regioner, jf. det frie hospicevalg. Belægningsprocenten forudsættes at være gennemsnitligt 85 % i 2018, og det gennemsnitlige patientflow pr. hospiceplads pr. år forventes at være på 13,9.

I hospicetilbuddet indgår specialiseret palliativ bistand. Denne bistand udgår fra de palliative team ved Aarhus Universitetshospital, samt regionshospitalet i Randers, Herning, Viborg og Horsens.

Kommunerne betaler i 2017 en takst på 2.012 kr. pr. døgn pr. patient indlagt på hospice. Andre regioner betaler for patienter med ophold på Region Midtjyllands hospicer.

2.9.8 Servicefunktioner

De centrale fællesfunktioner varetager rollen som bindeled mellem regionsrådet og driftsorganisationen. Fællesfunktionerne placeret under Servicefunktioner varetager, ligesom de centrale stabe placeret under Sundhedsadministration og Fælles formål og administration, strategiske og administrative funktioner på tværs af organisationen.

Under fællesfunktioner på servicefunktionerne er der følgende enheder:

- **Indkøb & Medicoteknik:** Indkøb & Medicoteknik har ansvar for indgåelse af indkøbsaftaler og rådgivning i forbindelse med udbud og kontraktindgåelse samt rådgivning om og gennemførelse af effektive logistikløsninger. Indkøb & Medicoteknik har ligeledes ansvar for medicoteknisk bygherrerådgivning samt planlægning, koordinering og anskaffelse af medicoteknisk udstyr. Derudover varetager afdelingen fagtekniske opgaver som service, modtagekontrol og registrering af medicoteknisk udstyr, samt udfører forsknings- og udviklingsopgaver inden for hele ansvarsområdet.

Den Regionale Driftsenhed (RDE) har ansvaret for driften af regionslageret, med heraf følgende håndtering af vareindkøb, lagerstyring, returnering af vare, betaling af fakturaer og andre afledte opgaver. Dette sker i et tæt samarbejde med den eksterne logistik partner (FREJA), der tager sig af den fysiske håndtering. Herudover håndterer RDE (ILM) fakturaer for alle hospitaler i regionen, og hjælper

disse med at få anskaffet skaffevarer. Vedrørende skaffevarerne hjælper RDE med at sikre at disse bestilles på korrekt vis, men deltager også i diverse support opgaver.

- **Koncern Kvalitet:** Koncern Kvalitet varetager det samlede ansvar for kvalitetsudvikling i Region Midtjylland. Det inkluderer en række planlægnings-, koordinerings- og implementeringsopgaver indenfor kvalitetsområdet.

Endvidere udføres der forskning samt projekt- og udviklingsopgaver indenfor sundheds-, social- og arbejdsmarkedsområdet.

En betydelig del af Koncern Kvalitets aktiviteter finansieres ved indtægtsdækket virksomhed og tilskud fra fonde m.v.

- **IT-Sundhed:** Hovedopgaven for IT er at it-understøtte den opgavevaretagelse på sundhedsområdet, som finder sted i Region Midtjylland. IT varetager drift, support og udviklingsopgaver vedrørende en række sundheds it-systemer, fx elektronisk patientjournal (EPJ), telemedicin og laboratoriesystem (Labka II). It understøtter hele leverancekæden fra idé til drift og forvaltning, hvilket blandt andet indebærer forhold omkring it-arkitektur, it-sikkerhed, projektledelse og implementering.

Det skal bemærkes, at IT's budget er opdelt i IT-Sundhed og IT-Fælles. IT-Sundhed, som budgetteknisk er placeret under Servicefunktionerne relateres til sundhedsområdet. IT-Fælles, som budgetteknisk er placeret under Fælles formål og administration relateres til de tværgående opgaver der løses på tværs af finansieringskredslobene.

- **Hospitalsapoteket:** Hospitalsapoteket rådgiver om, fremstiller og leverer medicin til alle somatiske hospitaler, psykiatrien, hospice og sundhedshuse i Region Midtjylland. Desuden leverer hospitalsapoteket lægemidler til visse patientgrupper i fortsat hospitalsbehandling.

Hospitalsapotekets egenproduktion består bl.a. af kræftbehandlinger (Cytostatikakure), antibiotikakure, dosisdispenseringer, smertebehandlinger og parenteral ernæring som primært produceres til specifikke patienter. Herudover har Hospitalsapoteket en egenproduktion af akutkasser og bistår i kliniske forsøg.

Servicefunktionernes budgetter

Budgettet til lønninger inkluderer nettoudgifter til lønninger for 589 fuldtidsansatte. Det beregnede personaleforbrug er vejledende. Det bemærkes, at administrationen er udgiftsstyret og ligesom øvrige områder er baseret på principperne for totalrammestyring.

Nettodriftsudgifter fordelt på stabe

Mio. kr.	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslag		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Koncern Kvalitet	49,827	58,459	57,258	57,451	57,507	57,507
Indkøb og Medicoteknik	56,415	77,152	80,729	80,351	80,495	80,495
IT-sundhed	228,897	199,753	152,654	181,191	181,303	184,005
Hospitalsapoteket	36,055	37,317	35,402	34,763	35,024	35,024
Nettodriftsudgifter i alt	371,193	372,682	326,043	353,756	354,329	357,031

Faldet i budgettet fra 2017 til 2018 skyldes primært en overførsel af merforbrug hos IT-Sundhed fra 2016 og flytning af budget fra IT-Sundhed til hospitalerne som følge af konsolideringsgevinster i forbindelse med indførelsen af MidtEPJ.

2.10 Praksissektoren

Formål og opgave

Praksissektoren mv. omfatter sundhedsfaglig bistand til regionens borgere inden for:

- Almen lægehjælp
- Speciallægehjælp
- Fysioterapi (herunder ridefysioterapi)
- Psykologhjælp
- Kiropraktik
- Tandlægehjælp
- Fodterapi
- Tilskud til høreapparater
- Tilskud til ernæringspræparater

Aktiviteten i Praksissektoren er overvejende drevet af efterspørgslen fra borgerne, men er samtidigt også påvirket af bevægelser i andre dele af sundhedsvæsenet.

Det er Praksissektorens opgave at servicere borgerne under vedvarende fokus på, at patienten får den rette behandling på det rette tidspunkt samt at behandlingen udføres på det rette sted. Forudsætningen for høj kvalitet i patientbehandlingen er, at behandlingen foregår på det lavest effektive omsorgs- og omkostningsniveau. Derfor skal der løbende ske en vurdering af, om behandlingen bedst varetages på den højt specialiserede hospitalsafdeling, i speciallægepraksis eller i nærområdet eksempelvis hos almen praksis, i et sundhedshus, gennem kommunen eller i borgerens eget hjem.

Praksissektorens kvalitet og økonomi styres igennem overenskomster indgået mellem Regionernes Lønnings- og Takstnævn (RLTN) og de faglige organisationer for hvert af specialeområderne. Siden 2011 er der for alle overenskomstområderne indført nationale økonomiprotokollater med henblik på at øge budgetsikkerheden på de efterspørgselsdrevne praksisområder. Økonomiprotokollaterne består af en samlet national, økonomisk ramme for de enkelte områder, og hertil er knyttet forskellige aftaler om tilladt årlig vækst i disse rammer. Hvis rammerne overskrides, træder varierende sanktionsbestemmelser i kraft. Sanktionerne kan bl.a. omfatte at honorarer kan fastholdes eller nedsættes i den efterfølgende reguleringsperiode. I tillæg til styringen af økonomien gennem nationale økonomiprotokollater, kommer en supplerende økonomistyring på regionalt niveau bl.a. gennem omfattende regningsvalidering og controllingindsatser.

Budget

Efterfølgende tabel opsummerer udgiftsområderne for Praksissektoren mv.

Nettodriftsudgifter

Nøgletal for ressourcer i mio. kr. (2018-p/l)	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Almen lægehjælp	1.950,2	1.977,9	2.016,8	2.017,3	2.017,9	2.017,9
Speciallægehjælp	614,1	619,1	640,2	640,2	640,2	640,2
Tandlægehjælp	372,9	373,0	373,6	373,6	373,6	373,6
Fysioterapi	109,6	112,8	114,8	114,8	114,8	114,8
Øvrige områder	309,5	289,7	302,9	289,0	289,0	289,0
Midler til realvækst i overslagsår				25,0	50,0	75,0
Nettodriftsudgifter	3.356,3	3.372,5	3.448,4	3.459,9	3.485,5	3.510,5

Der er i 2018 afsat 3.448,3 mio. kr. til praksissektoren inklusiv puljemidler. Budgetlægningen for praksissektoren i 2018 vanskeliggøres af, at der på tidspunktet for budgetlægningen ikke er indgået en ny overenskomstaftale mellem regionerne og de praktiserende lægers organisation (PLO). Ligeledes skal der også forhandles om en ny overenskomst med Tandlægeforeningen. Her forventes det, at regionerne fremover opnår større budgetsikkerhed, end der har været under den nuværende overenskomst.

Almen lægehjælp (inkl. puljer)

I budgettet for 2018 afsættes 2.016,8 mio. kr. til almen lægehjælp inklusiv puljemidler til kvalitetsudvikling og efteruddannelse. Budgettet er lagt efter den stigning i udgifter, der forventes at komme på baggrund af udviklingen i PL samt bevillingsændringer i 2017.

Speciallægehjælp

Der afsættes 640,2 mio. kr. til speciallægehjælp i 2018. Det fastlagte budget svarer til en realvækst i den økonomiske ramme på 0,5 % samt en tillægsbevilling på 4 mio. kr. på baggrund af udmøntning fra puljen vedr. udrednings- og behandlingsret.

Tandlægehjælp

Budgettet for tandlægehjælp i 2018 er på 373,6 mio. kr.

Der er i ØA18 enighed om, at udgifterne på tandlægeområdet skal tilpasses den økonomiske ramme, hvilket vil sige at der skal ske en reduktion i udgifterne i forhold til foregående år, hvor tandlægerne er gået over rammen.

Fysioterapi

For 2018 er budgettet for fysioterapi på 114,8 mio. kr. Budgettet er lagt efter en realvækst på 0,5 % i forhold til 2017.

Øvrige områder

Der afsættes i 2018 et budget på 302,9 mio. kr. til øvrige områder. Øvrige områder dækker bl.a. psykologhjælp, fodterapi, kiropraktorhjælp, tilskud til høreapparater og ernæringspræparater, samt vaccinationer med videre. Der er forudsat en vækst på 0,5 % på øvrige områder.

Aktivitet

Efterfølgende tabel opsummerer nogle væsentlige nøgletal for udviklingen i aktiviteten for Praksissektoren mv.

Udvalgte nøgletal for aktivitet 2013-2016 – antal ydelser i mio. stk.

Mio. stk.	2013	2014	2015	2016
Almen lægehjælp	15,10	15,40	15,32	15,20
Speciallægehjælp	2,10	2,18	2,24	2,20

Ovenstående opgørelse viser udviklingen i aktiviteten (antal ydelser) på de to største områder inden for praksisområdet; almen lægehjælp (minus profylakseydelser) og speciallægehjælp. Tabellen viser, at aktiviteten i almen praksis er faldet de seneste år. Efter en stigning i antal ydelser fra 2013 til 2015 hos de privatpraktiserende speciallæger er ydelsesantallet faldet fra 2015 til 2016. Region Midtjylland nedlagde i sommeren muligheden for, at patienter i behandling på hospitalet kunne få taget blodprøve hos deres praktiserende læge. Dette indgreb kan forklare en del af nedgangen i antal ydelser hos de almene læger.

2.11 Tilskudsmedicin

Formål og opgave

Området tilskudsmedicin vedrører den medicin, der udskrives fra de private apoteker med tilskud.

Området dækker en bred vifte af lægemidler, hvoraf de væsentligste i udgiftsmæssig sammenhæng er lægemidler til behandling af KOL og astma, antipsykotiske lægemidler, blodfortyndende lægemidler, diabetes, antidepressiva, ADHD og smertestillende lægemidler.

Budget

Efterfølgende tabel opsummerer de ressourcemæssige forudsætninger for tilskudsmedicin.

Nettodriftsudgifter

Mio. kr. årets priser	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettodriftsudgifter i alt	1.331,9	1.366,4	1.305,5	1.302,8	1.302,8	1.302,8

Budget 2018 nedjusteres med 60,9 mio. kr. i forhold til budgettet for 2017. Nedjusteringen er på baggrund af økonomirapporteringen i 2017, initiativer i forbindelse med spareplan 2015-2019, negativ PL regulering for 2018 for tilskudsmedicin, samt en stagnerede udvikling i aktiviteten. Der forventes ligeledes et fald i udgifterne som følge af en række patentudløb i det kommende år, som vil betyde øget priskonkurrence og dermed lavere udgifter til tilskudsmedicin.

Aktivitet

Aktivitetsudviklingen målt i definerede døgndoser DDD (en gennemsnitlig dosis pr dag) fremgår af nedenstående opgørelse:

2013	2014	2015	2016	2017 (t.o.m. juni)
511	523	542	556	285

Aktiviteten ses løbende at være steget de senere år, dog er stigningen i år til og med juni lavere sammenlignet med samme periode i 2016. For de første seks måneder af 2017 har stigningen i forhold til samme periode i 2016 været på 1,49 % mens stigningen for de første seks måneder af 2016 i forhold til samme periode i 2015 var på 3,65 %.

2.12 Sundhedsadministration

De centrale stabe varetager rollen som bindeled mellem regionsrådet og driftsorganisationen.

De centrale stabe der er placeret under Sundhedsadministration varetager ligesom de centrale stabe og fællesfunktioner placeret under Fælles formål og administration og Servicefunktioner, strategiske og administrative funktioner på tværs af organisationen.

Stabe på sundhedsadministration består af Sundhedsplanlægning, som har ansvaret for funktionsplanlægning i forhold til hospitalerne på både det somatiske og psykiatriske område. Afdelingen varetager ligeledes opgaven med planlægning af praksissektorens sundhedsydelser samt indgåelse, udvikling og opfølgning af sundhedsaftaler mellem Region Midtjylland og kommunerne i regionen. Afdelingen står også for opgaver vedrørende universitetssamarbejde og forskning, det interregionale samarbejde, præhospitals- og beredskabsområdet. Hertil hører arbejdet med analyse af aktivitetsdata, aktivitets- og investeringsplanlægning samt analyse og monitorering af medicinområdet.

Budget

Nettodriftsudgifter

Mio. kr.	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslag		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sundhedsplanlægning	24,3	29,6	29,3	27,9	27,9	27,9
Nettodriftsudgifter i alt	24,3	29,6	29,3	27,9	27,9	27,9

Budgettet indeholder nettoudgifter til lønninger for 47 fuldtidsansatte. Det beregnede personaleforbrug er vejledende. Det bemærkes, at administrationen er udgiftsstyret og ligesom øvrige områder er baseret på principperne for totalrammestyling.

Det er forudsat, at 1 stilling i Sundhedsplanlægning skal finansieres af fællespuljen Controlling af store anlægsprojekter.

2.13 De nye hospitalsbyggerier – kvalitetsfundsprojekter

Indledning

Regeringen har afsat 24,75 mia. kr. fra kvalitetsfonden til investeringer i en moderne sygehusstruktur i perioden 2009-2019. Med tillæg af regional egenfinansiering giver det grundlag for, at der samlet kan igangsættes investeringer for 41,4 mia. kr. i en moderne sygehusstruktur over de kommende år.

Det fremgår af Økonomiaftalen 2010, at den endelige finansiering for de konkrete projekter fastlægges i forbindelse med det endelige statslige tilsagn. Tilsagnet fastsætter den forudsatte, konkrete finansieringsprofil for de enkelte finansieringskomponenter, på baggrund af den forventede investeringsprofil for projektet.

De enkelte finansieringskomponenter er:

- Støtte fra kvalitetsfonden
- Regional egenfinansiering
- Regional låneadgang

Der indgik i økonomiaftalen for 2013 en lånepulje til energiinvesteringer i forbindelse med kvalitetsfundsstøttede byggerier. Der kan søges om lånedispensation fra puljen til opnåelse af klassificering af byggeriet til Bygningsklasse 2020. Kvalitetsfundsbyggerierne kan søge om lånedispensation op til 2,3 % af den samlede investeringsramme. Lånedispensationerne gives som supplement til de fastlagte investeringsrammer i det endelige tilsagn fra kvalitetsfonden, og indgår dermed i en ny og endelig samlet investeringsramme.

Region Midtjylland har tre kvalitetsfundsprojekter:

- Det nye Universitetshospital i Aarhus (endeligt tilsagn samt Bygningsklasse 2020 på 6.451 mio. kr. i 2009 p/l)
- Ombygning af Regionshospitalet Viborg (endeligt tilsagn samt Bygningsklasse 2020 på 1.164 mio. kr. i 2009 p/l)
- Det nye Regionshospital i Gødstrup (endeligt tilsagn samt Bygningsklasse 2020 på 3.222 mio. kr. i 2009 p/l.)

De tre kvalitetsfundsprojekter omfatter en række anlægsprojekter, som er beskrevet i investeringsoversigten med bemærkninger. Hvert enkelt anlægsprojekt forelægges og godkendes af regionsrådet inden igangsættelse. Der sker en løbende afrapportering af status for anlægsprojekter i kvartalsrapporterne. Ved afslutning af anlægsprojektet forelægges regnskabet for regionsrådet. Anlægsprojekterne styres på samme vis, som alle øvrige anlægsprojekter.

Formålet med dette afsnit er at beskrive de styringsmekanismer for kvalitetsfundsprojekter, som er fastsat i budget- og regnskabssystemer for regioner, samt i regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra kvalitetsfonden til sygehusbyggeri, med henblik på at styre den finansielle del af kvalitetsfundsprojekterne.

Kvalitetsfundsprojekternes økonomiske kredsløb

Udgangspunktet for den finansielle styring af kvalitetsfundsprojekterne er bevægelserne på de tilknyttede deponeringskonti. Deponeringskontiene skal jf. budget og regnskabssystemer for regioner sikre at kvalitetsfundsprojekternes likviditet er adskilt fra regionens øvrige likviditet.

De enkelte delelementer af budgetteringen på de tre deponeringskonti gennemgås i det følgende.

Anlægsudgifter

De enkelte anlægsprojekter under hvert kvalitetsfundsprojekt fremgår af investeringsoversigten med bemærkninger. Tabellen viser rammerne for anlægsudgifterne i 2018 og i budgetoverslagsårene.

Rammerne for kvalitetsfundsprojekterne er fastlagt i henhold til de detaljerede udgiftsprofiler for projekterne. De detaljerede udgiftsprofiler er senest godkendt af Sundheds- og Ældreministeriet 19. december 2016. Alle

projekternes rammer er opdateret med lånedispensationerne til energiinvesteringer til opnåelse af klassificering som Bygningsklasse 2020.

De budgetterede anlægsudgifter

Mio. kr. 2018-p/l (2017 i løbende p/l)	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Det nye Universitetshospital, Aarhus	631,0	240,8	197,3	4,8	0,0
Om- og tilbygning af Regionshospitalet Viborg	225,0	186,1	149,1	45,3	0,0
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	705,0	761,1	965,9	43,5	0,0
Anlægsudgifter i alt	1.561,0	1.188,0	1.312,4	93,5	0,0

Som følge af Økonomiaftalen 2018 flyttes der efter aftale med Danske Regioner 398 mio. kr. af rammen for 2018 til rammerne for 2019 og 2020. Det fremgår af økonomiaftalen, at "Regionerne i den forbindelse har tilkendegivet, at kvalitetsfondsbyggeriet fortsat realiseres i overensstemmelse med indgåede kontrakter og planer". Kvalitetsfondsbyggerierne er dermed fortsat forudsat gennemført ud fra de gældende planer og kontrakter.

Budgetbemærkningerne er udarbejdet i henhold til økonomiaftalens forudsætninger. Økonomiaftalens forudsætning om reduktion af rammen for 2018 medfører at budgetbemærkningerne ikke stemmer overens med den af Sundheds- og Ældreministeriet godkendte udgiftsprofil.

Kvalitetsfondsindtægter, tilskud fra staten

Det er fastlagt i aftalen mellem Danske Regioner og regeringen, at staten finansierer 24,75 mia. kr. af de i alt 41,4 mia. kr. (2009 p/l) afsat til kvalitetsfondsprojekter.

Udbetalingen af kvalitetsfondsmidler deponeres på den projektspecifikke deponeringskonto.

Kvalitetsfondsindtægter fra Staten

Mio. kr. 2018-p/l (2017 i løbende p/l)	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Det nye Universitetshospital, Aarhus	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Om- og tilbygning af Regionshospitalet Viborg	-199,5	-159,9	-10,1	0,0	0,0
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	-635,3	-689,4	-493,7	0,0	0,0
Kvalitetsfondsindtægter i alt	-835,1	-849,3	-503,8	0,0	0,0

Tabellen viser Sundheds- og Ældreministeriets udbetalinger af tilskud fra kvalitetsfonden. Jf. regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra kvalitetsfonden til sygehusbyggeri tager fastlæggelsen af finansieringsprofilen udgangspunkt i et princip om, at der ikke må ske ophobning af statslige midler i regionalt regi. Det årlige statstilskud vil derfor variere i perioden, men tilskuddet for det enkelte projekt vil over tid udgøre 59,78 % af projektets oprindelige anlægsramme.

Kvalitetsfondsindtægterne er tilpasset i henhold til rammereduktionen for 2018, fastsat i økonomiaftalen 2018.

Egenfinansiering (bloktilskud)

Regionernes egenfinansiering af projekter med støtte fra kvalitetsfonden skal i hovedsagen komme fra regionernes ordinære anlægsrammer, hvorfra den forudsatte hensættelse foretages. Regionerne hensætter fra 2010 årligt 1 mia. kr. fordelt efter bloktilskudsnøglen.

Fordeling af egenfinansiering på kvalitetsfondsprojekterne

Mio. kr. 2018-p/l (2017 i løbende p/l)	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Det nye Universitetshospital, Aarhus	-140,5	-144,5	-144,5	-144,5	-144,5
Om- og tilbygning af Regionshospitalet Viborg	-25,5	-26,2	-26,2	-26,2	-26,2
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	-69,7	-71,7	-71,7	-71,7	-71,7
Egenfinansiering i alt	-235,7	-242,3	-242,3	-242,3	-242,3

Note: Region Midtjyllands andel af 1 mia. kr. udgjorde i 2017-p/l 235,7 mio. kr., og i 2018-p/l 242,3 mio. kr.

Egenfinansieringen fordeles mellem de tre kvalitetsfundsprojekter i henhold til deres andel af den samlede anlægsramme. Sundheds- og Ældreministeriet fastlægger den endelige fordeling mellem de tre kvalitetsfundsprojekter i projekternes finansieringsprofiler. Ministeriet kan løbende ændre på fordelingen mellem projekterne.

Låneoptag

Låneadgangen udgør forskellen mellem udgifter og summen af egenfinansiering og tilskud fra kvalitetsfonden. Lånene består af ordinære lån der skal indfries ved salg af nedlagte hospitalsmatrikler og midlertidige lån, der skal indfries via regionens egenfinansiering i årene 2019 og frem.

Låneoptag

Mio. kr. 2018-p/l (2017 i løbende p/l)	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Det nye Universitetshospital, Aarhus	-490,2	-96,4	-52,9	0,0	0,0
Om- og tilbygning af Regionshospitalet Viborg	0,0	0,0	-112,9	-19,1	0,0
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	0,0	0,0	-400,5	0,0	0,0
Låneoptag i alt	-490,2	-96,4	-566,3	-19,1	0,0

Note: Låneoptaget pl reguleres efter andre principper end de øvrige finansieringselementer.

Den konkrete profil for låneoptagelsen fastlægges af Sundheds- og Ældreministeriet i forbindelse med godkendelse af anmodning om udbetaling af kvalitetsfondsmidler for det enkelte kvalitetsfundsprojekt. Lånedispensationer til Bygningsklasse 2020 er godkendt af Økonomi- og Indenrigsministeriet. Efter godkendelsen er bygningsklasse 2020 lånene indregnet i projekternes finansierings-profil af Sundheds- og Ældreministeriet. Låneprovenu skal overføres til den projekt-specifikke deponeringskonto.

Region Midtjylland har optaget lån til de nye hospitalsbyggerier fra og med 2014.

Låneoptaget er tilpasset i henhold til rammereduktionen for 2018, fastsat i økonomiaftalen 2018.

Afdrag og salgsindtægter

Indtægten fra salg af nedlagte sygehusbygninger mv. skal anvendes til at indfri låneoptagelse tilknyttet projektet, jf. at låneadgangen i henhold til Økonomiaftalen for 2009 modsvarer fremtidigt salgsprovenu for nedlagte hospitalsbygninger. Der er indarbejdet afdrag for salgsindtægten af Tage Hansens Gade, Nørrebrogade, Herning og Holstebro. En del af lånene skal indfries med regionens egenfinansiering i årene 2019 og frem.

Afdrag

Mio. kr. 2018-p/l (2017 i løbende p/l)	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Det nye Universitetshospital, Aarhus	0,0	392,8	764,1	139,7	144,5
Om- og tilbygning af Regionshospitalet Viborg	0,0	0,0	0,0	0,0	26,2
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	0,0	0,0	0,0	159,5	111,4
Afdrag i alt	0,0	392,8	764,1	299,2	282,0

Afdragsprofilerne for de midlertidige lån (den del af lånene, der skal indfries med regionens egenfinansiering) er tilpasset i henhold til rammereduktionen for 2018, fastsat i økonomiaftalen 2018.

Renteindtægter og renteudgifter

Låneoptagene til de nye hospitalsbyggerier kan betyde stigende renteudgifter, indtil lånene indfries ved byggeriets afslutning. Det betyder, at regionen indtil 2020 kan blive nødt til at afsætte en større del af driftsbudgettet til at betale renteudgifter, da det er den almindelige drift, som skal betale renteudgifterne. Til gengæld vil kvalitetsfundsprojekterne ikke blive belastet af renteudgifterne.

Eventuelle renteindtægter af de deponerede beløb på deponeringskontoen tilgår derimod kvalitetsfundsprojektet og kan anvendes på samme måde som de øvrige kvalitetsfondsmidler. Renteindtægterne kan anvendes til at finansiere den løbende p/l-regulering af projekterne.

2.14 Investeringsoversigt med bemærkninger

Indledning

Investeringsoversigten omfatter igangværende anlægsarbejder, der fortsætter i 2018, og projekter, hvortil der er afgivet bevilling i perioden 2018-2021.

De beløbsmæssige rammer for investeringsoversigten danner, sammen med de indholdsmæssige forudsætninger, det bevillingsmæssige grundlag for udførelsen af de enkelte anlægsarbejder. Bevillingsreglerne fremgår af Bevillings- og kompetencereglerne.

Det bemærkes, at de opførte beløb i de enkelte år, rådighedsbeløbene, er godkendt af regionsrådet, som i hvert enkelt tilfælde har vedtaget, at arbejdet skal iværksættes (projekteres) og har meddelt den fornødne anlægsbevilling.

Fordeling af anlægsrammer 2018-2021

Fordelingen af anlægsrammer tager udgangspunkt i den forudsatte anlægsramme på 737,2 mio. kr. i aftalen mellem regeringen og Danske Regioner om regionernes økonomi for 2018. Anlægsrammen består af en generel ramme på 514,2 mio. kr., indtægter på 19,3 mio. kr., og derudover egenfinansiering af Kvalitetsfundsprojekter på 242,3 mio. kr.

Anlægsrammen omfatter de anlægsudgifter, regionerne må afholde på Sundhedsområdet, mens anlægsudgifter på Social- og Specialundervisningsområdet mv. ikke er omfattet af Økonomiaftalen.

Der er udover de 242,3 mio. kr. som jf. Økonomiaftalen skal bruges til kvalitetsfundsprojekternes anlægsudgifter for 96,4 mio. kr., som finansieres ved låneoptag. Den resterende del af anlægsrammen på 514,2 mio. kr., eksklusiv indtægter på 19,3 mio. kr., afsættes til de almindelige anlægsprojekter. Således er der et samlet råderum til anlægsprojekter i 2018 på 852,9 mio. kr.

Fordelingen af anlægsrammen er udarbejdet på baggrund af igangværende og godkendte projekter i 2018.

2.14.1 Sundhed

De samlede anlægsudgifter for Sundhed er for den almindelige anlægsramme på 514,2 mio. kr. og for kvalitetsfundsprojekter på netto 338,7 mio. kr. i 2018 fordelt på egenfinansiering via bloktilskud på 242,3 mio. kr., og egenfinansiering via låneoptag på 96,4 mio. kr.

Konto 1 Sundhed inkl. Psykiatri og Fælles formål og administration, anlægsudgifter 2018-2021

Mio. kr. (2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budgetoverslagsår		
	2018	2019	2020	2021
	514,2	494,9	471,3	471,3
Hospitaler	329,7	145,1	45,0	10,5
Fælles puljer, DNU og Medicoteknik	133,9	251,6	253,5	0,0
Pulje til anlægsprojekter	50,6	98,2	172,8	460,8
Fælles formål og administration - Regionshusene	0,0	0,0	0,0	0,0
Rådighedsbeløb - udgifter i alt	514,2	494,9	471,3	471,3
Anlægsindtægter	-19,3	0,0	0,0	0,0
Finansiering fra satspulje	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto udgifter almindelige anlægsprojekter	494,9	494,9	471,3	471,3
Finansiering				
Generel ramme	514,2	494,9	471,3	471,3
Anlægsindtægter	-19,3	0,0	0,0	0,0
Finansiering fra satspulje	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto finansiering almindelige anlægsprojekter	494,9	494,9	471,3	471,3
Balance	0,0	0,0	0,0	0,0

Samlet oversigt over salg af matrikler

Mio. kr. (2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budgetoverslagsår		
	2018	2019	2020	2021
Salg af Tage Hansens Gade, Aarhus	-392,8	0,0	0,0	0,0
Salg af Nørrebrogade, Aarhus	0,0	-764,1	0,0	0,0
Salg af Regionshospitalet Herning	0,0	0,0	-131,3	0,0
Salg af Regionshospitalet Holstebro	0,0	0,0	0,0	-39,7
Indtægter ved salg af hospitaler	-392,8	-764,1	-131,3	-39,7

De budgetterede nettosalgsindtægter er baseret på regionrådets beslutning om og salg af Tage Hansens Gade, Nørrebrogade, Regionshospital Herning og Regionshospital Holstebro.

Mio. kr. (2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budgetoverslagsår		
	2018	2019	2020	2021
Kvalitetsfondsprojekter, Udgifter	1.188,0	1.312,4	93,5	0,0
Det nye Universitetshospital, Aarhus	240,8	197,3	4,8	0,0
Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning	186,1	149,1	45,3	0,0
Det nye Regionshospital, Gødstrup	761,1	965,9	43,5	0,0
Anlægsindtægter fra Kvalitetsfonden	-849,3	-503,8	0,0	0,0
Det nye Universitetshospital, Aarhus	0,0	0,0	0,0	0,0
Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning	-159,9	-10,1	0,0	0,0
Det nye Regionshospital, Gødstrup	-689,4	-493,7	0,0	0,0
Netto kvalitetsfondsprojekter	338,7	808,6	93,5	0,0
Finansiering				
Kvalitetsfondsprojekter - egenfinansiering	242,3	242,3	242,3	242,3
Kvalitetsfondsprojekter - låneoptag	96,4	566,3	19,1	0,0
Kvalitetsfondsprojekter - afdrag	-392,8	-764,1	-299,2	-282,0
Kvalitetsfondsprojekter - salgsindtægter	392,8	764,1	131,3	39,7
Netto finansiering Kvalitetsfondsprojekter	338,7	808,6	93,5	0,0
Balance	0,0	0,0	0,0	0,0

Rådighedsbeløbene for de anlægsprojekter, som er indarbejdet i forslaget til investeringsoversigt for Sundhed inkl. Psykiatri (konto 1) viser, at de samlede bruttoanlægsudgifter i 2018 budgetteres til 852,9 mio. kr.

2.14.2 Investeringsoversigt Sundhed

Indledning

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat til bevillingshavere under Sundhed (hospitaller mv.).

Investeringsoversigt for Sundhed 2017-2021

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Almindelige anlægsprojekter					
Hospitalsenheden Horsens	161,9	107,0	17,9	10,7	10,5
Regionshospitalet Randers og Grenaa	17,4	40,8	0,0	0,0	0,0
Hospitalsenheden Vest	-68,9	128,4	106,1	27,3	0,0
Hospitalsenhed Midt	10,4	20,1	6,1	0,0	0,0
Aarhus Universitetshospital	67,9	30,3	14,3	7,1	0,0
Præhospitalet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Psykiatri	3,1	3,1	0,7	0,0	0,0
Fælles, projekter og puljer	188,7	133,9	251,6	253,5	0,0
Pulje til anlægsprojekter	130,1	50,6	98,2	172,8	460,8
Anlægsindtægter	-16,5	-19,3	0,0	0,0	0,0
Almindelige anlægsprojekter - Netto	494,1	494,9	494,9	471,3	471,3
Kvalitetsfondsprojekter					
Det nye Universitetshospital, Aarhus	102,7	240,8	197,3	4,8	0,0
Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning	64,9	26,2	139,0	45,3	0,0
Det nye Regionshospital, Gødstrup	-112,4	71,7	472,2	43,5	0,0
Kvalitetsfondsprojekter - Netto	55,1	338,7	808,6	93,5	0,0
Rådighedsbeløb i alt	549,2	833,6	1.303,5	564,8	471,3

På investeringsoversigten er der medtaget igangværende og godkendte projekter, der fortsætter i 2018 og frem, som er forelagt regionsrådet.

I det følgende gennemgås investeringsoversigten for de enkelte bevillingshavere, idet der gives kortfattede bemærkninger til de enkelte anlægsprojekter.

Hospitalsområdet

Hospitalsenheden Horsens

Tabellen nedenfor opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Hospitalsenheden Horsens.

Anlægsarbejder vedrørende Hospitalsenheden Horsens

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
RH Horsens, Nye Nord	131,0	92,3	0,0	0,0	0,0
RH Horsens, Justeringsreserve Generalplan	0,3	4,0	2,2	5,2	2,8
HE Horsens Generalplan: Nødstrømsanlæg og transformere	18,2	3,8	0,0	0,0	0,0
RH Horsens, Wayfinding	2,9	2,3	0,0	0,0	0,0
Etape 2. Ny akutafdeling, RH Horsens	9,6	4,5	15,7	5,4	7,7
Rådighedsbeløb i alt	161,9	107,0	17,9	10,7	10,5

For Hospitalsenheden Horsens indebærer investeringsoversigten, at der i alt er afsat 146,1 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

Generalplanen

Regionshospitalet Horsens har i 2013 fået udarbejdet og godkendt en samlet Generalplan for hospitalet, som har til formål at sikre fysiske rammer, der muliggør varetagelsen af hospitalets opgaver både nu og i fremtiden, som et fuldt funktionsdygtigt akuthospital. Der pågår således i disse år en række om- og tilbygningsprojekter, som alle er en del af hospitalets Generalplan.

Regionsrådet har givet anlægsbevillinger til realisering af Generalplanens projekter:

- "RH Horsens, Nye Nord" samt "HE Horsens Generalplan: Nødstrømsanlæg og transformere", som skal afholde udgifterne ved opførelse af hospitalets nye behandlings- og sengebygning, Nye Nord, samt de dertil hørende nødvendige tekniske installationer. Bygningen vil i underetagen komme til at huse ambulante funktioner, blandt andet akut- og intensiv afdeling, og i de øverste etager indrettes sengeafsnit, som senere vil muliggøre renovering og sengeudtynding af eksisterende afsnit.
- "RH Horsens Wayfinding", skal afholde udgifterne til Generalplanens wayfinding projekt, som indebærer forbedring af skiltningen for patienter og pårørende.
- "Etape 2, Ny akutafdeling", som skal afholde udgifter til færdiggørelsen af regionshospitalets nye akutafdeling, som udgør en væsentlig del af Generalplanen.

Regionsrådet har tidligere godkendt at der oprettes en justeringsreserve, "RH Horsens, Justeringsreserve Generalplan" som midlertidigt kan rumme mindreforbrug fra afsluttede delprojekter. Mindreforbruget kan således anvendes senere i forløbet til at imødegå eventuelle merudgifter.

Regionshospitalet Randers

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Regionshospitalet Randers.

Anlægsarbejder vedrørende Regionshospitalet Randers og Grenaa

Mio. kr. (2017 = indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Færdiggørelse af ny akutafdeling - fase 2	6,4	14,1	0,0	0,0	0,0
Projekteringsbevilling til renovering af Sterilcentral	3,0	23,7	0,0	0,0	0,0
RH Randers: Elforsyning	5,0	0,5	0,0	0,0	0,0
RH Randers: Forregistrering	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0
RH Randers: Digitalisering	0,5	1,5	0,0	0,0	0,0
RH Randers: Tekniske installationer, DAS	1,5	0,5	0,0	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	17,4	40,8	0,0	0,0	0,0

For Regionshospitalet Randers indebærer investeringsoversigten, at der er afsat 40,8 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

Generalplansprojekter i Randers

Regionshospitalet Randers har i 2017 fået godkendt en revideret Generalplan, der understøtter hospitalets udvikling som fuldt funktionsdygtigt akuthospital med tidssvarende rammer. På baggrund heraf er der godkendt en række bevillinger, herunder til renovering af Sterilcentralen. Arbejdet, som er en del af Generalplanen, påbegyndes i 2017 og forventes færdigt i april 2018.

Herudover er der givet bevilling til en række mindre anlægsprojekter af tekniske karakter, som er forudsætninger for gennemførelsen af Generalplanen. De forventes alle færdiggjort i løbet af 2018.

Der pågår fortsat færdiggørelse af ny akutafdeling – fase 2. Projektet forventes afsluttet primo 2018.

Hospitalsenheden Vest

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Hospitalsenheden Vest.

Anlægsarbejder vedrørende Hospitalsenheden Vest

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Psykiatrien i DNV Gødstrup (Netto)	-68,9	128,4	106,1	27,3	0,0
Rådighedsbeløb i alt	-68,9	128,4	106,1	27,3	0,0

For Hospitalsenheden Vest indebærer investeringsoversigten, at der er afsat 261,8 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

Psykiatrien i DNV Gødstrup

Psykiatrien i Vestjylland samles i Gødstrup og bliver en del af det samlede nye hospital i Gødstrup. Projektet finansieres af Region Midtjyllands eget anlægsbudget. Derudover er der givet midler til projektet via SATS-puljen. Regionsrådet godkendte den 29. marts 2017 projektforslaget for psykiatrien i DNV-Gødstrup. Projektet blev efter godkendelsen sendt i udbud.

Regionsrådet har givet bevilling til projektafdelingen herunder rådgivere til planlægnings- og projekteringsarbejde. Desuden har regionsrådet givet bevilling til projektets medfinansiering af fællesudgifter i DNV-Gødstrup projektet, som udføres i regi af kvalitetsfondsprojektet. På regionsrådets møde den 29. marts godkendte regionsrådet en bevilling til den fremtidige totalentreprenør, som udgør størstedelen af omkostningerne i projektet. Det forventes, at der underskrives kontrakt med totalentreprenør ultimo 2017 og anlægsarbejdet kan således påbegynde i 2018.

Hospitalsenheden Vest - Indtægter fra salg af hospitaler

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Salg af Regionshospital Herning (Indtægter)	0,0	0,0	0,0	-131,3	0,0
Salg af Regionshospital Holstebro (Indtægter)	0,0	0,0	0,0	0,0	-39,7
Rådighedsbeløb i alt	0,0	0,0	0,0	-131,3	-39,7

Overtagelse af ejendommene er planlagt som følgende:

- Den planlagte overtagelse af Regionshospitalet Herning er 1. juli 2020.
- Overtagelse af Regionshospitalet Holstebro er planlagt til 1. januar 2021, men med ret til udskydelse med op til et år.

Hospitalsenhed Midt

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Hospitalsenhed Midt.

Anlægsarbejder vedrørende Hospitalsenhed Midt

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Etablering af automatisk brandalarmeringsanlæg	2,0	3,0	4,0	0,0	0,0
Anlægsbevilling til fase 4-5, Dispositionsplanen Silkeborg	8,4	17,1	2,1	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	10,4	20,1	6,1	0,0	0,0

For Hospitalsenhed Midt indebærer investeringsoversigten, at der i alt er bevilget 26,1 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

- På Regionshospitalet Viborg har man fået bevilling til etablering af nyt tidssvarende automatisk brandalarmeringsanlæg. Bevillingen dækker etablering i de områder af Regionshospital Viborg, der ikke er dækket af Kvalitetsfondsprojektet.
- Regionsrådet har godkendt fase 4-5 fra Dispositionsplanen for Regionshospitalet Silkeborg. Fase 4 -5 omfatter dagkirurgi og fælles støttfunktioner.

Aarhus Universitetshospital

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Aarhus Universitetshospital samt Aarhus Universitetshospital i Skejby.

Anlægsarbejder vedrørende Aarhus Universitetshospital

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget		Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Aarhus Universitetshospital					
Reinvesteringer teknisk inventar mv.	41,5	16,1	3,2	0,0	0,0
CTS- og ventilationsprojekt	14,2	11,4	0,0	0,0	0,0
AUH: Vedligehold og renovering af tekniske systemer	12,3	2,8	11,0	7,1	0,0
	67,9	30,3	14,3	7,1	0,0
Aarhus Universitetshospital i Skejby					
It-udviklingspulje	26,7	16,5	0,0	0,0	0,0
DNU: AUH i Skejby, Ombygning etape 3	25,8	33,3	2,7	0,0	0,0
Køkken ved Aarhus Universitetshospital	-0,3	1,0	0,0	0,0	0,0
	52,1	50,8	2,7	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	120,0	81,0	17,0	7,1	0,0

For Aarhus Universitetshospital indebærer investeringsoversigten, at der i alt er bevilget 105,1 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

Renoveringer og reinvesteringer

Aarhus Universitetshospital, Skejby er et af regionens fem akuthospitaler. De eksisterende bygninger er løbende blevet vedligeholdt, men der er behov for renovering og opdatering af teknik og installationer, for at sikre, at hospitalet også fremadrettet er fuldt funktionsdygtigt og tidssvarende, hvilket er en forudsætning for at opretholde den nuværende kvalitet i patientbehandlingen. Til dette formål har regionsrådet givet følgende flerårige anlægsbevillinger:

- "Reinvesteringer teknisk inventar mv.", der skal sikre, at det nuværende teknologiske niveau fastholdes. En del af den oprindelige bevilling er efterfølgende omlagt til leasing, og fremgår således ikke af ovennævnte tabel,
- "CTS- og ventilationsprojekt" som afholder udskiftning af det oprindelige styrings- og ventilationsanlæg, projektet er delvist finansieret af en leasingramme, som ikke fremgår af ovenstående tabel, og
- "Vedligehold og renovering af tekniske systemer", som skal afholde udgifterne til en række driftsnødvendige renoveringer, herunder udskiftning af uran-anlæg, nød- og panikbelysning, faldstammer m.m. Der er efter afgivelse af bevilling foretaget periodemæssige tilpasninger, og en andel har været mere hensigtsmæssig at afholde via en bevilling fra den centrale pulje til driftsanskaffelser. Denne andel fremgår ikke af ovenstående tabel.

I det samlede projekt vedrørende eksisterende Skejby er der blandt andet tale om opgraderinger af det eksisterende hospital, som er mere end 20 år gammelt. Projektet udføres i tre overordnede etaper med hver sin bevilling, hvoraf etape 3 stadig er under udførelse. Der er givet følgende anlægsbevilling:

- "DNU: AUH i Skejby, Ombygning etape 3".

It-udviklingspulje

Der er behov for at gennemføre en række nødvendige reinvesteringer i it, teknisk udstyr og inventar på Aarhus Universitetshospital. Reinvesteringerne sikrer, at det nuværende teknologiske niveau fastholdes, hvilket er en forudsætning for at opretholde den nuværende kvalitet i patientbehandlingen. Til dette formål har regionsrådet i 2012 givet en anlægsbevilling. En del af bevillingen er efterfølgende omlagt til finansiering via den centrale pulje til driftsanskaffelser. Denne del fremgår ikke af ovennævnte tabel.

Køkken ved Aarhus Universitetshospital

Regionsrådet besluttede i 2015, at der skal etableres et nyt køkken på Skejby-matriklen. Maden til Skejby bliver i dag leveret fra køkkener på hhv. Nørrebrogade og i Risskov. Når begge disse matrikler er afhændet i forbindelse med samlingen i Skejby, er der således også behov for et nyt køkken. Projektet gennemføres som et OPP-projekt og finansieres ved leasingoptag. Der er dog omkostninger, som ikke kan afholdes via leasingaftalen, og til at dække disse er der givet en anlægsbevilling.

Aarhus Universitetshospital - Indtægter fra salg af hospitaler

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Salg af Tage Hansens Gade, Aarhus (Indtægter)	0,0	-392,8	0,0	0,0	0,0
Salg af Nørrebrogade, Aarhus (Indtægter)	0,0	0,0	-764,1	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	0,0	-392,8	-764,1	0,0	0,0

Overtagelse af ejendommene er planlagt som følgende:

- Ejendommen på Tage Hansens Gade var oprindeligt forudsat at skulle overdrages 1. juni 2017, men er nu udskudt til 1. juli 2018.
- For matriklen på Nørrebrogade er overtagelse planlagt til 1. maj 2019, med ret til udskydelse med op til 8 måneder.

Præhospitalet

Der er ikke bevilget anlægsmidler til Præhospitalet i perioden 2017-2021.

Psykiatri

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Psykiatri.

Anlægsarbejder vedrørende Psykiatri

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Rammebevilling til bygningsvedligeholdelse	3,1	3,1	0,7	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	3,1	3,1	0,7	0,0	0,0

For Psykiatrien indebærer investeringsoversigten, at der er afsat 3,8 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021.

Ramme til bygningsvedligeholdelse

Bevillingen til bygningsvedligeholdelse i Psykiatrien optræder, fordi der for Psykiatrien ikke er midler til vedligeholdelse i det nuværende driftsbudget. Midlerne er tiltænkt mindre, driftsnødvendige investeringer, samt renoveringer der tilsigter at bevare en generel god tilstand af de fysiske omgivelser i behandlingspsykiatrien.

Dansk Center for Partikelterapi

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Dansk Center for Partikelterapi.

Anlægsarbejder vedrørende Dansk Center for Partikelterapi

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
DNU: Dansk center for partikelterapi	33,3	4,1	0,0	0,0	0,0
Pulje, Center for Partikelterapi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Statsligt tilskud til Center for Partikelterapi (Indtægt)	-117,0	-48,0	0,0	0,0	0,0
Partikelterapi, udstyr (Netto)	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0
DNU, Dansk Center for partikelterapi, Enterprise	144,2	56,1	0,0	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	63,7	12,3	0,0	0,0	0,0

For Dansk Center for Partikelterapi indebærer investeringsoversigten, at regionen har bevilget 12,3 mio. kr. til egenfinansiering via anlægsmidlerne af projektet i perioden 2018-2021.

Regeringen besluttede i 2012, at et dansk anlæg til partikelterapi af kræftsygdomme skal placeres i Aarhus ved Det Nye Universitetshospital. Der vil være anlægsudgifter på ca. 800 mio. kr. til projektet til et anlæg med tre behandlingsrum. Den regionale medfinansiering er sammenlagt 127,2 mio. kr., derudover er der indarbejdet leasinganskaffelse af udstyr til partikelterapi i 2017 og 2018, som derfor ikke fremgår af ovenstående skema.

Regionsrådet godkendte i januar 2014 en indtægtsbevilling på i alt 275 mio. kr. svarende til Statens medfinansiering af centeret, og herefter i januar 2015 en indtægtsbevilling til udstyr på 250 mio. kr. finansieret af A. P. Møller fonden. Statens medfinansiering er efterfølgende øget, således at den udgør 277,4 mio. kr., og dækker størstedelen af den bevilling til entrepriseudgifter på 300,5 mio. kr., der blev givet på regionsrådsmødet i august 2015.

Fælles puljer mv.

Efterfølgende tabel opsummerer de rådighedsbeløb, som er afsat i 2017-2021 vedrørende Fælles puljer mv.

Anlægsarbejder vedrørende Fælles puljer mv.

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Pulje til medicoteknisk udstyr	0,0	0,0	193,1	203,5	0,0
Sundheds- og Akuthus, Holstebro (Netto)	22,7	20,7	0,0	0,0	0,0
Controlling af store anlægsprojekter	0,0	0,0	5,7	0,0	0,0
IT-reinvesteringer	49,9	50,0	50,0	50,0	0,0
Salg af AUH Nørrebrogade	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	72,8	70,8	248,9	253,5	0,0

For Fælles puljer indebærer investeringsoversigten, at der er afsat sammenlagt 573,2 mio. kr. fra anlægspuljen i perioden 2017-2021.

IT-reinvesteringer og medicoteknisk udstyr

Der er afsat puljer til investering i it og medicoteknisk udstyr.

Puljen til IT-reinvesteringer skal sikre, at der sker en løbende udskiftning af IT-udstyr, således at regionen har en sikker og effektiv drift. Puljen dækker reinvesteringer i regionens servere/storage, licenser og netværk. Dette sker i regionens fælles IT-afdeling med henblik på at konsolidere IT-løsninger og samle indkøb, således at regionen opnår stordriftsfordele.

For medicoteknik er det årlige niveau tilpasset det aktuelle behov samt udviklingen i regionens anlægsprojekter i øvrigt. I 2018 er det besluttet primært at anskaffe medicoteknisk udstyr ved leasing-finansiering, og kun en mindre del af anskaffelserne fremgår således af ovennævnte skema. I 2019, når de større anlægsprojekter forventes afsluttet, vil der igen være mulighed for at anlægsfinansiere indkøb af medicoteknisk udstyr.

Sundheds- og Akuthus, Holstebro

Center for sundhed bliver det nye sundheds- og akuthus i Holstebro. Center for sundhed samler en række kommunale sundhedsydelser og -tilbud i nær tilknytning til regionale funktioner som hjerterehabilitering,

akutklinik og jordemoder-konsultation. Center for sundhed rummer også praksissektoren heriblandt praktiserende læger.

Projektet gennemføres i samarbejde med Holstebro Kommune. Region Midtjyllands funktioner udgør ca. 15 % af det samlede Center for sundhed på 12.106 kvadratmeter. Regionsrådet har sammenlagt bevilget ca. 28,5 mio. kr. til projektet, og der er herudover en medfinansiering på 18 mio. kr. fra Statens 600 mio. kr. pulje til facilitering af nære sundhedsløsninger.

Controlling af store anlægsprojekter

Regionsrådet har valgt et 3. øje for hvert af de tre kvalitetsfundsprojekter DNU, RH Viborg og DNV-Gødstrup. Det 3. øje skal på vegne af regionsrådet følge projekterne og rapportere til regionsrådet i forhold til projekternes status og fremdrift. De tre kvalitetsfundsprojekter er siden beslutningen vokset i kompleksitet, ligesom det vurderes at flere af regionens andre store anlægsopgaver har behov for controlling og derfor blev det på regionsrådsmødet den 27. maj 2015 besluttet at øge bevillingen. Det er efterfølgende vedtaget at lade controllingen være driftsfinansieret i en årrække, og bevillingen fremgår således først af tabellen igen i 2019.

Salg af ejendomme

På regionsrådsmødet d. 22. juni 2016 er der bevilget midler til omkostninger i forbindelse med salg af matriklen på AUH Nørrebrogade. Matriklerne påregnes fraflyttet i forbindelse med den endelige ibrugtagning af Kvalitetsfundsprojektet DNU. På nuværende tidspunkt er planen, at en række aktiviteter vil forblive på den eksisterende matrikel i en periode, også efter ibrugtagningen af det nye hospital. Udgiften er midlertidigt finansieret via anlægsbudgettet, men planlægges refunderet af salgsindtægterne, når salget er gennemført og matriklen er overført.

Prioriteringsforslag for 2018

Efterfølgende tabeller opsummerer de fælles midler, som er afsat på investeringsoversigten for 2017-2021.

Puljer til indtægter og anlægsprojekter

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Pulje til indtægter	-16,5	-19,3	0,0	0,0	0,0
Pulje til anlægsprojekter	130,1	50,6	98,2	172,8	460,8
Rådighedsbeløb i alt	113,6	31,3	98,2	172,8	460,8

Der afsættes en pulje til indtægter i 2018 i henhold til præmisserne i Økonomiaftalen og satspuljeaftale for psykiatri jf. ovenstående tabel.

Puljen til anlægsprojekter dækker følgende:

- Vedligeholdelses- og driftsnødvendige anlægsprojekter på det somatiske og psykiatriske område
- Øvrige prioriterede projekter

Der er udarbejdet en investeringsplan, som prioriterer Puljen til anlægsprojekter i 2018. De enkelte projekter vil efterfølgende blive forelagt regionsrådet.

Kvalitetsfundsprojekter

Rammerne for Region Midtjyllands tre kvalitetsfundsprojekter er beskrevet i afsnittet De nye hospitalsbyggerier – Kvalitetsfundsprojekter.

De kvalitetsfundsfinansierede anlægsprojekter indgår i investeringsoversigten under de tre kvalitetsfundsprojekter.

Det Nye Universitetshospital, Aarhus

Region Midtjylland fik 1. juli 2010 et endeligt tilsagn til Det Nye Universitetshospital, Aarhus med en samlet anlægsramme på 6,350 mia. kr. (2009 p/l-niveau).

Nedenstående tabel opsummerer de projekter, som er afsat på investeringsoversigten for 2017-2021.

Det Nye Universitetshospital, Aarhus, Kvalitetsfundsprojekter

Mio. kr. (2017 = indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Delprojekt Hoved-Neuro - Nord 5	124,4	44,2	0,0	0,0	0,0
Underprojekt Færdiggørelsesarbejder	82,7	21,6	0,0	0,0	0,0
Vareforsyning BYG underprojekt rørpostsystem	3,5	3,7	0,0	0,0	0,0
Onkologi Syd 5	87,1	11,4	0,0	0,0	0,0
Delprojekt It	34,2	22,2	0,0	0,0	0,0
Medicoteknisk udstyr, DNU	211,6	81,0	0,0	0,0	0,0
Justeringsreserve	5,6	8,7	0,0	0,0	0,0
Pulje DNU	-64,1	47,9	197,3	4,8	0,0
Kvalitetsfondsindtægter	-382,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	102,7	240,8	197,3	4,8	0,0

For Det Nye Universitetshospital, Aarhus indebærer investeringsoversigten, at der i alt er afsat anlægsudgifter på 442,9 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021. Finansieringen fra kvalitetsfonden forventes at udgøre i alt 0,0 mio. kr. i perioden. Den samlede egenfinansiering inklusiv låneadgang er på 727,1 mio. kr. i perioden 2018-2021.

Delprojekter

Det nye Universitetshospital i Aarhus er i lighed med det eksisterende Skejby planlagt som en række selvstændige bygningskroppe, indeholdende specifikke specialer og fagområder, bundet sammen af et gang- og logistiksystem. Der er afgivet bevillinger på delprojekt-niveau, således at økonomien og forløbet for de enkelte delprojekter kan følges. Projekterne er navngivet efter hvilke specialer/funktioner bygningerne skal indeholde, samt placeringen i det samlede kompleks. Der er for de kommende år givet anlægsbevillinger til:

- "Delprojekt Hoved-Neuro Nord 5", som skal rumme neurofysiologi, Hoved-Neuro OP og PET/NUK.
- "Onkologi Syd 5", som skal rumme stråleterapi samt ambulatorier og dagbehandling.

Underprojekt Færdiggørelsesarbejder

Færdiggørelsesarbejder omfatter eksempelvis anlæggelse af parkeringspladser, færdiggørelse af nye vejanlæg, belysning af udearealer og ombygning af eksisterende vej-, sti- og parkeringsanlæg. Færdiggørelsesarbejderne er opdelt i 4 etaper. Etape 1-3 vedrører anlæg omkring veje og parkering, og etape 4 er de bygningsnære arealer.

Vareforsyning BYG underprojekt rørpostsystem

Rørpostanlægget er med til at binde komplekset sammen, og er en væsentlig del af logistikkonceptet for DNU. Anlægget kan transportere mindre forsendelser såsom blodprøver, undersøgelsespræparater, medicin, blodprodukter og andet materiale, der kræver en hurtig levering.

Delprojekt It

Bevillingen skal finansiere planlægning og udvikling af it-projekter, herunder udvikling og afprøvning af prototyper, dvs. en første udgave af et funktionsdygtigt produkt. Derudover skal der bruges midler på at sikre, at de udviklede systemer og applikationer er kompatible med de eksisterende IT-systemer. Der skal udvikles yderligere software og indkøbes hardware, som skal it-understøtte logistikken på det nye hospital. Der er også givet bevilling til digital skiltning,

Medicoteknisk udstyr, DNU

Et væsentligt element i regeringens betingelse for tilsagn til DNU er, at en betydelig del af midlerne reserveres til teknologi – herunder medicoteknisk udstyr og it. Ud over de afsatte midler til medicoteknisk udstyr vil der være en betydelig genanvendelse af udstyr.

Justeringsreserve

Regionsrådet har givet bevilling til oprettelse af en justeringsreserve. Justeringsreserven skal sikre, at projektdirektøren hurtigt kan træffe beslutning vedrørende mindre merudgifter i projektet. Samtidig skabes der mulighed for en stram styring af reserveerne i de enkelte del- og underprojekter.

Der kan ikke afholdes udgifter direkte fra justeringsreserven. Projektdirektøren er bemyndiget til at flytte midler fra justeringsreserven til del-/underprojekterne med efterfølgende orientering til regionsrådet. Derimod skal regionsrådet godkende flytning af beløb fra delprojekterne til justeringsreserven.

Pulje DNU

Der afsættes en pulje i årene frem til 2018, således at de samlede anlægsudgifter i henhold til det endelige tilsagn, passer til den p/l-regulerede udgiftsprofil for kvalitetsfundsprojektet.

Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning

Region Midtjylland fik 22. december 2010 et endeligt tilsagn til projektet på Regionshospitalet Viborg med en samlet anlægsramme på 1,15 mia. kr. (2009-p/l).

Efterfølgende tabel opsummerer de projekter, som er afsat på investeringsoversigten for 2017-2021.

Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning, Kvalitetsfundsprojekter

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Etablering af projektorganisation	6,4	6,2	3,6	1,5	0,0
Dispositionsforslag, for- og hovedprojekt, DP 3, RHV	11,4	3,5	1,2	0,9	0,0
Entreprisearbejder, Akutcenter	241,4	91,7	0,0	0,0	0,0
Medico Akutcenter	56,5	52,6	0,0	0,0	0,0
Delprojekt 3, Ombygninger RHV	4,6	42,2	57,2	40,0	0,0
Pulje til om- og tilbygning Viborg	-62,0	-10,1	87,1	2,9	0,0
Kvalitetsfondsindtægter	-193,4	-159,9	-10,1	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	64,9	26,2	139,0	45,3	0,0

For om- og tilbygningen af Regionshospitalet Viborg indebærer investeringsoversigten, at der i alt er afsat anlægsudgifter på 380,4mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021. Finansieringen fra kvalitetsfonden forventes at udgøre i alt 170 mio. kr. i perioden. Den samlede egenfinansiering inklusiv låneadgang er på 236,6 mio. kr. i perioden 2018-2021.

Etablering af Projektorganisation

Den daglige drift af kvalitetsfundsprojektet varetages af projektafdelingen på Regionshospitalet Viborg. Projektafdelingen skal drive projektet i samarbejde med de valgte rådgivere. Bevillingen vedrører drift af Projektafdelingen.

Delprojekt 3 ombygninger DP3

Samtidig med tilbygningen af nyt akutcenter, vil det eksisterende hospital blive bygget om og moderniseret. Dette projekt benævnes Delprojekt 3.

De planlagte ombygninger er nødvendige ud fra logistiske og driftsmæssige hensyn, og skal samtidig sikre en god sammenhæng mellem nyt og eksisterende på Regionshospitalet Viborg.

Dispositionsforslag, for- og hovedprojekt, DP 3, RHV

Projektforslaget for delprojekt 3, ombygningen vil danne grundlaget for udarbejdelse af for- og hovedprojekt. For- og hovedprojekt for Delprojekt 3, ombygningen planlægges udarbejdet i perioden 2017-2018. Der er således afsat midler i denne periode til udarbejdelsen heraf.

Akutcenter

Ved regionsrådets godkendelse af projektforslaget for Akutcenteret på Regionshospitalet Viborg blev der samtidigt givet to bevillinger til at afholde udgifter ved opførelsen af akutcenteret.

- "Entreprisearbejder, Akutcenter", som skal afholde udgifter til entreprisearbejderne, og
- "Medico, Akutcenter", som skal afholde udgifter til indkøb af medicoteknisk udstyr i Akutcenteret.

Pulje til om- og tilbygning Viborg

Der afsættes en pulje i årene frem til 2020, således at de samlede anlægsudgifter i henhold til det endelige tilsagn, passer til den p/l-regulerede udgiftsprofil for kvalitetsfundsprojektet.

Det Nye Regionshospital i Vest, Gødstrup

Region Midtjylland fik den 11. juni 2013 et endeligt tilsagn til et nyt hospital i Gødstrup med en samlet anlægsramme på 3,15 mia. kr. (2009 p/l-niveau).

Efterfølgende tabel opsummerer de projekter, som er afsat på investeringsoversigten for 2017-2021.

Det Nye Regionshospital i Vest, Gødstrup, Kvalitetsfundsprojekter

Mio. kr. (2017 = indeks 103,2, 2018 - 2021 = indeks 104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Projektorganisation, DNV - Gødstrup	84,3	-0,2	0,0	0,0	0,0
Delprojekt 1B, Fælles faciliteter for skurby	14,8	12,6	0,0	0,0	0,0
IT apparatur og løst inventar	13,1	37,3	130,1	24,4	0,0
Delprojekt 11, specialinstallationer og udstyr	122,1	12,3	17,6	0,0	0,0
Medicoteknisk udstyr, DNV	5,3	62,8	140,9	0,0	0,0
Delprojekt 32, Serviceby	61,2	30,7	0,0	0,0	0,0
Delprojekt 31, Somatik, DNV	82,2	206,6	103,3	0,0	0,0
Delprojekt 8-10, Aptering	191,1	43,1	0,0	0,0	0,0
Delprojekt 8-10, Installationer	298,8	4,9	0,0	0,0	0,0
IT, DNV	42,1	43,0	100,6	27,9	0,0
Delprojekt 5, Terræn og landskab	0,0	12,3	17,7	0,0	0,0
Justeringsreserve	7,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Pulje DNV - Gødstrup	-540,6	295,8	455,8	-8,8	0,0
Kvalitetsfondsindtægter	-494,7	-689,4	-493,7	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	-112,4	71,7	472,2	43,5	0,0

For DNV-Gødstrup indebærer investeringsoversigten, at der i alt er afsat anlægsudgifter på 1770,5 mio. kr. til gennemførelse af anlægsarbejder i perioden 2018-2021. Finansieringen fra kvalitetsfonden forventes at udgøre i alt 1183,1 mio. kr. i perioden. Den samlede egenfinansiering inklusiv låneadgang er på 687,2 mio. kr. i perioden 2018-2021.

Projektorganisation, DNV-Gødstrup

Den daglige drift af kvalitetsfundsprojektet varetages af projektafdelingen for DNV-Gødstrup. Projektafdelingen skal drive projektet i samarbejde med de valgte rådgivere. Bevillingen vedrører drift af Projektafdelingen.

Delprojekt 1B, Fællesfaciliteter for skurby

I DNV-Gødstrup kvalitetsfundsprojektet er der etableret en række faciliteter for projektets skurby, der er en del af projektets byggeplads. Faciliteterne stilles til rådighed for byggeriets aktører i hele udførelsesperioden. Det er eksempelvis kantine, logistikbygning, renovationscentral, it-bygning samt en receptionsfunktion til håndtering af blandt andet adgangskontrol, kameraovervågning og vinterberedskab.

Delprojekter i Etape 1

Projektet er overordnet opdelt i en række etaper – og herunder i en række delprojekter. Etape 1 er den største af hospitalets tre etaper, og skal rumme størstedelen af det somatiske hospital. Der er på nuværende tidspunkt følgende bevillinger til delprojekter under etape 1:

- "Delprojekt 8-10, Aptering" samt "Delprojekt 8-10, Installationer", som skal afholde udgifter til aptering og installationer i de tre geografisk afgrænsede delprojekt-områder (8-10) som tilsammen udgør hele etape 1. Delprojekt 8 dækker Thorax/abdominal, delprojekt 9 dækker foyer, billeddiagnostik, OP og familieklyngen, og Delprojekt 10 dækker akutklyngen, laboratorier og intensiv.

- "Delprojekt 11, specialinstallationer og udstyr" er også et tværgående projekt i etape 1, og vedrører specialinstallationer og udstyr, såsom sprinkling og brandsikring, IT-netværk, elevatorer, medicinske gasser m.m.
- "Delprojekt 5, terræn og landskab", er et tværgående projekt for hele DNV-Gødstrup projektet inklusiv psykiatrien, som via en fordelingsnøgle betaler en andel. Delprojekt 5 indeholder terrænarbejde, stisystemer, parkeringspladser mm.

Etape 3 – somatik

Projektforslaget for DNV-Gødstrup projektets tredje etape blev godkendt på regionsrådets møde i februar 2016.

- "Delprojekt 31, Somatik" er etape 3 af kvalitetsfundsprojektet og skal blandt andet indeholde dagkirurgisk afsnit og neurologi. Byggearbejdet begyndte i foråret 2017 og forventes at stå færdigt sammen med det samlede projekt.
- "Delprojekt 32, Serviceby" skal afholde de udgifter der er forbundet med opførelsen af servicebyen i DNV-Gødstrup. Det forventes at servicebyen står færdig i 2018. "Delprojekt 32, Serviceby" består af 7.300 kvm. og indeholder blandt andet følgende funktioner; sterilcentral, varemodtagelse, kontorfaciliteter og affald/linnedrug central.

Medicoteknisk udstyr, IT og løst inventar

Der er i tilsagnet for DNV-Gødstrup en betingelse om, at der minimum skal anvendes i alt 600 mio. kr. (09-pl), til medicoteknisk udstyr, it og løst inventar.

Regionsrådet har den 30. marts 2016 afgivet bevilling til anlæg, der kan håndtere patientkald, akutkald og overfaldsalarmer, som finansieres af den afsatte ramme til it i DNV-Gødstrup projektet. På samme regionsrådsmøde gav regionsrådet en bevilling til rørpost- og affald-linnedrug.

Justeringsreserve

Regionsrådet har givet en bevilling til en justeringsreserve. Justeringsreserven skal sikre, at projektdirektøren hurtigt kan træffe beslutning vedrørende mindre merudgifter i projektet. Samtidig skabes der mulighed for en stram styring af reserverne i de enkelte delprojekter.

Der kan ikke afholdes udgifter direkte fra justeringsreserven. Projektdirektøren er bemyndiget til at flytte midler fra justeringsreserven til delprojekterne med efterfølgende orientering til regionsrådet. Derimod skal regionsrådet godkende flytning af beløb fra delprojekterne til justeringsreserven.

Pulje til DNV – Gødstrup

Der afsættes en pulje i årene frem til 2020, således at de samlede anlægsudgifter passer til den skønnede p/l-regulerede udgiftsprofil for kvalitetsfundsprojektet. De årlige puljer tilpasses, når den detaljerede udgiftsprofil er fastlagt.

Social

3 Social

3.1 Indledning

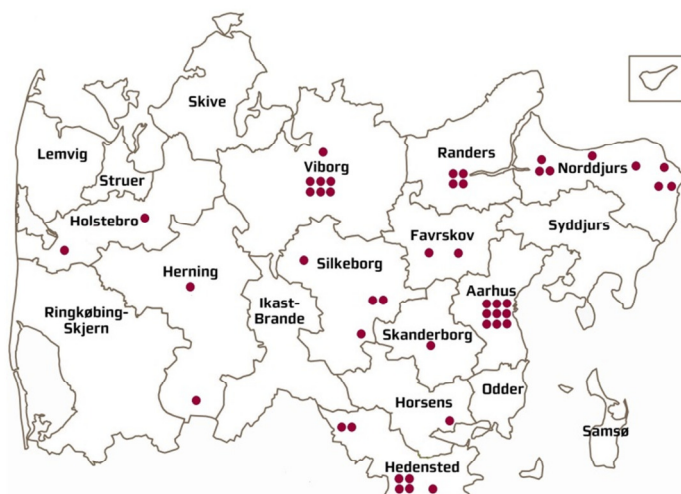
Socialområdet omfatter tilbud efter Serviceloven, lovgivningen om specialundervisning samt Folkeskoleloven. Serviceloven omfatter tilbud til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Lovgivningen om specialundervisning omfatter tilbud til kommunikationshandicappede, mens interne skoler i døgntilbud drives efter folkeskoleloven. Kommunerne har på alle områder det fulde myndighedsansvar, ansvar for forsyningen og ansvaret for finansieringen. Der er regionalt leverandøransvar på de tilbud, som Region Midtjylland driver.

De regionale sociale tilbud finansieres fuldt ud af kommunerne ved takstbetalinger.

Det er en forudsætning for, at regionen kan drive et tilbud på socialområdet, at tilbuddet indgår i den årlige Rammeaftale mellem Region Midtjylland og kommunerne i regionen. Rammeaftalen fastlægger, hvilke tilbud regionen driver inden for det specialiserede socialområde, samt fastlægger retningslinjerne for takstberegningen for de enkelte tilbud.

Fakta om socialområdet

Psykatri og Social varetager de psykiatriske og sociale tilbud til borgerne i regionen. Der arbejdes med tæt samspil de to områder imellem, hvor det er naturligt for at sikre sammenhæng i ydelserne for borgerne. Psykiatri og Social lægger vægt på faglighed, fleksibilitet og udvikling i tilbuddene, samtidig med at der ydes en gennemsigtig og effektiv administrativ styring.

Figuren er ikke tilrettet!!

Aktivitet

Antal pladser:

Døgntilbud og boformer	887
Aktivitets- og dagtilbud	579

Antal helårsstillinger:

Socialområdet - inkl. Sosu-elever	1.858
-----------------------------------	-------

Specialområder i Region Midtjylland

Børn og unge:

Kriminalitetstruede og dømt
Holmstrupgård
Børn og unge
Kommunikation og undervisning

Voksne:

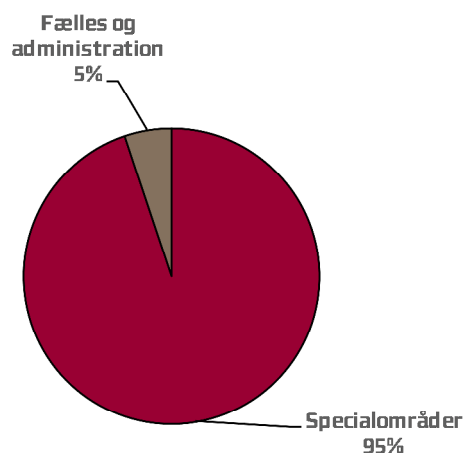
Autisme
Hjerneskade
Udviklingshæmning og ADHD
Socialpsykiatri

Budget 2018

Det samlede budget er på 1.024,0 mio. kr.

Sociale tilbud	971,4 mio. kr.
Fælles og administration	52,6 mio. kr.*

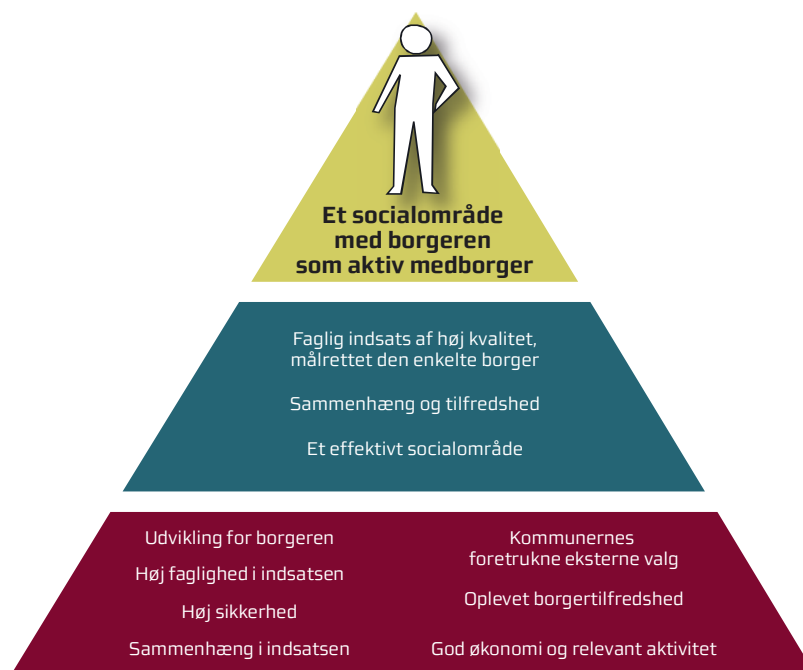
* Inklusiv Fælles formål og administration

Målbillede på socialområdet - Et socialområde med borgeren som aktiv medborger

Målbilledet er et styrings- og dialogredskab, som udstikker den overordnede vision, underliggende strategispor og mål for socialområdet i Region Midtjylland. Målbilledet er rammen for en flerårig planlægning af de socialfaglige indsatser på området.

Den overordnede vision udtrykker ønsket om at støtte den enkelte borger til en tilværelse som *aktiv medborger*. Socialområdet er til for den enkelte borger, og vi ønsker at møde og støtte borgeren til en aktiv tilværelse med udgangspunkt i den enkelte borgers forudsætninger og ressourcer. Denne vision udkrystalliseres i tre delstrategier og syv mål, som er illustreret i nedenstående målbillede.

Region Midtjyllands vision: Borgeren som aktiv medborger

Region Midtjyllands vision er at støtte borgeren på de regionale sociale tilbud til at være aktiv medborger. Gennem fokus på individuelle mål, sociale netværk og samfundsdeltagelse støttes borgeren til at udvikle et aktivt medborgerskab. I den professionelle indsats findes der løsninger sammen med borgeren. Den specialiserede faglige indsats skal tilrettelægges ud fra den enkeltes ståsted og muligheder og skal støtte og motivere borgeren til at indgå i en udvikling med henblik på at understøtte borgeren til en mere selvhjulpne tilværelse.

Det regionale socialområde vil være kendt for at levere en specialiseret og høj faglig kvalitet og professionalisme overfor både borgere, pårørende/værge og andre samarbejdspartnere. Vi vil være en attraktiv samarbejdspartner for kommunerne som leverandør på det specialiserede socialområde. Vores fokus er dels på borgeren som direkte bruger, dels kommunen som myndighedshaver og betaler af indsatsen. Det kræver et tæt samarbejde mellem alle tre parter. Et samarbejde, som skal være kendetegnet af tillid, åbenhed og dialog, og som skal være med til at realisere visionen om et socialområde med borgeren som aktiv medborger.

De tre strategispor

For at sætte retning for arbejdet med den overordnede vision er det nødvendigt at sammentænke kvalitet, aktivitet og økonomi. Der er med det udgangspunkt formuleret tre strategispor, som skal hjælpe med at sikre, at socialområdet når den overordnede vision.

Faglig indsats af høj kvalitet målrettet den enkelte borger

Region Midtjylland vil være garant for, at der er fagligt højt kvalificerede tilbud til borgere med komplekse handicaps og særlige behov. Kvaliteten i tilbuddene er hjørnesteinen i det faglige arbejde, og handler om at have øje for den enkelte borger samt målrette den faglige indsats i et samarbejde med borgeren. Specialområderne skal med en målrettet indsats løfte nogle af de sværeste og mest komplekse opgaver for kommunerne. Specialområderne skal samtidig være i stand til løbende at tilpasse og udvikle ydelser til ny viden.

Region Midtjylland vil bidrage med at understøtte kommunernes myndighedsopgave, og vil løse opgaverne med høj faglig kvalitet ud fra de ressourcer, der er til rådighed. Der vil blive arbejdet systematisk med sikkerhed. Det regionale socialområde som arbejdsplads skal være kendetegnet ved en stærk sikkerhedskultur, som omfatter både borgere, medarbejdere og omgivelser.

Sammenhæng og tilfredshed

Socialområdet skal have øget fokus på sammenhæng i indsatserne. Målene for den sociale indsats skal sættes i samarbejde med borgeren og handlekommunen. Borgeren skal altid inddrages i beslutninger vedrørende egen handleplan med hensyntagen til den enkeltes ståsted og muligheder. Samtidig skal der være fokus på borgerens trivsel og tilfredshed i tilbuddet, og der skal lyttes og læres af de oplevelser, borgerne har med den socialfaglige indsats.

Region Midtjylland løfter en væsentlig leverandøropgave for kommunerne på det specialiserede socialområde, og vi vil være kommunernes foretrukne eksterne valg til at støtte borgere med komplekse handicaps og særlige behov. Det betyder et stort fokus på kommunernes tilfredshed i forhold til den service og ydelse, kommunerne modtager. Samarbejdet skal være kendetegnet ved åbenhed, dialog og tillid.

Et effektivt socialområde

Region Midtjylland vil levere ydelser på socialområdet, der både er økonomisk og fagligt attraktive for kommunerne. Derfor skal regionen målrettet og løbende arbejde med at udvikle socialområdet til at blive så effektivt som muligt. Regionen skal levere fagligt og økonomisk attraktive tilbud og samtidig dokumentere indsatsen og resultaterne. Data og ny viden skal optimere den fremtidige indsats.

Der skal være rum og mulighed for at tænke nyt og være på forkant. Både i forhold til, hvordan den faglige indsats kan tilrettelægges, men også i forhold til anvendelse af nye teknologiske løsninger og til tilpasning af ydelser efter den kommunale efterspørgsel og til gavn for borgerne.

De syv mål i målbilledet

De syv mål i målbilledet udspringer hver især fra ét af de tre overordnede strategispor. Målene er ikke mindst inspireret af Region Midtjyllands og kommunernes rammepapir vedrørende målsætninger for en styrket indsats på voksenhandicapområdet og Dansk Kvalitetsmodel på det sociale område.

De syv mål i målbilledet er:

- Udvikling for borgeren
- Høj faglighed i indsatsen
- Høj sikkerhed
- Sammenhæng i indsatsen
- Kommunernes foretrukne eksterne valg
- Oplevet borgertilfredshed
- God økonomi og relevant aktivitet

Der pågår i øjeblikket en proces, hvor socialområdet er i færd med at udvikle og udvælge en række relevante og meningsfulde indikatorer for de syv mål i målbilledet. Den kommende opfølgning og afrapportering på indikatorerne vil gøre det muligt at følge udviklingen i målopfyldelsen på de enkelte mål i målbilledet.

Hvert år vil der blive udvalgt særlige indsatsområder med udgangspunkt i målbilledet. Det vil konkret udmønte sig i både tværgående og lokale initiativer og handleplaner. Målbilledet kan på den måde også ansues som et værktøj til at skabe en fleksibel og dynamisk sammenhæng og dialog mellem politikerne, medarbejdernes virke i de enkelte specialområder og den enkelte borger.

Budget

Regionens budget på det sociale område er udarbejdet på grundlag af den årlige Rammeaftale – herunder hvilke tilbud regionen kan tilbyde og til hvilke takster.

De kommunale takstbetalinger skal finansiere samtlige nettodriftsomkostninger, som vedrører de sociale tilbud samt direkte og indirekte administrative udgifter - herunder socialområdets andel af Fælles formål og administration.

I takstindtægterne indgår finansiering af de sikrede pladser, som er objektivt finansieret. Herudover er der et mindre bloktilskud fra staten som gives til særlige administrative opgaver.

Regnskabsmæssigt skal der over tid sikres balance på socialområdet.

I Rammeaftalen for 2018 foreslås op- og nedjusteringer af det normerede pladstal. Der er nærmere redegjort for ændringerne i pladstal i afsnit 3.2 under Aktivitet.

I rammeaftalerne for 2016-2018 er aftalt, at der foretages en samlet reduktion af taksterne med minimum 3 % i perioden 2016-2018. De sikrede institutioner Koglen og Grenen samt institutionen MultifunC under Specialområdet for kriminalitetstruede og dømtede børn og unge er ikke omfattet af takstreguleringen.

Regionsrådet vedtog, at besparelserne for Region Midtjylland skulle fremrykkes og senest udmøntes på taksterne i 2017. I taksterne for 2017 var realiseret reduktioner på de 3 %, men enkelte af besparelserne er først konkretiseret i budgettet i 2018.

Det har hidtil af administrative hensyn været fastlagt i rammeaftalerne, at beboere i de sociale tilbud betalte boligudgifter (husleje, el, varme m.v.) direkte til tilbuddet. Det sociale tilsyn har påpeget, at dette er i strid med lovgivningen, idet kommunerne selv skal stå for opkrævningen af betalingerne. Regionen og de kommunale leverandører skal herefter indregne boligydelse i taksterne. Nettobudgettet er som følge heraf hævet med 13,6 mio. kr.

I den efterfølgende tabel er en oversigt over de ændringer, som fører fra det vedtagne budget 2017 til budgettet for 2018.

Fra vedtaget budget 2017 til budget 2018

Budgetændringer	Mio. kr.
Budget 2017 (2017-p/l)	972,0
Resterende besparelser for opnåelse af 3 % takstreduktion 2016-2018	-2,8
Lukning af Blågårdsgård	-13,9
Kommunikation og undervisning - reduktion i antal solgte timer	-1,8
Nye tiltag, udvidelser og afledte reguleringer af driftspuljer	40,3
Forøgelse af budget sfa. beboernes boligbetalinger overgår til kommunerne	13,6
Afledte udvidelser i fælles overheadpuljer og PS-administrationen	1,2
Ændringer i afsatte beløb til kalkulatoriske omkostninger og renteudg.	-1,1
Afledt udvidelse for Andel af fælles formål og administration	0,8
Budget 2018 (2017-p/l)	1.008,3
Pris- og lønfremskrivning 2017-2018	15,7
Budget 2018 (2018-p/l)	1.024,0

Driftsbudget

Det samlede budget for nettodriftsomkostningerne på det sociale område i 2018 er på 1.024,0 mio. kr. Budgettet er øget med 35,5 mio. kr. fra budget 2017 til budget 2018. Budgettet varetages af Psykiatri og Social med undtagelse af socialrådets andel af Fælles formål og administration.

Bevillinger 2018 og budgetoverslagsårene 2019-2021

Mio. kr.	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslag		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Socialområdet (driftsomkostninger)						
Psykiatri og Social	1.176,5	973,4	1.008,4	1.008,4	1.008,4	1.008,4
Andel af fælles formål og administration	17,7	15,1	15,6	15,6	15,6	15,6
Øvrige omkostninger og indtægter	20,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Socialområdet drift i alt	1.215,0	988,5	1.024,0	1.024,0	1.024,0	1.024,0
Finansiering						
Kommunale og statslige indtægter	-1.201,3	-987,4	-1.022,9	-1.022,9	-1.022,9	-1.022,9
Bloktilskud fra staten	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Finansiering i alt	-1.202,4	-988,5	-1.024,0	-1.024,0	-1.024,0	-1.024,0
Resultat	12,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

3.2 Driftsområder

Formål

Psykiatri og Social varetager driften af en række tilbud til børn, unge og voksne med specialiserede behov inden for socialområdet og specialrådgivning. Desuden leveres der ydelser til somatiske hospitaler.

Området omfatter tilbud til børn og unge med nedsat fysisk, psykisk funktionsevne, psykiatriske lidelser eller andre væsentlige psykiske handicap og specialiserede tilbud til personer med tale- og hørevanskeligheder. Aktivitets- og udviklingstilbuddene (dagpladser) inden for børne- og ungeområdet består af både børnehavetilbud, skoletilbud og beskæftigelsestilbud. Endvidere udbydes specialiserede rådgivningsydelser til kommuner og forældre.

Desuden drives dag- og døgntilbud for kriminalitetstruede børn og unge og sikrede institutioner for kriminelle unge, herunder særligt sikrede pladser for henholdsvis særligt voldelige unge og unge med psykiatriske lidelser.

Region Midtjylland driver endvidere en række højtspecialiserede bo- og aktivitetstilbud til voksne med nedsat psykisk, fysisk eller social funktionsevne samt socialpsykiatriske botilbud.

Endelig står Region Midtjylland for alkohol- og trafikkurser for personer, som ønsker at generhverve kørekortet efter ubetinget frakendelse på grund af spirituskørsel.

De sociale tilbud er organiseret i 8 specialområder – heraf 4 specialområder for børn og unge og 4 for voksne:

- Kriminalitetstruede og dømt børn og unge
- Holmstrupgård - selvejende institution
- Børn og unge
- Kommunikation og undervisning
- Autisme
- Hjerneskade
- Udviklingshæmning og ADHD
- Socialpsykiatri voksne

De fleste specialområder driver flere geografisk adskilte afdelinger.

Budget

Driftsomkostninger for socialområdet under Psykiatri og Social

Nøgletal for ressourcer	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
Driftsomkostninger 1)			
Drift af specialområder 2)	1.133,5	937,6	971,4
Fælles udgifter og indtægter	10,8	8,6	8,8
Administration af Socialområdet	32,2	27,2	28,2
Driftsomkostninger i alt	1.176,5	973,4	1.008,4
- Heraf renteudgifter 3)	7,4	7,9	7,5
- Heraf kalkulatoriske omkostninger	24,0	29,2	27,4

1) Ekskl. feriepengehensættelser.

2) Inkl. driftspuljer.

3) Renteudgifterne omfatter såvel forrentning af aktiver (bygninger mv.) og renter af likvide udlæg for kommunerne (Andel af renter).

Psykiatri og Social har på socialområdet driftsomkostninger på 1.008,4 mio. kr. I tabellen er budgettet for Psykiatri og Social opdelt i selve driften af specialområderne og de tillæg til taksterne, der anvendes til fælles puljer og administration. Der er budgetteret med kommunale takstindtægter svarende til nettodriftsomkostningerne.

Personaleforbruget forventes at udgøre 1.823 helårsstillinger, hvilket er en vækst på 51 stillinger i forhold til budget 2017. Desuden budgetteres med 35 social- og sundhedselevstillinger.

I budgettet er der udelukkende taget udgangspunkt i den faste normering for dag- og døgntilbud samt indgåede kontrakter på rådgivnings- og kommunikationsområdet.

Ud over de nævnte nettoomkostninger forekommer indtægtsdækket virksomhed – herunder Alkohol- og Trafikkurser, videns- og specialrådgivning (VISO) og satspuljeprosjekter, som finansieres af staten.

Fællesudgifter og administration

I Rammeaftale 2018 er der et takstillæg på max. 6,1 % til dækning af "administrative fællesudgifter". Regionsrådet har fastsat takstillægget til 5,1 %, hvoraf de 4,4 % anvendes til direkte og indirekte administrative udgifter. Psykiatri og Socials andel af det opgjorte beløb til administration udgør ca. 64 %. Resten anvendes til dækning af Andel af fælles formål og administration. Resten af takstillægget på 0,7 % anvendes til udviklingsomkostninger, der ikke direkte er henført til det enkelte tilbud, samt udgifter til dokumentation af kvalitet m.m. – herunder bruger- og pårørendeundersøgelser.

Udover de puljer, som beregnes som takstillæg, indgår i Psykiatri og Socials budget forrentning af likvide udlæg for kommunerne.

I tabellen nedenfor er vist en oversigt over afsatte puljer under socialområdet i 2018.

Indarbejdede puljer under fælles udgifter/indtægter på socialområdet

Betegnelse	Forklaring	1.000 kr.
Pulje til udviklingstiltag og dokumentation af kvalitet	0,7 % af de samlede nettodriftsomkostninger er afsat til udviklingsomkostninger og dokumentation af kvalitet. (takstillæg)	6.800
Forrentning af likvid udlæg (Andel af renter)	Forrentning af regionens likvide udlæg for kommunerne.	2.000

Aktivitet

Efterfølgende tabel viser væsentlige nøgletal for den forventede aktivitet i 2018.

Nøgletal for aktivitet for socialområdet i 2018

Nøgletal for aktivitet	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
Boformer (døgnpladser) *)	873	871	887
Dag- og aktivitets tilbud *)	599	557	579

*) Ekskl. individuelt tilrettelagte projektpladser.

Antallet af pladser er udvidet. Primært på autismeområdet, men også på børn- og ungeområdet er kapaciteten udvidet. I Specialområdet socialpsykiatriske botilbud for voksne er pladstallet netto reduceret med 17 som følge af lukningen af Blåkærgård ved Viborg.

Udover de fastnormerede pladser etableres enkelte individuelt tilpassede projektpladser efter anmodning fra kommunerne.

Udover nævnte aktivitetstal tilbydes specialrådgivning og tilbud til personer med tale- og hørevanskeligheder. Disse aktiviteter opgøres som antal timer og kan derfor ikke opgøres på samme måde som de øvrige tilbud. Omfanget af abonnementsaftaler med kommunerne er faldet gennem en årrække.

3.3 Investeringsoversigt med bemærkninger

Anlægsaktiviteten på socialområdet vil som hovedregel følge rammeaftalen med kommunerne for socialområdet, idet det er kommunerne, der har finansieringsansvaret. Anlægsaktiviteterne på socialområdet forudsættes eksternt eller internt lånefinansieret, og kommunerne betaler afskrivning og forrentning af anlæg på socialområdet.

Der er i budget 2018 på socialområdet afsat rådighedsbeløb på i alt 62,1 mio. kr., der er fordelt med:

- 57,0 mio. kr. til fælles rammer og
- 5,1 mio. kr. til igangværende projekter

Fælles rammer

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Fælles rammer					
Rammebevilling til bygningsvedligeholdelse	4,8	12,1	12,1	12,1	12,1
Rammebevilling til udvikling (sociale tilbud)	12,0	44,9	50,0	50,0	50,0
Rådighedsbeløb i alt	16,8	57,0	62,1	62,1	62,1

Ramme til bygningsvedligeholdelse og energi/miljø

Der er afsat en ramme til bygningsvedligeholdelse og til energi- og miljøprojekter. I budget 2018 og overslagsårene er der afsat et rådighedsbeløb 12,1 mio. kr. Regionsrådet har i forbindelse med budgetvedtagelsen afgivet anlægsbevilling. Rammebevillingen kan udmøntes af bevillingshaveren.

Ramme til udvikling og omlægning af tilbud

Der vil løbende være behov for at gennemføre udviklingstiltag og tilpasninger på det sociale område, hvor regionen har en leverandørpligt i forhold til regionens borgere. Regionen har i denne forbindelse også en forpligtigelse til at bidrage til at etablere akutte tilbud, når behovet opstår. Der er afsat et rådighedsbeløb på 44,9 mio. kr. i 2018 og 50,0 mio. kr. i overslagsårene.

Regionsrådet har i forbindelse med budgetvedtagelsen afgivet anlægsbevilling. Rammebevillingen kan udmøntes af bevillingshaveren med orientering af forretningsudvalget. Dog skal anlægsbevillinger med en totaludgift på mere end 10 mio. kr. bevilges særskilt af regionsrådet.

Igangværende projekter

Mio. kr. (2017 =indeks 103,2. 2018 - 2021 = indeks104,0)	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Projekter					
Ny afdeling af Grenen-Glesborg	7,9	5,1	0,0	0,0	0,0
Rådighedsbeløb i alt	7,9	5,1	0,0	0,0	0,0

Etablering af en ny afdeling af Grenen-Glesborg

Der er afsat en bevilling på 13,0 mio. kr. til etablering af en ny afdeling af Grenen-Glesborg under Specialområdet Kriminalitetstruede og Dømte Børn og Unge. Afdelingen er delvis kombineret lukket/åben og tilbyder døgnophold til unge efter endt ophold i den særligt sikrede afdeling for psykisk afvigende unge på afdeling SYD i Dalstrup.

Den nye afdeling har fem pladser og er organisatorisk tilknyttet den særligt sikrede afdeling i Dalstrup.

Der er i 2018 afsat et rådighedsbeløb på 5,1 mio. kr. til projektet.

Regional Udvikling

4 Regional Udvikling

4.1 Indledning

Fakta om Regional Udvikling

Regionen har en række udviklings- og borgernære opgaver indenfor den regionale udvikling.

Såmet udgiftsbaseret budget for Regional Udvikling: 616,6 mio.kr.

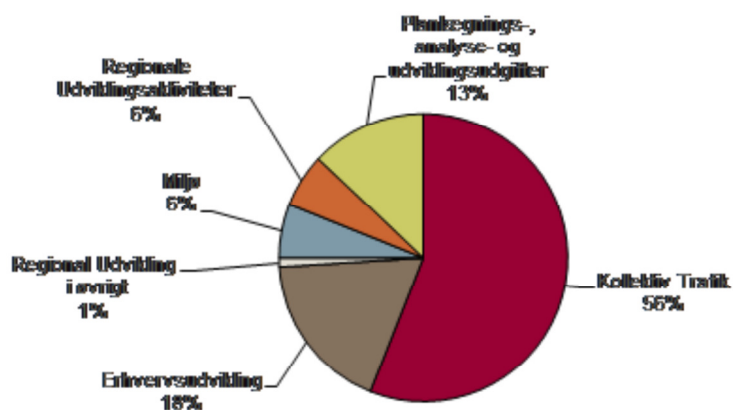
Kollektiv Trafik	343,3 mio. kr.
Erhvervsudvikling	114,0 mio. kr.
Regional Udvikling i øvrigt	4,1 mio. kr.
Miljø	40,8 mio. kr.
Regionale Udviklingsaktiviteter	36,4 mio. kr.
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter	78,1 mio. kr.

Ansatte

Regional Udvikling, antal helårsstillinger	62
Miljøområdet, antal helårsstillinger	40
Antal helårsstillinger i alt	102

Opgaver

- * Erhvervsudvikling
- * Uddannelse
- * Kultur
- * Kollektiv Trafik
- * Miljø
- * Internationale aktiviteter

Administrative enheder i Regional Udvikling

Hovedcentret er placeret i Viborg med afdelinger inden for miljøområdet i Holstebro og Horsens

4.1.1 Politiske målsætninger

Region Midtjylland er en attraktiv og bæredygtig vækstregion. Sådan lyder den ambitiøse vision for vækst, beskæftigelse og udvikling i Region Midtjylland frem til 2025.

Regionsrådets Vækst- og Udviklingsstrategi er rammen for udviklingsarbejdet i regionen og tager udgangspunkt i fire globale udfordringer: konkurrenceevne, klima og ressourcer, velfærd samt demografi og bosætningsmønstre.

Vækst- og Udviklingsstrategien udmøntes i fire strategispor til gavn for borgerne, virksomhederne, uddannelsesinstitutionerne og kommunerne.

Målbilledet skal forstås på denne måde:

- Øverst i målbilledet ses Region Midtjyllands vision om Region Midtjylland som en attraktiv og bæredygtig vækstregion.
- Midten af målbilledet viser 4 strategispor, som er pejlemærker for, at regionen opnår at blive en attraktiv og bæredygtig vækstregion.
- Bunden af målbilledet viser otte delmål, som regionen skal styre efter for at sikre de 4 strategispor og forbedringer i regionen, for at nå målet om at blive en attraktiv og bæredygtig vækstregion.

Der skal være enkelhed og fokus i arbejdet med at skabe 'en attraktiv og bæredygtig vækstregion'. Regionens styring skal derfor være med til at sikre, at der er gode rammer for dette stykke arbejde.

Region Midtjyllands vision: En attraktiv og bæredygtig vækstregion

Region Midtjylland har en vision om at skabe 'en attraktiv og bæredygtig vækstregion'. Der tages udgangspunkt i regionens Vækst- og Udviklingsstrategi. Det betyder, at regionen skal arbejde hen imod, at alle handlinger og indsatser, der foretages på det regionale udviklingsområde, skal have denne vision for øje.

Denne vision er valgt, fordi regionsrådet og vækstforum gennem et stærkt samarbejde har sat en dagsorden, som skal skabe vækst og udvikling på tværs af hele regionen.

Strategispør i målbilleder

De 4 strategispør er følgende:

Bæredygtig omstilling

Det handler om at indrette morgendagens samfund, så vi kan leve det gode liv med økonomisk og social tryghed.

Sammenhængende byudvikling

Regionen vil arbejde for at skabe sammenhæng mellem byerne og deres opland.

Viden og kompetencer

Adgangen til højt kvalificeret arbejdskraft og videnmiljøer er afgørende for vækst og udvikling hos de midtjyske virksomheder.

Fokuseret vækst

Fødevarer, energi og miljø, produktionserhvervene samt kreative erhverv, IKT og turisme er regionale styrkepositioner og er drivkraft for vækst og beskæftigelse i regionen.

Mål/delmål i målbilledet

For at nå i mål med den ambitiøse vision er der opstillet en række delmål. Delmål og handlinger indgår i de strategier og handlingsplaner, som regionsrådet og partnerskabet bag vækstforum har udarbejdet.

Det drejer sig om: Vækstplan 2016-2020 som omhandler den erhvervsrettede indsats, uddannelsespolitikken, kulturpolitikken, råstofplanen, den årlige strategi for jordforurening samt kontrakten med Midttrafik om letbaneselskabet og den øvrige regionale kollektive trafik.

Delmålene er bl.a.:

Udviklingsopgaver:

- at konkurrenceevnen skal styrkes, så produktiviteten og eksporten stiger i hele regionen
- at regionens fokusområder/styrkepositioner har en højere vækst end resten af landet
- at vi arbejder for at gøre regionen til Danmarks grønneste region
- at der er bredbånds- og mobildækning i hele regionen
- at der er et decentralt uddannelsessystem, der sikrer medarbejdere og unge adgang til den ønskede uddannelse, herunder at flere unge vælger, og gennemfører, en erhvervsuddannelse
- at kulturen bidrager til højere livskvalitet og gør regionen attraktiv for borgere, virksomheder og gæster

Borgernære driftsopgaver:

- at andelen af borgere, der bruger den kollektive trafik, stiger hvert år
- at ressourceforbrug og forurening reduceres
- at vi kortlægger og finder nye råstoffer
- at vi understøtter byudvikling gennem bæredygtig ressourceanvendelse og respekt for grundvandet

Initiativer i 2018

Initiativer for regionens indsats i 2018 er bl.a.:

Udviklingsopgaver:

- Udarbejdelse af den regionale vækst- og udviklingsstrategi inden for rammen af FN's 17 verdensmål.
- Udarbejdelse af vækst- og investeringsplan for 2018-2020.
- Fortsat udmøntning af Vækstplanen, herunder særligt fokus på digitalisering, etablering af en teknologipagt, videreudvikling af den regionale fødevarerindsats og udvikling af indsatsen inden for velfærdssinnovation.
- Uddannelsesrådet skal bidrage med temaer for udmøntningen af de regionale udviklingsmidler
- Videreførelse af det gode samarbejde, der er etableret mellem kommunerne og regionen omkring kulturbysatsningen

Borgernære driftsopgaver:

- Idrifttagelse af letbanen i Østjylland, herunder fuld drift af Grenaa Banen
- Sikre drikkevandsressourcer, rense forurenede grunde, beskytte overfladevand og internationale naturbeskyttelsesområder og mindske CO₂-udslippet
- Arbejde videre med digitalisering af hele råstofområdet i samarbejde med de andre regioner.

Opfølgning

Der bliver fulgt op på fremdrift, effekter og økonomi i forbindelse med de halvårslige resultatkontraktopfølgninger på puljeområderne: erhvervsudvikling, uddannelse og kultur.

Alle projekter skal opstille effektkæder, og der udarbejdes resultatkontrakter med operatører. Der måles bl.a. på antallet af skabte nye virksomheder, nye innovative virksomheder, vækst i antal ansatte, vækst i omsætning og i eksport. I samarbejde med Erhvervsstyrelsen evalueres alle projekter med strukturfondsmidler af COWI. Øvrige projekter evalueres efter konkrete aftaler med operatørerne.

Øvrige områder følges op i økonomirapporteringen.

4.1.2 Budget

For Regional Udvikling indebærer økonomiaftalen for 2018 en samlet nettoramme på 632,8 mio. kr. ekskl. udgifter til renter.

Regional Udviklings ramme er i økonomiaftalen fastsat udgiftsbaseret ekskl. udgifter til renter. Årets udgiftsbaserede resultat ekskl. renter udviser balance. Regional Udviklings udgiftsbaserede årsresultat inkl. renter bliver på -0,9 mio. kr.

Finansieringen af Regional Udviklings ramme på 632,8 mio. kr. består af et statsligt bloktilskud på 458,3 mio. kr. og et kommunalt udviklingsbidrag på 174,5 mio. kr. baseret på tilskud på 133 kr. pr. indbygger i regionen. Satsen for kommunalt udviklingsbidrag fastholdes uændret i forhold til 2017, dog reguleret for pris- og lønstigninger.

Som følge af for højt fastsat p/l i budget 2017 modregnes Regional Udvikling i 2018 med et negativt p/l-rul på 1,2 mio. kr. Finansieringen sker ved en reduktion af de enkelte bevillingsområder.

I økonomiaftalen for 2018 er der, i lighed med aftalen for 2017, aftalt et omprioreringsbidrag på 1 % svarende til 5,9 mio. kr. Som konsekvens heraf er bloktilskuddet til Regional Udvikling reduceret med et tilsvarende beløb. Finansieringen af omprioreringsbidraget sker gennem reduktion af de enkelte bevillinger.

Herudover er der indarbejdet en intern omprioritering på samlet 2,8 mio. kr. fordelt med 1,8 mio. kr. fra konsulentpuljen til erhvervsudvikling samt 1,0 mio. kr. fra konsulentpuljen på bevillingen til udmøntning af regionale udviklingsaktiviteter. Midlerne flyttes til bevillingen 'planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter' til finansiering af udgifter, i forbindelse med de organisatoriske omstillinger Regional Udvikling i 2016 implementerede over en 3-årig periode.

Udvikling fra budget 2017 (p/l-17) til budget 2018 (p/l-18)

Mio. kr.	Realvækst
Vedttaget budget 2017	625,1
Konsekenter af P/L-rul	-1,2
P/L	15,3
Omprioreringsbidrag	-5,9
Øvrige ændringer	-0,6
Regional Udvikling i alt (P/L-18)	632,8

Nettodriftsudgifter for Regional Udvikling 2018 og overslagsårene 2019-2021

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udgifter						
Udviklingsopgaver	164,5	172,5	150,4	168,4	168,4	168,4
Erhvervsudvikling	120,0	124,8	114,0	122,0	122,0	122,0
Regionale Udviklingsaktiviteter	44,5	47,7	36,4	46,4	46,4	46,4
Borgernære driftsopgaver	384,1	362,8	384,1	363,2	363,2	363,2
Kollektiv trafik	343,6	321,7	343,3	322,5	322,5	322,5
Miljø	40,6	41,1	40,8	40,8	40,8	40,8
Tværgående driftsopgaver	84,0	87,3	82,2	85,0	85,0	85,0
Regional Udvikling i øvrigt	1,7	6,3	4,1	8,9	11,3	11,3
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter	82,3	81,0	78,1	76,1	73,7	73,7
Regional Udvikling (ekskl. Fælles formål)	632,6	622,7	616,6	616,6	616,6	616,6
Andel af Fælles formål og administration	14,6	16,0	16,1	16,1	16,1	16,1
Regional Udvikling i alt	647,1	638,7	632,8	632,8	632,8	632,8
Indtægter						
Statsligt bloktilskud	-480,0	464,3	458,3	458,3	458,3	458,3
Kommunalt udviklingsbidrag	-174,3	174,6	174,5	174,5	174,5	174,5
Regional Udvikling i alt	-654,3	638,8	632,8	632,8	632,8	632,8

4.2 Udviklingsopgaver

Regionsrådet skal som tidligere nævnt udarbejde en vækst- og udviklingsstrategi, som er styrende for opgaverne i Regional Udvikling. Derudover har Regional Udvikling indgået en række partnerskaber for at styrke gode rammer for vækst, uddannelse, kultur og beskæftigelse i regionen med ministerier, kommuner, viden- og uddannelsesinstitutioner samt andre interessenter.

Udviklingsopgaverne udmøntes gennem strategier og handlingsplaner, hvortil der er knyttet økonomiske midler, som regionsrådet bevilger til en mangfoldighed af initiativer.

4.2.1 Erhvervsudvikling

Formål

Regional Udvikling har ansvaret for sekretariatsbetjeningen af Vækstforum for Region Midtjylland, regionsrådet og Det Rådgivende Udvalg for Regional Udvikling. Herudover sekretariatsbetjener Regional Udvikling de arbejdsgrupper, faglige råd og netværk, der er etableret i relation til udvikling og implementering af vækstforums initiativer på erhvervsudviklingsområdet, ligesom der ydes bidrag til sekretariatsbetjeningen af midlertidige udvalg under regionsrådet.

Sekretariatsbetjeningen af vækstforum varetages i et partnerskab med kommuner, uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets parter, erhvervsorganisationer og Erhvervsstyrelsen.

Regional Udvikling er ansvarlig for at overvåge de regionale vækstvilkår gennem udarbejdelse af statistikker og analyser. Herudover stiller Regional Udvikling forskellige typer af data til rådighed for kommuner og andre aktører.

Vækstforum har indstillingsretten til den Europæiske Strukturfond, Mål 2. Sekretariatet varetager ligeledes administrationen af disse midler samt vejledning af ansøgere og behandling af ansøgninger, udformning af projekter i overensstemmelse med gældende lovgivning, udarbejdelse af beslutningsgrundlag til vækstforum og afrapportering til Erhvervsstyrelsen m.m. Herudover yder Regional Udvikling sekretariatsbistand til InterReg.

Budget

Nettodrifudsudgifter for Erhvervsudvikling

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodrifudsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pulje til erhvervsudvikling	120,5	118,5	110,0	117,0	117,0	117,0
Konsulentpulje	-0,5	6,2	4,0	5,0	5,0	5,0
Nettodrifudsudgifter i alt	120,0	124,8	114,0	122,0	122,0	122,0

Som konsekvens af de finansielle udfordringer på den kollektive trafik i 2018 er bevillingen 'Erhvervsudvikling' reduceret med 8 mio. kr. i 2018, fordelt med 7 mio. kr. fra puljen til projekter under erhvervsudvikling samt 1 mio. kr. fra områdets konsulentpulje.

Aktiviteter

Med vedtagelsen af den regionale Vækst- og Udviklingsstrategi 2015-2025 er der vedtaget en Vækstplan 2016-2020 til udmøntning af de erhvervsrettede indsatsområder i strategien.

Ressourcerne på erhvervsudviklingsområdet er delt på puljemidler, som ansøges af eksterne operatører efter annoncering og en konsulentpulje. Konsulentpuljen anvendes til afholdelse af møderne i vækstforum, til "forprojekter" m.m., hvor der sammen med parterne bag vækstforum igangsættes undersøgelser/analyser af mulige fremtidige indsatsområder.

De væsentligste aktiviteter i 2018 på erhvervsområdet vil være den fortsatte udmøntning af Vækstplan 2016-2020, som vedrører de erhvervsrettede spor af Vækst- og Udviklingsstrategien 2015-2025. Fokusområderne er 'Energ', 'Fødevarer', 'Avanceret produktion' og 'Kreative erhverv, IKT og turisme', som udgør særlige midtjyske styrkepositioner. Dertil kommer en række tværgående indsatser inden for bl.a. innovation og forretningsudvikling, lverksætteri, Internationalisering samt Uddannelse og kompetenceudvikling.

Der skal i 2018 nedsættes et nyt vækstforum, som vil få til opgave at vedtage en ny vækst- og investeringsplan for 2018-2020. Vækstplanen skal udmønte de erhvervsrettede initiativer i en kommende vækst- og udviklingsstrategi, som ligeledes skal udarbejdes og vedtages i 2018.

4.2.2 Regionale Udviklingsaktiviteter

Formål

Ud over den erhvervsrettede del af den regionale vækst- og udviklingsstrategi er der udarbejdet strategier og handlingsplaner for regionens øvrige udviklingsaktiviteter, herunder internationale aktiviteter og uddannelse og kultur.

Budget

Nettodrifudsudgifter for Regionale Udviklingsaktiviteter

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodrifudsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udvikling af og aktiviteter under vækst- og udv.strategi	5,7	4,7	3,7	4,6	4,6	4,6
Internationale aktiviteter	6,0	7,1	6,9	6,9	6,9	6,9
Pulje til fremme af mobilitet	0,0	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2
Uddannelsespulje	20,9	20,9	13,3	20,4	20,4	20,4
- uddannelsesprojekter	20,4	20,4	13,0	20,0	20,0	20,0
- konsulentpulje på uddannelsesområdet	0,4	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4
Kulturpulje	11,9	11,6	9,3	11,3	11,3	11,3
- kulturprojekter	11,5	10,7	9,0	11,0	11,0	11,0
- konsulentpulje på kulturområdet	0,4	0,9	0,3	0,3	0,3	0,3
Nettodrifudsudgifter i alt	44,5	47,7	36,4	46,4	46,4	46,4

Som konsekvens af de finansielle udfordringer på den kollektive trafik i 2018 er bevillingen 'Regionale Udviklingsaktiviteter' reduceret med 10 mio. kr. i 2018 fordelt med 0,9 mio. kr. på konsulentpuljen til udvikling af aktiviteter under vækst- og udviklingsstrategien, samlet 7,1 mio. kr. med 7,0 mio. kr. på uddannelsespuljen og 0,1 mio. kr. på uddannelsesområdets konsulentpulje samt 2 mio. kr. på puljen til kulturprojekter.

Aktiviteter

Regionsrådets udmøntning af den regionale vækst- og udviklingsstrategi

Der er afsat en udviklingspulje, som kan anvendes til at støtte aktiviteter, som ikke falder ind under de vedtagne strategi- og handlingsplaner. Regionsrådet vil fortsat prioritere indsatsen inden for strategisk energiplanlægning og klimatilpasning, herunder sikre rent drikkevand. Derudover anvendes udviklingspuljen til analyser, evalueringer og konsulentopgaver i forbindelse med udmøntningen af vækst- og udviklingsstrategien.

Regionsrådets udarbejdelse og vedtagelse af en vækst- og udviklingsstrategi for 2018 og frem

En af de større opgaver i 2018 vil være udarbejdelsen og vedtagelsen af en ny vækst- og udviklingsstrategi for Region Midtjylland.

Lov om erhvervsfremme og regional udvikling, der trådte i kraft 1. februar 2014, giver regionerne til opgave at udarbejde en regional vækst- og udviklingsstrategi, beskrive udfordringer, sætte mål og opstille regionale løsninger på samfundsmæssige udfordringer.

Den regionale vækst- og udviklingsstrategi skal sikre sammenhæng og opnå øget gennemslagskraft og synlighed i indsatsen. Der er f.eks. lagt op til at styrke sammenhængen mellem erhvervsudvikling, beskæftigelses- og uddannelsesindsatsen, infrastruktur, klima og miljø samt byer og yderområder.

Vækst- og udviklingsstrategien udarbejdes i et samarbejde mellem regionsråd og vækstforum. Den samlede strategi skal herved skabe et større ejerskab til den samlede indsats for regional udvikling, herunder omstilling til væksterhverv og udvikling af attraktive regionale levevilkår.

Strategien for 2018 og frem vil blive udarbejdet inden for rammen af FN's 17 verdensmål.

Internationalt samarbejde

I 2018 skal arbejdet med de kommende EU programmer for 2020 styrkes. Der vil derfor blive iværksat et arbejde, hvor Region Midtjylland i samarbejde med en række aktører vil søge viden og indflydelse i forhold til at sikre sammenhængen til de europæiske fokusområder.

Arbejdet vil foregå i tæt samarbejde med det midtjyske kontor i Bruxelles, Central Denmark EU Office (CDEU), som i 2017 er blevet styrket med en forøgelse af medlemsbidraget fra Region Midtjylland, de 19 kommuner og Aarhus Universitets indtrædelse i ejerkredsen. Samarbejdet med CDEU skal også være med til at styrke de midtjyske styrkepositioner gennem strategiske samarbejder med internationale aktører, som kan bidrage med ny viden og innovation.

I 2018 vil der fortsat være stærkt fokus på samarbejdet med Shanghai i Kina. Bl.a. skal der underskrives en ny samarbejdsaftale med Shanghai Municipal Government, som skal sikre, at de samarbejdsområder, der er arbejdet på de senere år som sundhedsområdet, fødevarerområdet og miljøområdet, fortsat er i fokus, og at der etableres flere konkrete samarbejder på disse områder. Personaleudveksling med relevante dele af bystyrets personale fortsættes og intensiveres på de områder, som er indeholdt i samarbejdsaftalen.

I Ungarn og Centraleuropa fortsættes samarbejdet på sundheds- og socialområdet med relevante ministerier og organisationer, og der skal fortsat arbejdes på at skabe muligheder for danske virksomheder og organisationer i forbindelse med nybygning og renovering af offentlige bygninger i Ungarn vedrørende energioptimering og klimatilpasning.

Pulje til fremme af mobilitet

Der afsættes en pulje til analyse og understøttelse af initiativer, der bredt kan styrke mobiliteten i regionen. Puljen skal støtte op om Danske Regioners udspil om Fremtidens Transport, hvor der lægges op til at regionerne i samarbejde med kommunerne og trafikelskaberne udarbejder en regional mobilitetsstrategi som led i udmøntningen af den regionale vækst- og udviklingsstrategi

Uddannelse

I 2016 etablerede regionsrådet på baggrund af sin Uddannelsespolitik 2016-2020 et uddannelsesråd, som i 2018, gennem dialog med det rådgivende udvalg for Regional Udvikling, skal bidrage med kvalificering af uddannelsesvalg, uddannelsesanalyser og temaer for udmøntningen af de regionale udviklingsmidler på

uddannelsesområdet. Der lægges fortsat op til at tematisere de to årlige ansøgningsrunder med udgangspunkt i uddannelsesstrategien med en mindre pulje til ansøgninger uden for temaet i forbindelse med i hver ansøgningsrunde.

Regionens opgaver omkring fordelingen af elever til det almene gymnasium og HF-kurserne fortsætter efter vedtagelsen af en ny optagelsesbekendtgørelse, ligesom regionen i 2018 skal behandle kapacitetsindstillinger på de nævnte uddannelsesretninger. Herudover skal regionen i 2018 forholde sig til udbuddet på FVU-området.

Kultur

På kulturområdet vil der i 2018 blive fulgt op på resultaterne og erfaringerne fra Aarhus 2017, og der lægges op til en formaliseret videreførelse af det gode samarbejde, der er etableret mellem kommunerne og regionen omkring kulturbysatsningen.

Der vil i 2018 blive udarbejdet en ny kulturpolitik for Region Midtjylland. Det vil ske som et led i vedtagelsen af en ny Vækst- og Udviklingsstrategi. Kulturpolitikken vil ligesom Vækst og Udviklingsstrategien generelt forholde sig til FN's Verdensmål. Samtidig vil kulturpolitikken og retningslinjerne for kulturtilskud blive udformet således, at de forholder sig konstruktivt og proaktivt til det formaliserede kultursamarbejde mellem regionen og kommunerne. Endvidere vil kulturpolitikken forholde sig til en videreførelse af de faglige kulturnetværk i regionen.

En række aktiviteter på kulturområdet, som allerede er iværksat, forventes fortsat i 2018. Det gælder bl.a. Genvej til Europa, Kultur og Sundhed og Kulturturisme.

4.3 Borgernære driftsopgaver

Ud over udviklingsaktiviteter har Regional Udvikling en række initiativer, der har direkte betydning for borgerne. Disse aktiviteter er ligeledes en del af den regionale vækst- og udviklingsstrategi.

Sikring af den kollektive trafik, som går på tværs af kommunegrænser, har betydning for, at de unge kan komme frem til uddannelsesinstitutionerne, og borgerne kan blive transporteret mellem byerne, bl.a. til og fra arbejde.

På miljøområdet er opgaven at sikre, at borgerne har rent grundvand/drikkevand, og at der er tilstrækkelige råstoffer. Dette gøres gennem kortlægning og oprydning af forurenede grunde, kortlægning af områder, hvor der kan udvindes råstoffer, og indgåelse af samarbejder om bl.a. klimatilpasning.

4.3.1 Kollektiv trafik

Formål

Region Midtjylland finansierer den regionale kollektive trafik, herunder Aarhus Letbane og Midtjyske Jernbaners strækning Lemvigbanen. Driften varetages af Midttrafik for bussernes del, mens Aarhus Letbane og Midtjyske Jernbaner varetager den skinnearbejde.

Budget

Nettodriftsudgifter for kollektiv trafik

Mio. kr. 2018-p/1	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodriftsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bestillerbidrag til Midttrafik	314,0	290,5	301,5	301,5	301,7	302,5
- busdrift		193,5	209,0	209,0	209,0	209,0
- uddannelsesruter		8,2	8,1	8,1	8,1	8,1
- flextur og teletaxa		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
- togdrift		16,5	16,3	16,3	16,3	16,3
- investeringsplan		3,5	3,4	3,4	3,4	3,4
- administration hos Midttrafik		43,5	41,8	41,8	41,8	41,8
- rejsekort		24,7	22,3	22,3	22,3	22,3
- letbanesekretariatet		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
- pensioner					0,2	1,0
Bestillerbidrag til Aarhus Letbane	13,7	9,5	45,8	47,2	45,2	43,2
- Bidrag til Aarhus Letbane Drift I/S - ALD	13,7	9,5	41,0	42,4	40,4	38,4
- Letbaneadministration og billetkontrol			1,8	1,8	1,8	1,8
- Rejsekortdrift letbanen			3,0	3,0	3,0	3,0
Bidrag til Aarhus Letbane - anlægsselskab	4,8	5,1	4,6	4,6	4,6	4,6
Tjenestemandspension på privatbanerne	2,8	9,0	8,8	8,8	8,8	8,8
Pulje til styrkelse af budgetsikkerhed	8,2	7,6				
Finansieret af reservepuljer			-17,4			
Pulje til udmøntning i forbindelse med tilpasningsplan	0,0			-39,7	-37,9	-36,7
Nettodriftsudgifter i alt	343,6	321,7	343,3	322,5	322,5	322,5

Budget 2018 ligger betydeligt over budget 2017. Dette skyldes dels, at udgifterne til at videreføre Midttrafiks hidtidige opgaver på uændret niveau er steget sammenlignet med budget 2017, hovedsageligt forklaret med nye udbud af eksisterende ruter og dels, at letbanen idriftsættes i næsten fuldt omfang. Samlet er ubalancen på den kollektive trafik i 2018 på 35,4 mio. kr. som finansieres af samlet 17,4 mio. kr. fra regionens reservepuljer hos Midttrafik og Aarhus Letbane samt omprioriteringen fra Regional Udviklings øvrige områder for samlet 18 mio. kr. For overslagsårene afventer den konkrete udmøntning arbejdet med trafikplanen i 2018.

Aktiviteter

Bestillerbidrag til Midttrafik

Busdrift og uddannelsesruter

Regionens tilskud til kollektiv regional bustrafik er på netto 209,0 mio. kr. og dækker regionens nettoudgifter, efter at indtægter fra hovedsageligt billetsalg er modregnet. Region Midtjylland har fortsat fokus på indtægtsfordelingen mellem regionen og kommunerne i tæt dialog med Midttrafik. I det kommende år gennemføres store ændringer, der vil påvirke indtægtsfordelingen idet letbanen åbner, og der forventes indført fælles takster vest for Storebælt.

For at imødegå usikkerhed om indtægtsfordelingen fastfryses indtægtsfordelingen mellem region og kommuner efter den nøgle, der er anvendt i Midttrafiks regnskab 2015. På længere sigt udarbejdes en ny indtægtsfordelingsmodel.

Ud over den almindelige regionale busdrift har Region Midtjylland forpligtet sig til at sikre og finansiere en minimumsbetjening af elever til ungdomsuddannelserne. Hertil er der afsat 8,1 mio. kr. i budget 2018.

Togdrift og investeringsplanen for Midtjyske Jernbaner

Togdrift omfatter alene tilskud til Midtjyske Jernbaners drift af Lemvigbanen, da Odderbanen i 2016 blev overdraget til Aarhus Letbane. Den del af tilskuddet, der tidligere vedrørte Odderbanen, indgår i driften af letbanen.

Regionen yder fortsat tilskud til investeringer på Midtjyske Jernbaner efter en investeringsplan vedtaget af regionsrådet den 14. november 2007. Tilskuddet udgør efter udskillelsen af Odderbanen 3,4 mio. kr.

Odderbanen er overdraget til Aarhus Letbane, og regionens lån til Midttrafik vedrørende spormodernisering af Odderbanen er i den forbindelse omkostningsført. Regional Udvikling vil fortsat finansiere ydelsen på lånet. Nedbringelsen af lånet fortsætter derfor uændret efter investeringsplanen, og ydelsen vil indgå i Regional Udviklings udgiftsregnskab.

Investeringerne finansieres dels med et særligt statsligt tilskud på 12,2 mio. kr., dels med 3,4 mio. kr. fra Regional Udviklings ramme.

Fællesudgifter hos Midttrafik

Fællesudgifterne dækker blandt andet udgifter i forbindelse med udbud af kørsel, kontrakter, køreplanlægning, drift af rutebilstationer, drift af billetteringsystem, udvikling og markedsføring af den kollektive trafik samt kundekontakt og administration. Administrationsudgifterne er omlagt i budget 2018. En række opgaver vedr. billetkontrol, rejsegaranti mv. er budgetneutralt flyttet til busdrift. Derudover ændres byrdefordelingen af Midttrafiks administrative udgifter fra 2018 ifm. at Aarhus Letbane kommer i fuld drift. Set under ét er regionens administrationsudgifter til hidtidige opgaver og letbanen derfor steget mellem 2017 og 2018.

Rejsekortet

Rejsekortet er i fuld drift i alle regionale busser og vil fremover også blive fuldt implementeret på Aarhus Letbane. Cirka 28 % af omsætningen stammer primo 2017 fra rejsekortet.

Aarhus Letbane I/S – sammenlægning af anlæg og drift

Som følge af ændring af Lov om Aarhus Letbane, der trådte i kraft i april 2015, udtrådte Staten af anlægsselskabet, hvorefter Region Midtjylland og Aarhus Kommune i fællesskab ejer Aarhus Letbane I/S. Aarhus Kommune og Region Midtjylland besluttede at samle anlæg og drift i ét selskab, Aarhus Letbane I/S, under ledelse af en ny bestyrelse med 7 medlemmer.

Forberedelse af letbanedrift

Letbanen forventes sat i drift i efteråret 2017 på den indre strækning omkring Aarhus og Odderbanen. Den tidligere Grenaabane forventes sat i drift som letbane primo 2018 og i fuld drift primo 2019.

Efter en indkøringsperiode er det forventningen, at driften kan ske inden for Region Midtjyllands og Aarhus Kommunes eksisterende økonomi til kollektiv trafik i området samt indtægter fra nye passagerer. Dvs. regionens omkostninger til drift af Odderbanen og regional buskørsel, der erstattes af letbanedriften, og tilsvarende for bybusser samt den statslige kompensation for drift af Grenaabanen. Eventuelle meromkostninger deles 50/50 mellem Region Midtjylland og Aarhus Kommune.

Budget 2018 og overslagsår er budgetteret med et merforbrug, mens der afventes erfaringer med driften. I 2018 finansieres det budgetterede merforbrug med tidligere indbetalte driftsmidler, der ikke er anvendt grundet senere idriftsættelse i 2017 end forventet. Der er ikke taget stilling til finansieringen i overslagsårene.

Aarhus Letbane I/S skal i løbet af 2017 foretage en omstilling fra anlægs- til driftsorganisation. Selskabet lægger op til en forholdsvis smal egen-organisation, der primært skal varetage infrastrukturforvaltning. Øvrige væsentlige driftsområder, dvs. togoperatør, infrastrukturvedligehold og materielvedligehold er udliciteret. Der er indgået aftale mellem Aarhus Letbane og Midttrafik, hvorefter Midttrafik varetager opgaver vedrørende køreplanlægning, markedsføring mv. Vedligeholdelse af Grenaabanens infrastruktur varetages af staten, men det forventes, at staten indgår aftale med Aarhus Letbane om vedligeholdelsen.

Arbejdet med en eventuel videreudbygning af letbanen er henlagt til et udbygningssekretariat. Staten har afsat 40 mio. kr. til en VVM for etape 2 til Brabrand og Hinnerup.

Tjenestemandspensioner ved Midtjyske Jernbaner

I det statslige bloktilskud til Regional Udvikling indgår midler til udbetaling af pensioner til pensionerede tjenestemænd ved privatbanerne. Tilskuddet er midlertidigt og inddrages igen i 2030, men der forventes behov for pensionsudbetalinger efter 2030. I budget 2018 er der afsat 8,8 mio. kr. til tjenestemandspensioner.

Finansieret af reservepuljer

Som en konsekvens af ubalancen på kollektiv trafik i 2018, er der for bevillingen indarbejdet et samlet træk på regionens reservepuljer på 17,4 mio. kr. fordelt med 10 mio. kr. fra Midttrafik og 7,4 mio. kr. fra Aarhus Letbane.

Pulje til udmøntning i forbindelse med implementering af ny trafikplan

For overslagsårene 2019-2021 er der indarbejdet en udmøntet pulje på bevillingen 'kollektiv trafik'. Den konkrete udmøntning afventer arbejdet omkring en ny trafikplan primo 2018 og vil blive indarbejdet i forbindelse med budget 2019.

4.3.2 Miljø

Formål

Regionen har ansvaret for at kortlægge og håndtere jordforureninger og sikre mennesker og miljø mod skadelige effekter af forureningerne – herunder i forhold til grundvand og overfladevand.

På råstofområdet har regionen ansvar for at planlægge kommende råstofgraveområder, udstede gravetilladelser, føre tilsyn med eksisterende råstofgrave samt med reetablering af færdigudgravede områder.

Et godt samarbejde med kommunerne er afgørende for at kunne håndtere jordforurening og sikre de nødvendige råstoffer på bedste vis, og samtidig baner det vej for vellykkede samarbejder om klimatilpasning og byudvikling.

På miljøområdet køber regionen en lang række ydelser fra eksterne rådgivere, og ved både at stille krav til leverandørerne, og selv indgå i relevante udviklingssamarbejder, understøtter regionen at der til stadighed udvikles nye og effektive løsninger. Således arbejder regionen på øget digitalisering, der skal gøre det lettere for borgere og myndigheder at finde data, men som også skal øge kvaliteten af data og effektivisere sagsbehandlingen.

Budget

Nettodriftsudgifter for Miljø

Mio. kr. 2018-p/1	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodriftsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jordforurening	38,4	38,7	38,4	38,4	38,4	38,4
Råstoffer	2,1	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Nettodriftsudgifter i alt	40,6	41,1	40,8	40,8	40,8	40,8

Aktiviteter

Jordforurening og klimatilpasning

Regionsrådet vedtog i forbindelse med budget 2017 en række målsætninger på miljøområdet. Herunder at

- sikre drikkevandsressourcer
- rense forurenede grunde
- beskytte overfladevand og internationale naturbeskyttelsesområder
- mindske CO₂-udslippet

Regionen har i 2017 i gangsat det EU støttede projekt, Coast to coast Climate Challenge, omhandlende koordinering og implementering af klimatilpasningsplaner på tværs af regionens kommuner og i samarbejde med videninstitutioner. Regionen påtager sig en koordinerende rolle i projektet, som kan bidrage markant til at løfte samarbejdet om innovative løsninger inden for klimatilpasning, herunder i kommunerne omkring Gudenåen og Storeåen. Desuden arbejdes videre med en række mindre, men perspektivrige udviklingsprojekter.

Regionen afsætter fortsat betydelige ressourcer til både de mindre, afklarende undersøgelser og større, supplerende undersøgelser inden for jordforurening. De danner grundlag for kortlægning af forurening, vurdering af risikoen for mennesker og miljø samt valg af afværget metode. Undersøgelserne udføres primært af eksterne rådgivende ingeniørfirmaer efter udbud, mens mere specialiserede opgaver typisk udføres af regionens egne borefolk.

Regionen vil i tråd med tidligere år varetage en række afværgeprojekter, hvor jordforurening udgør en risiko for drikkevandsinteresser eller følsom arealanvendelse. Mange afværgeprojekter medfører længerevarende drift og overvågning af oprensningens effekt. Regionen vil i den sammenhæng fortsat rådgive andre myndigheder, private bygherrer, entreprenører og borgere om forholdsregler mod jordforurening. I 2018 videreføres arbejdet med at identificere de jordforureninger, som truer natur og overfladevand. Screeningen skal i perioden frem til 2019 give et overblik over alle de relevante punktkilder.

Regionen vil afsætte ressourcer til et tværregionalt digitaliserings samarbejde om udveksling af data med bl.a. eksterne leverandører af jordprøver og analyser. Tilsvarende afsætter regionen midler til at færdiggøre et fælles system, der skal samle og håndtere ansøgninger om råstofindvinding.

I tæt samspil med regionens øvrige kompetencer vil miljøafdelingen bidrage til arbejdet med klimatilpasning, cirkulær økonomi og bæredygtig byudvikling. Herunder afsættes ressourcer til at fortsætte arbejdet med projektet Topsoil. Regionen arbejder fortsat på at facilitere udviklingen af nye bæredygtige og omkostningseffektive løsninger til at håndtere de store jordforureninger som findes i regionen, som fx kemikaliedepotet ved Høfde 42.

Region Midtjylland er i 2018 vært for den Europæiske miljøkonference ENCORE, hvor regionale politikere fra hele Europa mødes for at drøfte fælles politiske udfordringer og succeser på områderne cirkulær økonomi, klimatilpasning og miljø i øvrigt. Som forberedelse til konferencen mødes unge fra Europas regioner for at give inspiration til tidens udfordringer set med de unges øjne. Region Midtjyllands udgifter til konferencen forventes at blive omkring 1 mio. kr.

Endelig vil regionen sammen med rådgivere og universiteterne arbejde på at udvikle nye og effektive metoder til kortlægning, undersøgelse, oprensning og forebyggelse af jord- og grundvandsforurening. Disse metoder og tilhørende rådgivningsydelser er oplagte eksportemner. En del af teknologiudviklingen sker på den nationale jordforurenings testgrund i Horsens (gasværksgrunden).

Råstofområdet

På råstofområdet har regionen ansvaret for planlægning af indvinding af råstoffer, tilladelser til råstofgravning, dispensation til at deponere ren jord i råstofgrave og kortlægning af kvaliteten af potentielle råstofområder.

2017 er det første år efter revision af råstofplanen. Råstofplanen som vedtages af regionsrådet, er bindende for kommunernes fysiske planlægning og danner grundlag for råstofindvinding og -forsyning. Råstofplanen bygger på en geologisk kortlægning af potentielle råstofområder med råstoffer i den ønskede kvalitet.

I 2018 vil Region Midtjylland arbejde videre med digitalisering af hele råstofområdet i samarbejde med de andre regioner, Bornholms Regionskommune og Geodatastyrelsen. Digitaliseringen omfatter bl.a. dokumenthåndtering i forbindelse med ansøgning om råstoff tilladelse.

Ny miljøvurderingslov ift. ansøgninger om indvinding af råstoffer trådte i kraft pr. 17. maj 2017. Det forventes, at dette vil medføre flere sager, hvor regionen må pålægge ansøgere om gravetilladelser at udarbejde en VVM-undersøgelse. Flere VVM-sager vil både medføre et betydeligt merarbejde og forventelig et øget antal klagesager fra de berørte parter.

4.4 Tværgående driftsopgaver

4.4.1 Regional Udvikling i øvrigt

Formål

Bevillingen 'Regional Udvikling i øvrigt' anvendes til at afholde udgifter til personalepolitiske puljer, arbejdsskadeerstatninger og AES, håndtering af p/l-rul, samt udmøntede puljer.

Budget

Nettodrifudsudgifter for Regionale Udvikling i øvrigt

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodrifudsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Personalepolitisk pulje, AES og arbejdsskadepulje	1,7	1,2	1,6	1,6	1,6	1,6
Pulje til håndtering af evt. p/l-rul		5,1	2,5	2,5	2,5	2,5
Pulje til senere udmøntning		0,0		4,9	7,3	7,3
Nettodrifudsudgifter i alt	1,7	6,3	4,1	8,9	11,3	11,3

Pulje til håndtering af p/l-rul

I forbindelse med budget 2018, samt overslagsårene, er der indarbejdet en pulje til håndtering af p/l-rul. Med puljen søges at minimere konsekvenserne for de enkelte bevillinger i forbindelse med den årlige p/l-udmelding. Når konsekvenserne af den årlige p/l-regulering kendes i forbindelse med økonomiaftalen, vil der som en del af økonomirapporteringen blive gjort status på puljen, og evt. ubrugte midler vil blive disponeret til aktiviteter på de øvrige bevillinger.

Pulje til senere udmøntning

For overslagsårene er der indarbejdet udmøntede puljer på 4,9 mio. kr. i 2019, hvor midlerne kommer fra en reduktion af bevillingen til den kollektive trafik, som vedtaget i forbindelse med budget 2017, samt midler fra implementeringen af spareplan 2015-2019 for administration. Fra 2020 vokser puljen til 7,3 mio. kr. som konsekvens af at den organisatoriske omstillingsplan for Regional Udvikling er fuldt implementeret.

4.4.2 Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter**Formål**

På bevillingen 'Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter' konteres udgifter, der relaterer sig til administrationen af Regional Udvikling.

Bevillingen er opdelt i to hovedområder: Regional Udvikling og Miljø. Regional Udvikling omfatter udviklingsopgaver, herunder erhvervsudvikling og regionale udviklingsaktiviteter samt den del af de borgernære driftsopgaver, der vedrører kollektiv trafik. Regional Udviklings andel af bevillingen indgår i regionens administrationsbudget.

På miljøområdet er der hovedvægt på jordforureningsopgaverne og opgaver i forbindelse med udvinding af råstoffer. Miljøområdet betragtes som et driftsområde og indgår ikke i regionens administrationsbudget.

Budget**Nettodriftsudgifter for Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter**

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
Nettodriftsudgifter	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Regional Udvikling	51,7	46,2	44,9	43,8	43,8	43,8
Miljø	30,7	32,0	30,4	29,8	29,8	29,8
Pulje til organisatorisk omstilling	0,0	2,8	2,8	2,4	0,0	0,0
Nettodriftsudgifter i alt	82,3	81,0	78,1	76,1	73,7	73,7

I forbindelse med budget 2016 blev regional udvikling pålagt en årlig besparelse på administrationsudgifterne på cirka 1,6 mio. kr. Regional Udvikling reduceres derfor med 3 årsværk i henholdsvis 2018 og 2019.

Som konsekvens af den organisatoriske omstillingsplan Regional Udvikling implementerede i 2016, er der frem til 2019 årlige engangsudgifter til finansiering af fratrædelsesordninger. Begyndende i 2019 med fuld implementering i 2020, er midlerne indarbejdet i den udmøntede pulje på bevillingen 'Regional Udvikling'.

Personaleforbrug i Regional Udvikling

Årsværk i Regional Udvikling	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Udviklingsopgaver	50,0	49,0	47,0	47,0	47,0
- Erhvervsudvikling	36,0	35,0	33,0	33,0	33,0
- Vækst- og udviklingsstrategi	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
- international	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
- Uddannelse	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
- Kultur	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Borgernære driftsopgaver	46,5	44,5	43,5	43,5	43,5
- Kollektiv trafik	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
- Miljø	42,0	40,0	39,0	39,0	39,0
Tværgående udgifter	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
- Centraladministration af Regional Udvikling	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter i alt	105,0	102,0	99,0	99,0	99,0

Eksternt finansierede stillinger i Regional Udvikling

Årsværk i Regional Udvikling	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Udviklingsopgaver	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
- Erhvervsudvikling	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Borgernære driftsopgaver	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
- Miljø	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Tværgående udgifter	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
- Centraladministration af Regional Udvikling	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter i alt	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0

Fælles formål og administration

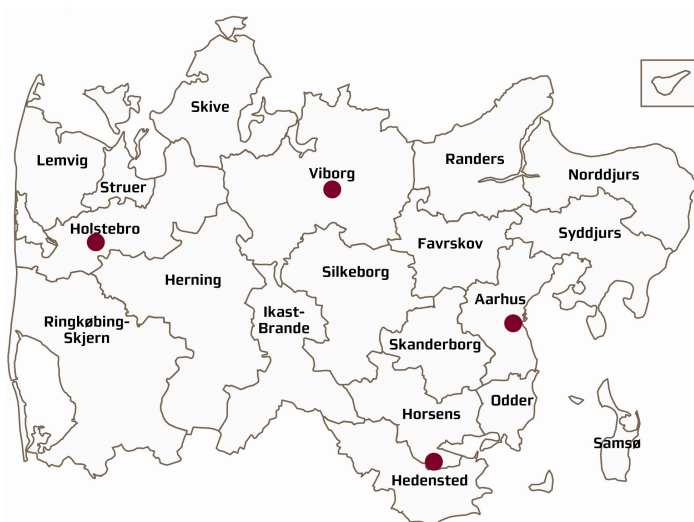
5 Fælles formål og administration

5.1 Indledning

De centrale stabe varetager rollen som bindeled mellem regionsrådet og driftsorganisationen.

De centrale stabe placeret under Fælles formål og administration varetager ligesom de centrale stabe og fællesfunktioner placeret under Sundhedsadministration og Servicefunktioner, strategiske og administrative funktioner på tværs af organisationen. Derudover indeholder Fælles formål og administration også omkostninger til den politiske organisation og tjenestemandspensioner.

Fakta om Fælles formål og administration i Region Midtjylland

Regionshuse i Region Midtjylland

Regionshuset Viborg
Regionshuset Holstebro
Regionshuset Horsens
Regionshuset Aarhus

Antal helårsstillinger: 562

Direktionen	3
Regionssekretariatet	108
Koncernøkonomi	89
Koncern HR	78
It-Fælles	261
Koncern Kommunikation	23

Administrative enheder/opgaver i Regionshuset Viborg

- * Servicering af regionsrådet m.v.
- * Stabene varetager en række opgaver, der er tværgående og koordinerende på tværs af organisationen og strategisk politikformulerende opgaver. Det er opgaver som sekretariatsbetjening og HR, økonomi, It og kommunikation

Administrative enheder/opgaver i Regionshuset Horsens, Holstebro og Aarhus

- * Administrative operationelle opgaver i relation til at servicere institutioner bl.a. indenfor HR (løn, personale, arbejdsmiljø og uddannelse), bygninger og fagkonsulentfunktioner indenfor psykiatrien m.v.
- * It-driftscenter i Horsens og Aarhus

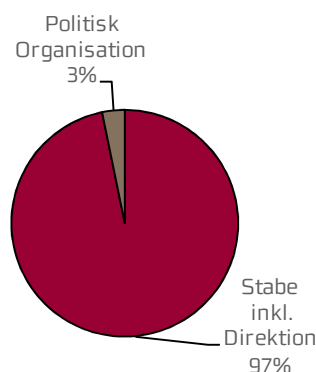
Budget 2018

Det samlede budget er 527,0 mio. kr.

Stabe inkl. Direktion	510,2 mio. kr.
Politisk organisation	16,8 mio. kr.

Budgettet fordeles på de tre sektorer

Sundhed	498,9 mio. kr.
Social og Specialundervisning	15,6 mio. kr.
Regional Udvikling	12,5 mio. kr.

Budget

Stabenes budgetter består dels af et afdelingsbudget, som vedrører løn og personalerelaterede udgifter og tværgående koncernudgifter som er regionsdækkende udgifter.

I forbindelse med overførsel af personale mellem enheder kan en sats på 32.600 kr. anvendes som den marginale udgift til personalerelaterede udgifter.

Driftsbudget

Tablet over de samlede nettoomkostninger til Fælles formål og administration i Budget 2018 og budgetoverslag 2019-2021.

Nettoomkostninger Budget 2018 og budgetoverslag 2019-2021

Mio. kr.	Regnskab	Budget	Budget	Budgetoverslag		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stabe	459,0	543,5	510,1	505,0	505,5	505,5
Politisk organisation	14,2	20,5	16,8	16,2	16,2	20,5
Tjenestemandspensioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Udbetaling	146,4	155,2	168,9	180,9	189,9	197,9
Reduktion i forpligtigelse	-146,4	-155,2	-168,9	-180,9	-189,9	-197,9
Fælles formål og adm. i alt	473,2	563,9	527,0	521,2	521,7	526,0

De samlede nettoomkostninger til Fælles formål og administration i Budget 2018 udgør 527,0 mio. kr.

Fordelingen af administrationsomkostninger til de tre finansieringskredsløb

Ifølge Budget- og regnskabssystem for regioner skal de tre hovedområders andele af regionens nettoudgifter/-omkostninger til Fælles formål og administration overføres til de tre hovedkonti i forbindelse med budgetlægning og regnskabsafklæggelse. Den samlede fordelingsnøgle anvendes til at fordele nettoudgifter/-omkostninger fra Fælles formål og administration på hovedkontiene Sundhed, Social og Regional Udvikling i budgetsituationen.

Fordelingen af Fælles formål og administration sker ved, at bidraget fra socialområdet, som fastlægges via Styringsaftalen, fastsættes og der herefter sker en fordeling af de resterende udgifter mellem Sundhed og Regional Udvikling på baggrund af bruttobudgetterne.

På baggrund af ovenstående fordeles udgifter under Fælles formål og administration ud fra fordelingsnøglen.

Fordeling af udgifter til Fælles formål og administration på hovedkonti

Hovedkonto	Tekst	Fordelingsnøgle
1	Sundhed	94,6%
2	Social og Specialundervisning	3,0%
3	Regional Udvikling	2,4%
I alt		100,0%

Fordeling til de tre finansieringskredsløb af Fælles formål og administration giver nedenstående fordeling.

Fordeling af Fælles formål og administration i Budget 2018 på hovedkonto 1-3

Hovedkonto	Tekst	Mio. kr.	
		Nettoomkostninger	Nettoudgifter
1	Sundhed	498,4	646,4
2	Social og Specialundervisning	15,6	20,3
3	Regional Udvikling	12,9	16,7
I alt		527,0	683,4

Hovedkonto 1-3 skal således i alt finansiere såvel deres egne sektoradministrationer og en andel af regionens nettoomkostninger til Fælles formål og administration.

5.2 Centrale stabe på Fælles formål og administration

Formål

De centrale stabe skal som helhed understøtte hele organisationen med en række strategiske og administrative funktioner, oftest på tværs af organisationen.

Der er følgende stabe:

- **Direktionen:** Direktionen udgør den øverste administrative ledelse og består af en regionsdirektør og to koncerndirektører. På vegne af den samlede direktion har direktørerne det daglige ansvar for hver deres områder.
- **Regionssekretariatet:** Regionssekretariatet sekretariatsbetjener regionsrådet, forretningsudvalget, rådgivende og midlertidige udvalg, direktionen samt en række strategisk, koordinerende møder i administrationen. Regionssekretariatet har endvidere en række koncerndækkende funktioner inden for bl.a. jura, informationssikkerhed, digital forvaltning, forsikringsområdet herunder patientforsikringskader og arbejdsskader, videnskabetiske komiteer, Patientkontoret og administration af regionens feriefond. Endelig har Regionssekretariatet ansvaret for intern service, dvs. drift og vedligehold af regionshusene samt kantine, rengøring og pedelfunktion.
- **Koncern HR:** Koncern HR har ansvaret for strategisk-koordinerende opgaver inden for områderne løn og personale, arbejdsmiljø, ledelses- og organisationsudvikling, innovationsinitiativer, uddannelse og kompetenceudvikling. Dette omfatter bl.a. betjeningen af det politiske system, koncerndirektionen og det øverste MED-udvalg samt tværgående planlægnings- og udviklingsopgaver inkl. opgaver omkring rekruttering og fastholdelse. Koncern HR løser endvidere drifts- og konsulentopgaver på løn- og personaleområdet for de dele af organisationen, som ikke har en selvstændig løn- og personalefunktion. Dertil kommer en række drifts- og konsulentopgaver vedrørende arbejdsmiljø, innovation, udvikling af organisation, ledelse og arbejdsprocesser samt grund-, efter- og videreuddannelse for hele organisationen, inkl. sekretariatsansvar for Videreuddannelsesregion Nord vedrørende den lægelige videreuddannelse. Koncern HR er fællesfunktion for simulation og færdighedstræning. Endvidere administrerer Koncern HR regionens personalepolitiske puljer og de fælles tilbud om personalegoder, inkl. bruttolønsordninger.

Koncernøkonomi: Koncernøkonomi har ansvaret for den økonomiske forvaltning i Region Midtjylland, herunder budgetlægning og budgetopfølgning, regnskabsafregning, forretningsgange på regnskabsområdet, revision, finansfunktionerne mv. Koncernøkonomi bidrager til at udvikle den nye styring igennem regionens målbilleder.

Koncernøkonomi varetager økonomifunktionen i forhold til hospitalerne og opgaver med takststyringsmodeller og DRG-afregning. Herudover varetages opgaver i overenskomsterne med: speciallæger, almen praksis, fysioterapeuter, kiropraktorer, tandlæger, fodterapeuter og psykologer. Endvidere varetages opgaver vedr. regionens bygninger og ejendomme herunder koordinering og udarbejdelse af energiprojekter, medvirken til at regionens samlede bygningsmasse anvendes og vedligeholdes mest optimalt samt salg af regionens bygninger.

- **IT-Fælles:** Hovedopgaven for IT er at IT-understøtte den opgavevaretagelse, som finder sted i Region Midtjylland. IT varetager drifts- og udviklingsopgaver blandt andet vedrørende netværk, tværgående it-systemer, pc'er, men også en lang række forskellige opgaver i relation til økonomi, it-sikkerhed, brugeruddannelse og -support, it-strategi, regionernes sundheds-it (RSI), business intelligence (BI) mm.

Det skal bemærkes, at IT's budget er opdelt i IT-Sundhed og IT-Fælles. IT-Sundhed, som budgetteknisk er placeret under Servicefunktionerne relateres til sundhedsområdet. IT-Fælles, som budgetteknisk er placeret under Fælles formål og administration relateres til de tværgående opgaver der løses på tværs af finansieringskredsløbene.

- **Koncern Kommunikation:** Koncern Kommunikation har det overordnede ansvar for regionens eksterne og interne kommunikation, herunder varetagelse af en række strategiske opgaver for direktionen og regionsrådet. Afdelingen er ansvarlig for annoncering, mediemonitorering, pressekontakt, kampagner, designlinje, borgermøder og kommunikationsrådgivning samt systemejer for regionens intranet og hjemmeside. Koncern Kommunikation fokuserer på digitalisering og brugen af sociale medier, herunder borger- og patientkommunikation via apps, film og nye teknologier. Afdelingen har et digitalt print- og efterbehandlingscenter, der tilbyder grafisk produktion og rådgivning.

Stabenes budgetter

Nettodriftsudgifter

Mio. kr.	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
				2019	2020	2021
Direktionen	6,8	7,4	7,4	7,4	7,5	7,5
Stabe	452,3	499,9	490,3	485,1	485,6	485,6
Regionssekretariatet	78,7	83,4	86,1	86,7	86,8	86,8
Koncern HR	85,9	89,6	87,5	84,7	84,8	84,8
Koncernøkonomi	99,8	125,9	120,5	120,4	120,4	120,4
IT-fælles	165,6	179,8	175,4	172,7	172,9	172,9
Koncern Kommunikation	22,3	21,2	20,8	20,7	20,7	20,7
Nettodriftsudgifter i alt	459,1	507,4	497,7	492,6	493,1	493,1

Faldet fra 2017 til 2018 skyldes primært omprioriteringsbidraget samt Spar 2015 - 2019.

Der er afsat lønudgifter for i alt 311,8 mio. kr. i Budget 2018. Der er afsat 195,4 mio. kr. til øvrige udgifter under administrationen, herunder udgifter til tværgående regionale aktiviteter og personalerelaterede udgifter og indtægter på 9,5 mio. kr.

Budgettet indeholder nettoudgifter til lønninger for 562 fuldtidsansatte. Det beregnede personaleforbrug er vejledende. Det bemærkes, at administrationen er udgiftsstyret og ligesom øvrige områder er baseret på principperne for totalrammestyring. Det er forudsat, at Koncernøkonomi kan finansiere tre fuldtidsstillinger via indtægter i forbindelse med salg af hospitalsmatrikler og øvrige bygninger samt Kvalitetsfondsprojekter.

Regionssekretariatet, Arbejdsskader

Region Midtjylland er selvforsikret vedrørende arbejdsskader. Der er til dækning af udbetalinger til arbejdsskader afsat i alt 29,7 mio. kr. Budgetbeløbet er budgetmæssigt placeret på de enkelte hovedkonti.

Udbetaling af erstatning for arbejdsskader foretages af Regionssekretariatet, der opkræver midler hertil fra sektorområderne.

Fordeling af budget til arbejdsskader

Mio. kr.	Budget 2017	Budget 2018	Fordeling på sektorområder			
			Sundhed	Psykiatri og Social		Regional Udvikling
				Psykiatri	Social	
Arbejdsskadeforsikring	29,661	29,661	23,847	2,901	2,055	0,858

Koncern HR, Personalepolitiske puljer

I Budget 2018 er der afsat budget til en række personalepolitiske puljer for et samlet beløb på 29,7 mio. kr.

Det overordnede formål med puljerne er at sikre, at Region Midtjylland ved konkrete aktiviteter kan skabe forudsætningerne for, at regionen vedvarende kan rekruttere, udvikle og fastholde dygtige og engagerede medarbejdere i et sundt og udviklende arbejdsmiljø.

De personalepolitiske initiativer drejer sig om: Personalepolitiske initiativer i forbindelse med partssamarbejder, Socialt Kapitel og Mangfoldighed. Psykologordning, Kompetenceudvikling, Lederudvikling, Trivsels- og Lederudviklingsdialoger, Forskning i ledelse og organisation, Seniorpulje, MED-Uddannelse, Fælles arbejdsmiljøaktiviteter samt Rekruttering.

Koncern HR varetager administrationen af de personalepolitiske puljer. Fordelingen af puljerne er således:

Personalepolitiske puljer, fordelt på sektorområder

Mio. kr.	Budget 2017	Budget 2018	Fordeling på sektorområder			
			Sundhed	Psykiatri og Social		Regional Udvikl.
				Psykiatri	Social	
I alt	20,803	20,955	17,686	1,243	1,242	0,784

Derudover finansieres løn- og uddannelsesudgifter til HK-elever i Regionshusene af puljen. Fordelingen af udgiften er således:

Personalepolitisk pulje til HK-elever, fordelt på sektorområder

Mio. kr.	Budget 2017	Budget 2018	Fordeling på sektorområder			
			Sundhed	Psykiatri og Social		Regional Udvikl.
				Psykiatri	Social	
I alt	2,141	2,141	1,835	0,133	0,108	0,065

5.3 Politisk organisation

Politisk organisation dækker over udgifter til regionsrådsmedlemmernes virksomhed, herunder bl.a. vederlag mv. til regionsrådets 41 medlemmer, deltagelse i udvalg og møder samt it. Det dækker endvidere over den lovbundne støtte til de politiske partiers arbejde.

Nedenfor vises nettodriftsudgifterne fordelt på områder:

Nettodriftsudgifter Politisk organisation

Mio. kr.	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
				2019	2020	2021
Tilskud til politiske partier	3,0	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
Regionsmedlemmer mv.	11,1	13,0	13,7	13,1	13,1	13,1
Regionsrådsvalg	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	4,3
Nettodriftsudgifter i alt	14,2	20,4	16,8	16,2	16,2	20,5

Tilskud til politiske partier

På kontoen er afsat 3,1 mio. kr. i tilskud til politiske partier. I henhold til Lov om økonomisk støtte til politiske partier mv. er det obligatorisk for regionen at yde dette tilskud.

Regionsrådsmedlemmer

Der er afsat i alt 13,7 mio. kr. til regionsrådsmedlemmernes virksomhed. Det vedrører fast vederlag til regionsrådets medlemmer, erstatning til de af regionsrådets medlemmer, som har valgt at modtage erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelser for kørsel, transport og møder. Disse beløb er fastlagt i henhold til Region Midtjyllands vederlagsregulativ, der tager udgangspunkt i bestemmelsen i § 11 i Lov om regioner og den udsendte Bekendtgørelse om vederlag og diæter mv. til medlemmerne af regionsrådet.

5.4 Tjenestemandspensioner

Ifølge de omkostningsbaserede principper skal regionerne opgøre deres samlede nettoforpligtelse vedr. tjenestemandspensioner (hensatte forpligtelser vedr. tjenestemænd).

Nettoforpligtelsen vedr. tjenestemandspensioner ændres som følge af:

1. En forøgelse af pensionsforpligtelsen som følge af at erhvervsaktive tjenestemænd optjener pensionsret (hensættelser vedr. tjenestemandspensioner).
2. Ændring som følge af forventet ændret dødelighed, pensionsalder, afskedigelse mv. blandt erhvervsaktive, fraflyttede og pensionerede tjenestemænd.
3. Nedbringelse som følge af de løbende udbetalinger til tjenestemænd, der er fratrukket efter 1. januar 2007.

Ændringer i pensionsforpligtelsen, som den opgøres efter punkt 1, svarer til omkostningen ved tjenestemandspensioner i resultatopgørelsen i det omkostningsbaserede budget/regnskab, mens punkt 3 svarer til udgiften i det udgiftsbaserede budget/regnskab.

For tjenestemænd, som er fratrukket før 1. januar 2007, fungerer regionen alene som et udbetalingskontor, og udgifterne til tjenestemænd refunderes fra staten.

Tjenestemænd, som er fratrukket før 1. januar 2007

For tjenestemænd, som er fratrukket før 1. januar 2007, er der på baggrund af de nuværende forventede udgifter og indtægter skønsmæssigt budgetteret med 403,6 mio. kr. i 2018. Dette skøn er baseret på, at der vil være pensionsudbetalinger, som på den ene side bortfalder, men at der på den anden side vil ske en lønregulering af pensionerne. Det er meget vanskeligt at forudse, hvordan de bevægelser vil ske på baggrund af de nuværende erfaringer. Nettoudgiften for regionen vil under alle omstændigheder være 0, idet udgifterne refunderes af Staten.

Tjenestemænd, som fratrukker efter 1. januar 2007

Budgetteringen af tjenestemandspensionerne til tjenestemænd, der fratrukker efter 1. januar 2007, er baseret på et skøn for udgifterne i 2018. Det skal bemærkes, at der ikke i forbindelse med Økonomaftaleforhandlingerne for 2018 blev afsat et beløb til realvæksten for den forventede vækst i udgifterne til tjenestemandspensioner, men der er politisk prioriteret 14,0 mio. kr. ekstra fra 2017.

Der budgetteres med udgifter på 168,9 mio. kr. og reduktion i forpligtelserne med -168,9 mio. kr.

Ændring i hensatte forpligtelser vedr. tjenestemandspensioner

Mio. kr.	Budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2017	2018	2019	2020	2021
Hensættelser til tjenestemandspensioner	65,6	58,5	58,5	58,5	58,5
Udbetalte tjenestemandspensioner	155,2	168,9	180,9	189,9	197,9
Ændring af nettoforpligtelse i alt	-89,7	-110,4	-122,4	-131,4	-139,4

Der budgetteres således med en ændring i nettoforpligtelsen i 2017 på -110,4 mio. kr. Dette er dog ikke et udtryk for den likviditetsmæssige virkning. De -110,4 mio. kr. er alene et udtryk for en reduktion af regionens passiver. Den likviditetsmæssige virkning består udelukkende af de udbetalte tjenestemandspensioner, som forventes at udgøre 168,9 mio. kr. i 2018.

5.5 Investeringsoversigt med bemærkninger, Fælles formål og adm.

I investeringsplanen er der ikke afsat penge til Fælles formål og administration, i budget 2018 og overslagsårerne.

Eventuelle tillægsbevillinger på anlægsudgifter, vil blive fordelt med 100 % til hovedkonto 1.

Finansielle poster og finansiering

6 Finansielle poster og finansiering

Afsnittet omfatter regionens finansielle indtægter og udgifter, herunder renter og afdrag på regionens langfristede gæld og leasingforpligtelse. Afsnittet gennemgår vilkårene for regionsrådets afgivelse af budgetposter for renter.

Bevilling til afholdelse af afdrag på lån sker ved, at regionsrådet tiltræder pengestrømsopgørelsen, jf. afsnit 6.1 i Budget- og regnskabssystem for regioner.

6.1 Renteindtægter og renteudgifter

Region Midtjyllands renteindtægter er i 2018 budgetteret til 30 mio. kr. og kommer primært fra følgende:

- Likvider placeret i obligationer for at reducere regionens likvide indestående i pengeinstitut og optimere afkastet
- Likvider placeret i formueplejeaftale, hvor midlerne er investeret i henhold til regionens finansielle politik

Mængden af obligationer og størrelsen på regionens formueplejeaftale bliver løbende vurderet i forhold til kassebeholdningens størrelse og rentevilkårene.

Regionens renteudgifter for 2018 er beregnet ud fra regionens langfristede gæld optaget til og med 2017 sammen med renteudgifterne for de lån, som forventes optaget i 2018. Der er en forventning om, at primo 2018 vil omkring 48 % af regionens låneportefølje være fastforrentet, og renteudgifterne vil være kendte. Tilbage er der godt 52 % af låneporteføljen, som er variabelt forrentet, og her er renteudgifterne ukendte, og budgetteringen af renteudgifterne er behæftet med usikkerhed.

Det er forudsat, at regionens variabelt forrentede lån i 2018 kan stige med ca. 0,50 procentpoint i forhold til maj 2017. I maj 2017 er renten på de variabelt forrentede lån i gennemsnit på -0,02 % p.a., mens renten på de fastforrentede lån i gennemsnit er på 2,37 % p.a. På baggrund af disse forudsætninger er renteudgiften for 2018 beregnet til 80,0 mio. kr.

Der er for den langfristede gæld indgået en gældsplejeaftale med Jyske Bank og en med Danske Capital. I alt skal der for de to gældsplejeaftaler betales et fast årligt gebyr på 140.000 kr. og et performanceafhængigt gebyr. Gebyret og provisionsbetalingen bliver finansieret af de forventede mindskede renteudgifter vedrørende gældsplejeaftalerne.

Af nedenstående tabel fremgår de budgetterede renteindtægter og renteudgifter. Nettorenteudgiften er i 2018 budgetteret til 50,0 mio. kr.

Renteindtægter og renteudgifter

Mio. kr. 2018 p/l	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
Renteindtægter	-38,5	-27,0	-30,0
Renteudgifter (1)	50,3	92,0	80,0
Nettorenteudgifter i alt	11,8	65,0	50,0

(1) Renteudgiften er opgjort ekskl. renter vedr. leasing.

Nettorenteudgiften skal fordeles på de tre finansieringskredsløb i Region Midtjylland.

Ifølge Budget- og regnskabssystem for regioner skal hovedkonto 2 belastes med forrentningen af det likviditetsmæssige mellemværende, hvilket vil sige forrentning af aktivmassen og forrentning af kassetæk. Forrentningen for hovedkonto 2 er i 2018 beregnet til 7,8 mio. kr., når rentesatsen i henhold til rammeaftalen er 1,0 % p.a. (diskontoen 1. maj 2017 plus 1 procentpoint), og forrentningen på hovedkonto 2 finansieres af taksterne. Efter fordelingen af de 7,8 mio. kr. til hovedkonto 2 skal der ikke ske yderligere fordeling til denne hovedkonto.

De resterende nettorenteudgifter på hovedkonto 5 fordeles på hovedkonto 1 og 3 under hensyntagen til de to aktivitetsområders belastning af rentekontoen. Fordelingsnøglen og fordelingen af nettorenteudgifterne på finansieringskredsløbene fremgår af nedenstående tabel.

Fordeling af nettorenteudgifter i Budget 2018

Mio. kr.	Beløb til fordeling	Sundhed	Social og Specialund.	Regional Udvikling	I alt
Nettorenteudgifter	50,0	41,3	7,8	0,9	50,0
Fordeling af nettorenter i 2018		41,3	7,8	0,9	50,0
Fordelingsnøgle mellem Sundhed og Regional Udvikling (1)		97,8%		2,2%	100,0%

(1) Fordelingsnøglen er beregnet i forhold til områdernes andel af driftsresultatet før finansiering og er korrigeret for de budgetterede renteudgifter på gælden til kvalitetsfondsprojekterne, som går forlods til sundhedsområdet.

6.2 Langfristet gæld og afdrag

Der er budgetteret med, at regionen primo 2018 har en langfristet gæld på 5.907,4 mio. kr. (ekskl. leasinggæld). Regionens langfristede gæld for budgetåret 2018 fremgår af nedenstående tabel.

Regionens langfristede gæld består primo 2018 af en ordinær gæld på 3.859,5 mio. kr., gæld vedrørende udskudt skat på 233,4 mio. kr., som er rente- og afdragsfri, og gæld til kvalitetsfondsprojekterne på 1.814,5 mio. kr.

Det er beregnet, at Region Midtjylland ultimo 2018 har en langfristet gæld på 5.752,0 mio. kr. (ekskl. leasinggæld), når der bliver optaget nye lån for 563,0 mio. kr. i 2018, og der bliver afdraget og indfriet gæld for 718,4 mio. kr.

Det er forudsat, at regionen i 2018 hjemtager lån på 292,1 mio. kr. til Det Nye Universitetshospital i Skejby (DNU), lån på 212,0 mio. kr. til refinansiering af afdrag og lån på 59,0 mio. kr. til kvalitetsfondsprojektet i Viborg. Gælden bliver i 2018 nedbragt med 718,4 mio. kr. som følge af afdrag på 290,8 mio. kr. på den ordinære gæld, afdrag på 34,8 mio. kr. på gælden til kvalitetsfondsprojekterne og indfrielse af gæld til kvalitetsfondsprojekterne for 392,8 mio. kr. med nettosalgsprovenuet for Tage-Hansens gade. Generelt er afdragene beregnet ud fra vilkårene for de enkelte lån.

Langfristet gæld (ekskl. leasinggæld)

Mio. kr.	Lang gæld primo 2018	Nye lån i 2018	Afdrag i 2018	Lang gæld ultimo 2018
Nuværende gæld:				
Ordinær gæld	3.859,5		290,8	3.568,6
Gæld vedr. udskudt skat	233,4			233,4
Gæld til kvalitetsfondsprojekter (KF-gæld)	1.814,5		34,8	1.779,7
I alt, nuværende gæld	5.907,4	-	325,6	5.581,7
Nye lån og indfrielse af gæld:				
Lån til refinansiering af afdrag		212,0		212,0
Lån til kvalitetsfondsprojektet DNU 1)		292,1		292,1
Lån til kvalitetsfondsprojektet Viborg 1)		59,0		59,0
Indfrielse af KF-gæld med nettosalgsprovenu 2)			392,8	(392,8)
I alt	5.907,4	563,0	718,4	5.752,0

(1) Låneoptaget til kvalitetsfondsprojekterne er fastsat i henhold til Sundheds- og Ældreministeriets senest vedtagne finansieringsprofiler fra december 2016.

(2) Nettosalgsprovenuet er blevet indekseret i forhold til de salgsindtægter, som fremgår af "Notat om Region Midtjyllands langfristede gæld og leasing i perioden 2018 - 2021".

Finansieringen af afdragsbyrden på de 325,6 mio. kr. i 2018 bliver tilvejebragt ved, at 212,0 mio. kr. bliver lånefinansieret, 82,8 mio. kr. bliver finansieret via sundhedsområdet, 22,1 mio. kr. bliver finansieret via taksterne på Social og Specialundervisningsområdet og 8,7 mio. kr. bliver finansieret af regional udvikling.

Som det fremgår af tabellen, så er der i 2018 budgetteret med optagelse af lån på markedsvilkår for 563,0 mio. kr. Det drejer sig som nævnt om lån til følgende:

- Lån til refinansiering af afdrag (212,0 mio. kr.)
- Lån til kvalitetsfondsprojektet DNU (292,1 mio. kr.)

- Lån til kvalitetsfondsprojektet Viborg (59,0 mio. kr.)

I Økonomaftalen for 2018 er der ligesom i de foregående år ikke afsat midler til afdrag, men Økonomi- og Indenrigsministeriet kan give lånedispensation til regionens afdrag, da der for 2018 er etableret en lånepulje på 650 mio. kr. til dette formål. Af denne pulje har Region Midtjylland til budget 2018 fået tilsagn om en lånedispensation på 212,0 mio. kr. Lånet vil blive optaget med en løbetid på 25 år.

Det er forudsat, at Region Midtjylland i 2018 optager lån til kvalitetsfondsprojektet DNU på 292,1 mio. kr., og lån til kvalitetsfondsprojektet Viborg på 59,0 mio. kr. Begge lån bliver optaget med en løbetid på 10 år og bliver indfriet gennem regionens egenfinansiering i henhold til finansieringsprofilerne, som er givet af Sundheds- og Ældreministeriet i december 2016.

Af nedenstående tabel fremgår udviklingen i regionens langfristede gæld, regionens afdrag og de forventede renteudgifter i perioden 2018-2021.

Forventede afdrag m.v. og renteudgifter i 2018 og budgetoverslagsårene 2019-2021

Mio. kr. 2017-p/l	Budget		Budgetoverslagsår		I alt
	2018	2019	2021	2021	
Langfristet gæld, primo	5.907,4	5.752,0	5.068,8	4.732,3	
Afdrag i alt	325,6	328,3	332,9	278,5	1.265,2
Finansiering af afdragene:					
- Socialområdet (1)	22,1	22,1	22,1	22,1	
- Hospitalernes driftsbudgetter (energilån)	36,8	37,4	38,0	22,4	
- Sundhedsområdet	46,0	95,7	97,0	85,1	
- Regional Udvikling	8,7	8,9	9,2	9,6	
- Lån til afdrag (refinansiering)	212,0	164,1	166,4	139,2	
Finansiering i alt	325,6	328,3	332,9	278,5	
Nye ordinære lån (2)	212,0	164,1	166,4	139,2	681,8
Nye lån til kvalitetsfondsprojekter (2)	351,0	356,1	92,4	-	799,5
Nye lån i alt	563,0	520,2	258,8	139,2	1.481,3
Indfrielse af gæld med salgspvenu	392,8	764,1	131,3	39,7	1.328,0
Indfrielse af gæld med egenfinansiering	0,0	111,0	131,1	235,7	477,8
Langfristet gæld, ultimo	5.752,0	5.068,8	4.732,3	4.317,7	
Renteudgifter i alt	80,0	79,4	77,5	74,7	

(1) Det er forudsat, at Socialområdet hvert år betaler 22,1 mio. kr. til afdrag, men beløbet vil ændre sig i forhold til områdets aktivmasse.

(2) I 2018-2021 er det forudsat, at der bliver optaget lån til refinansiering af afdrag og lån til de nye hospitalsbyggerier. Fordelingen af lån til kvalitetsfondsprojekterne er givet ved de senest godkendte finansieringsprofiler fra Sundheds- og Ældreministeriet pr. december 2016. Disse vil sandsynligvis ændre sig, når regionen forventeligt modtager nye finansieringsprofiler fra ministeriet ultimo 2017.

I perioden 2018-2021 vil regionens langfristede gæld udvikle sig fra at være på 5.907,4 mio. kr. primo 2018 til at falde til 4.317,7 mio. kr. ultimo 2021. Den samlede gæld vil blive konsolideret med 1.589,7 mio. kr., hvilket dækker over indfrielse af gæld til kvalitetsfondsprojekterne for 1.328,0 mio. kr. via nettosalgsindtægter og for 477,8 mio. kr. via egenfinansiering, og hertil kommer afdrag på sammenlagt 1.265,2 mio. kr. og optagelse af nye lån for 1.481,3 mio. kr.

I Budget 2018 er regionen blevet tildelt lånedispensation til ca. 65 % af de årlige afdrag, mens det i overslagsårene er forudsat, at regionen kan optage lån til halvdelen af de årlige afdrag. I alt er låneoptaget til refinansiering af afdrag beregnet til 681,8 mio. kr. Det er derudover forudsat, at regionen har behov for låneoptag på 799,5 mio. kr. til kvalitetsfondsprojekterne. Omfanget af låneoptaget til kvalitetsfondsprojekterne er fastsat i henhold til Sundheds- og Ældreministeriets finansieringsprofiler fra december 2016 for de tre kvalitetsfondsbyggerier. Alle regionens nye lån til kvalitetsfondsprojekterne vil i perioden blive optaget som 10-årige lån og vil blive finansieret gennem regionens egenfinansiering. De årlige afdrag på regionens lån vil falde fra 325,6 mio. kr. i 2018 til 278,5 mio. kr. i 2021.

En del af lånene til kvalitetsfondsprojekterne bliver indfriet med nettosalgsprovenuet på 392,8 mio. kr. fra salget af Tage-Hansens Gade i 2018, med nettosalgsprovenuet på 764,1 mio. kr. fra Nørrebrogade i 2019 og med salget af hospitalsmatrikler i Herning og Holstebro på i alt 171,0 mio. kr. Hertil kommer, at regionen samlet i 2019-21 i henhold til ministeriets finansieringsprofiler skal bruge egenfinansiering på 477,8 mio. kr. til indfrielse af lån.

For renteudgifterne i perioden 2018-2021 er der indregnet en sikkerhedsmargin på ca. 0,50 % i forhold til renteniveauet i maj 2017, hvilket giver renteudgifter på 80,0 mio. kr. i 2018 faldende til 74,7 mio. kr. i 2021. De faldende renteudgifter er en konsekvens af konsolideringen på 1.638,9 mio. kr. over de fire år.

6.3 Leasing

Den finansielle leasinggæld i Region Midtjylland består af centrale aftaler, hvor de årlige driftsydelser bliver betalt af centrale midler, og af decentrale aftaler, hvor ydelserne bliver finansieret af de enkelte driftsenheder. Derudover er det forudsat, at det nye centralkøkken og Forum i Skejby bliver etableret som OPS-aftaler og finansieret gennem Kommuneleasing.

Primo 2018 vil den samlede finansielle leasinggæld forventeligt være 922,9 mio. kr., hvor 239,5 mio. kr. kommer fra centrale leasingaftaler og 657,3 mio. kr. kommer fra decentrale leasingaftaler, mens 26,0 mio. kr. vedrører OPS-aftalen Nyt Centralkøkken i Skejby

Det er forudsat, at følgende anskaffelser bliver leasingfinansieret i perioden 2018-2021.

Forventede anskaffelser, som bliver leasingfinansieret i perioden 2018-2021

Mio. kr.	Forventet regnskab	Budget	Budgetoverslagsår			I alt
	2017	2018	2019	2020	2021	
Forventede anskaffelser vedr. centrale leasingaftaler i henhold til investeringsplanen (1)						
Inventar reinvesteringer på Aarhus Universitetshospital	40,0					40,0
IT-reinvesteringer	56,2					56,2
Medicoteknisk udstyr	128,4	313,6	67,0			509,0
Center for partikelterapi	15,0	86,0	21,0			122,0
<i>Forventede anskaffelser via central leasing</i>	<i>239,5</i>	<i>399,6</i>	<i>88,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>727,2</i>
Forventede anskaffelser vedr. decentrale leasingaftaler						
Ventilationsudstyr på Aarhus Universitetshospital	50,1	3,0				53,1
Ny Fælles Platform	49,7					49,7
Energibesparende udstyr Regionshospitalet Randers	105,5	17,5				123,0
Energibesparende udstyr Hospitalsenhed Midt	142,2	53,1				195,3
Energibesparende udstyr Regionshospitalet Horsens	13,9	4,5	29,0	20,8	19,9	88,1
Inventar og lignende, i forbindelse med udflytning til Det Nye Universitetshospital	250,0					250,0
Midttransport leasing af biler	28,0					28,0
Elektronisk Patient Journal	17,2					17,2
Øvrig decentral leasing	0,7					0,7
<i>Forventede anskaffelser via decentral leasing</i>	<i>657,3</i>	<i>78,1</i>	<i>29</i>	<i>20,8</i>	<i>19,9</i>	<i>805,1</i>
Forventede anskaffelser vedr. OPS-aftaler						
Nyt Centralkøkken i Skejby	26,0	55,0				81,0
Leasingfinansiering af Forum				20,0	65,0	85,0
<i>Forventede anskaffelser via OPS-aftaler</i>	<i>26,0</i>	<i>55,0</i>	<i>0,0</i>	<i>20,0</i>	<i>65,0</i>	<i>166,0</i>
Anskaffelser via leasing i alt	922,9	532,7	117,0	40,8	84,9	1.698,3

(1) I tabellen er der taget udgangspunkt i det forventede anskaffelsestidspunkt for udstyret.

I investeringsplanen er det forudsat, at regionen anvender leasing som mellemfinansiering i perioden 2018-2019. På den baggrund skal der etableres nye centrale leasingaftaler for 727,2 mio. kr. frem til 2019, hvoraf 399,6 mio. kr. forventes at blive etableret i 2018. Det er beregnet, at regionen ultimo 2018 får en samlet finansiell leasinggæld på 1.412,3 mio. kr., når leasinggælden primo 2018 er 922,9 mio. kr., der kommer nye leasingaftaler i 2018 for 532,7 mio.

kr. (fordelt med 399,6 mio. kr. til centrale aftaler, 78,1 mio. kr. til decentrale aftaler og 55 mio. kr. til OPS-aftaler), og der bliver betalt leasingafdrag for 43,3 mio. kr.

Leasingydelser på centrale leasingaftaler

Mio. kr.	Regnskab	Korr. budget	Budget	Budgetoverslagsår		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Medicoteknisk udstyr 2014 (27,7 mio.kr.)	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
IT-udstyr 2015 (20 mio. kr.)	0,1	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Medicoteknisk udstyr 2016 (82,7 mio. kr.)	0,5	0,4	12,3	12,3	12,3	12,3
IT-udstyr 2016 (40 mio. kr.)	0,2	0,1	6,0	6,0	6,0	6,0
Inventar 2016 (40 mio. kr.)	0,2	0,1	6,0	6,0	6,0	6,0
Medicoteknisk udstyr 2017 (22 mio. kr.)	0,0	0,0	0,7	3,3	3,3	3,3
Center for Partikelterapi 2017 (15 mio. kr.)	0,0	0,0	0,1	2,2	2,2	2,2
Medicoteknisk udstyr 2018 (313,6 mio. kr.)	0,0	0,0	0,0	1,0	46,8	46,8
Center for Partikelterapi 2018 (86 mio. kr.)	0,0	0,0	0,0	0,3	12,8	12,8
Medicoteknisk udstyr 2019 (67 mio. kr.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	9,9
Center for Partikelterapi 2019 (21 mio. kr.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	3,3
Leasingydelser i alt	5,6	8,0	32,5	38,5	97,1	110,0

Leasingydelserne på de centrale leasingaftaler er i 2018 beregnet til 32,5 mio. kr., hvoraf 3,1 mio. kr. er til renter og 29,4 mio. kr. til afdrag. De centrale leasingydelser vil i 2021 stige til 110,0 mio. kr., hvoraf 103,3 mio. kr. er til afdrag.

6.4 Likviditet

I det følgende gennemgås forudsætningerne for likviditetsbudgetteringen i 2017. Der sondres mellem to begreber:

Ultimo likviditet: kassebeholdningen ved månedsskiftet. (Den sidste dag i måneden er det månedlige likvide lavpunkt, da lønnen netop er betalt og bloktilskuddet indbetales første hverdag i måneden.)

Gennemsnitslikviditet: gennemsnittet for den daglige saldo over de seneste 365 dage, også kaldet for kassekreditreglen. (I lånebekendtgørelsen for regionerne fremgår det af § 8, at gennemsnittet over de sidste 12 måneder af de daglige saldi for de likvide aktiver, skal være positiv. Dette kaldes for kassekreditreglen.)

Likviditetsmodellen

Der benyttes en bogføringsmodel til at simulere den fremtidige udvikling i likviditeten. Bogføringsmodellen tager udgangspunkt i bogføringsmønstret i 2016 fordelt på løn, bloktilskud, kommunale betalinger, sygesikringsområdet, anlæg, rente, lån og øvrige udgifter.

Der arbejdes med to scenarier til udarbejdelse af skøn for gennemsnitslikviditeten. Begge scenarier viser den likviditet regionen vil have, målt efter kassekreditreglen, når alle vedtagne beslutninger i budgettet er gennemført, herunder at der ikke er merforbrug på driften samt at de øvrige forudsætninger i budgettet holder, inklusive de forudsatte låneoptag.

Scenarie 1 (budget ekskl. overførsler): Scenariet baseres på, at budgetniveauerne i henhold til økonomiaftalen overholdes. Det vil sige, at det forudsættes at overførsler ind i året også overføres ud igen.

Scenarie 2 (budget inkl. anlægsoverførsler): Medregner et halvt forbrug af anlægsoverførslerne, som først får fuld effekt på gennemsnitslikviditeten i det efterfølgende år.

6.4.1 Ultimo likviditet

Tabellen viser den forventede udvikling i likviditeten fra Regnskab 2016 frem til udgangen af 2018. Der arbejdes med 2 scenarier. Ultimo likviditeten forventes at være på 160,8 til 464,2 mio. kr. ved udgangen af 2018. De enkelte elementer i tabellen gennemgås i det følgende.

Forventet ultimo likviditet for 2017 og 2018

Likvid effekt, mio. kr.	Scenarie 1	Scenarie 2
Primo beholdning 2017 jf. regnskab 2016	692,9	692,9
<i>Budget 2017</i>		
Sundhedsområdet	-35,0	-186,7
Socialområdet	-35,5	-35,5
Regional Udvikling	-27,6	-27,6
<i>Øvrige effekter</i>		
Tilpasning af sundhedsområdets budgetramme jf. økonomiaftalen 2018	38,8	38,8
Tilpasning af regional udviklings budgetramme jf. økonomiaftalen 2018	1,2	1,2
Forventet ultimo beholdning 2017	634,7	483,1
<i>Budget 2018</i>		
Sundhedsområdet	-99,6	-251,3
Socialområdet	-61,4	-61,4
Regional Udvikling	-9,6	-9,6
<i>Øvrige effekter</i>		
Salgsindtægter AUH - THG	392,8	392,8
Afdrag på gæld vedr. kvalitetsfundsprojekter	-392,8	-392,8
Forventet ultimo beholdning 2018	464,2	160,8

Note: + = indestående, - = kassetræk

Ultimo likviditeten for 2017

Budgetvedtagelsen for 2017 indebærer et samlet likviditetsforbrug på 98,1 mio. kr., fordelt med -35,0 mio. kr. på sundhedsområdet, -35,5 mio. kr. på socialområdet og -27,6 mio. kr. for regional udvikling.

Scenarie 2 indeholder derudover at halvdelen af anlægsoverførslerne fra 2016 til 2017 på i alt 151,7 mio. kr. forbruges i 2017.

Det er aftalt med regeringen i forbindelse med Økonomiaftalen 2018, at driftsrammen for sundhedsområdet og Regional Udvikling reduceres med i alt 40,0 mio. kr., som følge af et negativt PL-rul og øvrige reguleringer i lov- og cirkulærepragrammet. Det er aftalt, at midlerne tilgår kassebeholdningen i 2017.

Ultimo likviditeten for 2018

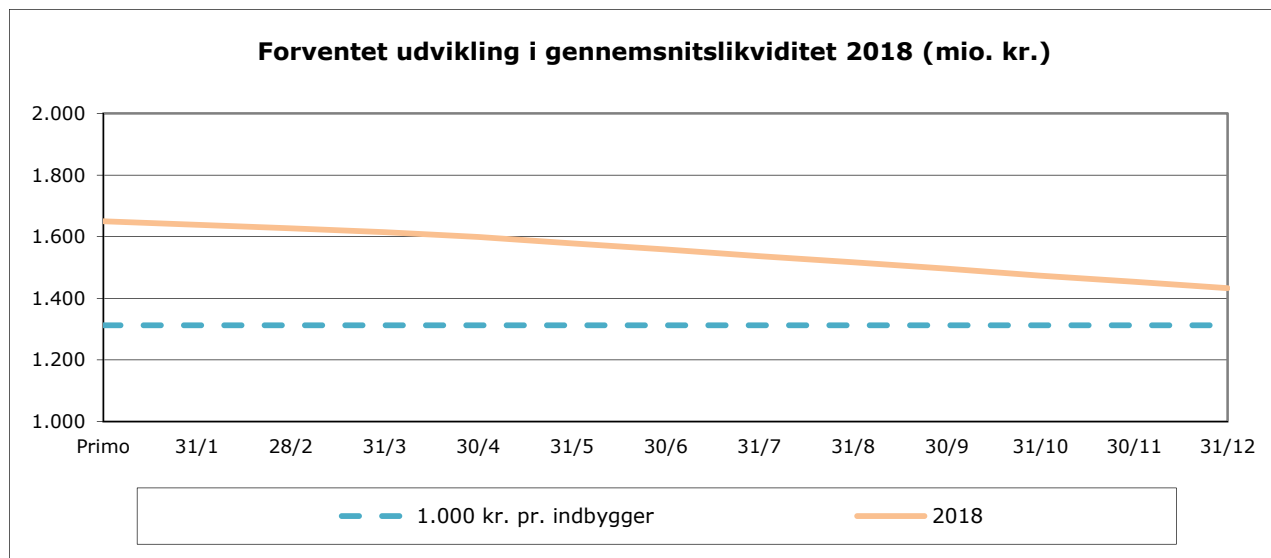
Budgetvedtagelsen for 2018 indebærer et samlet likviditetsforbrug på 170,6 mio. kr., fordelt med -99,6 mio. kr. på sundhedsområdet, -61,4 mio. kr. på socialområdet og -9,6 mio. kr. for regional udvikling i henhold til pengestrømsopgørelsen.

Scenarie 2 indeholder derudover at halvdelen af anlægsoverførslerne fra 2016 til 2017 på i alt 151,7 mio. kr. forbruges i 2018.

6.4.2 Gennemsnitslikviditeten

Gennemsnitslikviditeten beregnes som gennemsnittet af den daglige saldo over et år. Gennemsnitslikviditeten forventes at være på 1.300 – 1.500 mio. kr. ved udgangen af 2018.

Den forventede udvikling i likviditeten for 2018

Ved udgangen af 2018 forventes gennemsnitslikviditeten at have en nedadrettet tendens som følge af likviditetsforbruget i 2017 og 2018.

Den væsentligste risiko for likviditetsberegningen er overholdelse af driftsrammerne.

Gennemsnitslikviditeten pr. indbygger

Budgetloven medfører at Økonomi- og Indenrigsministeriet kan iværksætte ekstraordinære økonomiske opfølgninger, hvis en regions gennemsnitlige likviditet opgjort efter kassekreditreglen falder til under 1.000 kr. pr. indbygger.

Indbyggertallet for Region Midtjylland forventes at stige med 7.621 personer, til 1.311.874 personer i henhold til Økonomi- og Indenrigsministeriets tilskudsudmelding for 2018. Den gennemsnitlige likviditet ved udgangen af 2018 forventes at være omkring 1.100 kr. pr. indbygger. Dermed vil regionen være over grænsen på 1.000 kr. pr. indbygger.

6.5 Finansiering

Kort om regionernes finansiering

Regionens finansielle indtægter består af et statsligt bloktilskud, kommunale udviklingsbidrag og aktivitetsafhængige bidrag fra stat og kommuner. Regionens sociale tilbud og specialundervisningstilbud finansieres gennem takstbetalinger fra kommunerne. Lovgrundlaget for regionernes finansiering findes dels i "Lov om regionernes finansiering" og dels i "Lov om social service".

Finansieringskredsløb

Regionernes finansiering er opdelt i tre adskilte kredsløb. Der må som hovedregel ikke overføres beløb mellem de tre finansieringskredsløb – hverken udgifter eller indtægter. Dog modtager regionerne via bloktilskuddet til sundhed et beløb, som er øremærket til varetagelse af særlige administrative opgaver på social- og specialundervisningsområdet. Beløbet skal i henhold til "Budget- og regnskabssystem for regioner" overføres fra finansieringskredsløbet for Sundhed (konto 1) til finansieringskredsløbet for Social og Specialundervisning (konto 2).

6.5.1 Finansieringskredsløb for Sundhed

De finansielle indtægter inden for finansieringskredsløbet for Sundhed fremgår af nedenstående tabel. De forskellige finansieringskilder beskrives i de følgende afsnit.

Finansielle indtægter

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
1. Statsligt bloktilskud inkl. DUT	19.772,8	20.501,4	20.207,0
2. Statsligt aktivitetsafhængigt bidrag	294,3	294,4	296,8
3. Kommunalt aktivitetsafhængigt bidrag	4.288,1	3.646,3	4.272,9
4. Kompensationsordning vedr. kommunal medfinansiering (2012/2016)	83,7	55,1	54,3
5. Omfordeling af effektiviseringsgevinster		-14,6	-29,4
Finansiering vedr. Sundhed i alt	24.438,8	24.482,6	24.801,6

Statsligt bloktilskud

Den væsentligste finansieringskilde for regionerne er det statslige bloktilskud til sundhedsområdet. Tilskuddet fastsættes som det foregående års tilskud korrigeret for den forventede pris- og lønudvikling i den regionale sektor, korrigeret for regionale mer- eller mindredgifter som følge af ændringer i udgifts- og opgavefordelingen mellem staten, kommunerne og regionerne.

Jævnfør "Lov om regionernes finansiering" fordeles bloktilskuddet til sundhed mellem regionerne på grundlag af deres andel af det samlede udgiftsbehov. En regions udgiftsbehov er sammensat af følgende:

1. Et basisbeløb på 100 mio. kr.
2. Regionens aldersbestemte udgiftsbehov (77,5 %)
3. Regionens socioøkonomiske udgiftsbehov (22,5 %)

I 2018 modtager Region Midtjylland 20.207,0 mio. kr. i bloktilskud til finansiering af sundhedsområdet. Bloktilskuddet udgør ca. 82 % af den samlede finansiering af sundhedsområdet.

Region Midtjyllands andel af det statslige bloktilskud på sundhedsområdet stiger med 0,09 %-point fra 21,33 % i 2017 til 21,42 % i 2018, hvilket betyder, at regionens bloktilskud stiger med ca. 91,6 mio. kr.

I bloktilskuddet til sundhedsområdet er fratrukket 1,1 mio. kr. til at varetage særlige administrative opgaver på social- og specialundervisningsområdet.

Statsligt aktivitetsafhængigt bidrag

Staten yder et aktivitetsafhængigt bidrag til regionernes sundhedsvæsen. Det statslige aktivitetsafhængige bidrag har karakter af en pulje. Der ydes således kun statsligt bidrag indtil et bestemt på forhånd fastlagt aktivitetsniveau.

Midlerne fra den statslige aktivitetspulje går til finansieringen af al somatisk hospitalsbehandling, der foregår ambulant eller under indlæggelse, og som finansieres af en region ved egne eller fremmede hospitaler, på private klinikker, udvalgte behandlinger i speciallægepraksis med videre.

Den statslige aktivitetsafhængige pulje udgør på landsplan 1385,2 mio. kr. i 2018. Region Midtjyllands andel er af Danske Regioner skønnet til 296,8 mio. kr. Dette udgør 1,2 % af den samlede finansiering af sundhedsområdet. Den statslige aktivitetspulje udbetales løbende i tilknytning til bloktilskuddet. Aktivitetspuljen opgøres endeligt i forhold til den faktiske aktivitet i 2018 med udgangen af 1. kvartal 2019. Udbetaling af hele puljen er betinget af, at regionen realiserer økonomiaftalens forudsætninger om aktivitets- og produktivitetsudvikling.

Kommunalt aktivitetsafhængigt bidrag

Bopælskommunen betaler til bopælsregionen en andel af regionens udgifter pr. ydelse, der er leveret efter sundhedslovens § 60-69 og 71 (sygesikring), sundhedslovens afsnit VI (behandling på sygehuse) samt en andel af udgiften til genoptræning, der er ydet under indlæggelse på sygehus til patienter fra kommunen.

Det kommunale aktivitetsafhængige bidrag har karakter af medfinansiering, idet bopælskommunen for hver efterspurgt sundhedsydelse bidrager med tilskud til regionen.

Der budgetteres med indtægter på i alt 4.272,9 mio. kr. fra kommunalt aktivitetsafhængige bidrag, også kaldet kommunal medfinansiering. Dette er samtidig indtjeningsloftet for den kommunale medfinansiering. Dette udgør 17,3 % af den samlede finansiering af sundhedsområdet.

Kompensationsordning i forbindelse med ændring af lov om kommunal medfinansiering (2012 og 2016)

Kompensationsordning i forbindelse med ændring af lov om kommunal medfinansiering er midlertidig, og har som formål at neutralisere de beregnede byrdemæssige virkninger hos regionerne ved ændring af lov om kommunal medfinansiering (lov nr. 608 af 14. juni 2011). Derudover er der en kompensationsordning som følge af ændring af den kommunale medfinansiering i forbindelse med budgetlægningen for 2017.

Som følge af ordningerne tilføres Region Midtjylland 54,3 mio. kr. i 2018.

Omfordeling af effektiviseringsgevinster

I økonomaftalen for 2017 er det aftalt, at halvdelen af de aftalte effektiviseringsgevinster i forbindelse med kvalitetsfundsprojekterne, indhentes og omfordeles til regionerne via bloktilskudsnøglen. Effektiviseringsgevinsterne omfordeles jævnt fordelt over perioden 2017-2025. Omfordelingen betyder, at Region Midtjylland i perioden årligt skal aflevere -14,4 mio. kr. til de øvrige regioner, stigende til i alt 130 mio. kr. i 2025. I 2018 budgetteres der på dette grundlag med en udgift på 29,4 mio. kr.

6.5.2 Finansieringskredsløb for Socialområdet

Med enkelte undtagelser afholdes alle omkostninger på Socialområdet af kommunerne, hvad enten der er tale om kommunal, en regional eller en privat løsning.

Regionens indtægter på Socialområdet er driftsindtægter og dermed ikke en del af de finansielle indtægter. Da indtægterne fra kommunernes takstbetalinger udgør langt den overvejende del af finansieringen af aktiviteterne på Socialområdet, gives i det følgende nogle kortfattede bemærkninger til takstfastsættelsen. Dernæst gives en kort beskrivelse af det bloktilskud, som regionen modtager vedrørende Socialområdet.

Takstindtægter fra kommunerne

I "Lov om social service" og i bekendtgørelse om rammeaftaler med videre på det sociale område fastsættes reglerne om Rammeaftalen, herunder Udviklingsstrategi og Styringsaftale.

I relation til budgetlægningen er der væsentlige forudsætninger på Socialområdet, som fastlægges i forbindelse med processen omkring udarbejdelse af Rammeaftalen. Det drejer sig om dimensioneringen af området, det vil sige antallet af pladser, serviceniveau samt takstfastsættelsen og dermed den økonomi, der vil være til rådighed på de enkelte tilbud.

Specifikation af takstindtægterne fra kommunerne

Mio. kr.	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
Specialområdernes driftsudgifter (løn og øvrig drift)		901,9	937,3
Forrentning af materielle anlæg/likviditet (Øvrig drift)		7,9	7,5
Hensættelse tjenestemandspensioner		3,8	3,4
Afskrivninger investeret kapital (materielle anlæg)		25,0	24,0
Pulje til udvikling og dokumentation af kvalitet		6,6	6,8
Administration *		45,1	43,8
Takstindtægter i alt	1.215,0	990,2	1.022,9

*) Inklusiv Fælles formål og Administration

Langt størstedelen af takstindtægterne går til finansiering af specialområdernes driftsudgifter på 937,3 mio. kr., dernæst følger takstindtægterne til finansiering af administration for socialområdet og andelen af Fælles formål og Administration.

Til finansiering af udviklings- og dokumentationspuljen skønnes takstindtægter på 6,8 mio. kr.

Endelig er der indregnet indtægter til finansiering af afskrivning på 24,0 mio. kr., forrentning af den anvendte kapital (de materielle anlægsaktiver, som er bundet i bygninger og udstyr på tilbuddene og likviditetstræk) på 7,5 mio. kr. samt hensættelse til tjenestemandspensioner på 3,4 mio. kr.

Statsligt bloktilskud

Jævnfør "Lov om regioner m.v." er det en forudsætning, at regionerne som udgangspunkt ikke afholder nettoudgifter på socialområdet. Her er det kommunerne, som har finansieringsansvaret. I bloktilskuddet fra sundhed indgår et beløb, som regionerne modtager for at kunne afholde udgifterne vedrørende særlige administrative opgaver. Region Midtjyllands andel til socialområdet er på 1,1 mio. kr.

6.5.3 Finansieringskredsløb for Regional Udvikling

Finansieringsgrundlaget for aktiviteterne under Regional Udvikling er sammensat som følger:

Finansiering vedrørende Regional Udvikling

Mio. kr. 2018-p/l	Regnskab 2016	Budget 2017	Budget 2018
Finansielle indtægter			
Statsligt bloktilskud	480,0	464,3	458,3
Kommunalt udviklingsbidrag	174,3	174,5	174,5
I alt (faste priser)	654,3	638,8	632,8

De finansielle indtægter på udviklingsområdet falder fra 2017 til 2018 med 6,0 mio. kr. (2018-p/l), som følge af omprioriteringsbidraget på 1 % fra økonomaftalen 2018.

Statsligt bloktilskud

Det statslige bloktilskud til Regional Udvikling fordeles på baggrund af regionens demografiske udgiftsbehov og regionens strukturelt betingede udgiftsbehov.

Det samlede bloktilskud til regionerne vedrørende Regional Udvikling i 2018 er fastlagt til 2.308,3 mio. kr. Region Midtjylland modtager 458,3 mio. kr., hvilket svarer til 72,5 % af den samlede finansiering af udviklingsområdet.

Kommunalt udviklingsbidrag

Udviklingsbidraget udgør et fast beløb pr. indbygger i regionens kommuner. Bidraget er fastsat i "Lov om regionernes finansiering" til 100 kr. pr. indbygger i 2003-p/l. Udviklingsbidraget kan maksimalt udgøre 200 kr. pr. indbygger i 2003-p/l. Udgangspunktet for bidragsfastsættelsen svarer til 133 kr. for 2018 efter pris- og lønfremskrivning (2018 p/l).

Størrelsen af det kommunale grundbidrag fastsættes af regionsrådet efter drøftelse i Kontaktudvalget mellem regionen og kommunerne. Hvis regionsrådet skal gennemføre en forhøjelse af grundbidraget i forhold til niveauet fra året før (reguleret med den forventede pris- og lønudvikling) forudsætter det, at mindst 1/3 af de kommunale repræsentanter i Kontaktudvalget er enige i forhøjelsen. I Budget 2018 er grundbidraget fastholdt på det lovfastsatte minimum.

Provenuet fra det kommunale grundbidrag udgør i alt 174,5 mio. kr. og udgør dermed 27,5 % af den samlede finansiering af udviklingsområdet.

Bevillings- og kompetenceregler

7 Bevillings- og kompetenceregler

7.1 Indledning

I det følgende præsenteres Region Midtjyllands politisk vedtagne bevillings- og kompetenceregler.

Bevillings- og kompetencereglerne beskriver væsentlige kompetenceregler i forhold til Region Midtjyllands budgetlægning og den økonomiske forvaltning af afgivne bevillinger.

7.2 Kompetenceregler for budget og forvaltning af afgivne bevillinger

Nedenfor vises væsentlige kompetenceregler i forhold til Region Midtjyllands budgetlægning og den økonomiske forvaltning af afgivne bevillinger. Bemærkninger til de enkelte kompetencedelegeringer følger nedenfor.

Kompetenceregler i forhold til budget og den økonomiske forvaltning af afgivne bevillinger

B = besluttende instans I = indstillende instans	Regionsråd	Forretningsudvalg	Administration
A. Generelle kompetenceregler			
1. Fastlæggelse af budgetprocedurer		B	I
2. Fastlæggelse af budgetrammer		B	I
3. Fastlæggelse af bevillingsniveauer	B	I	I
4. Vedtagelse af års- og flerårsbudget	B	I	I
B. Bevillingsafgivelse			
5. Afgivelse af bevillinger og tillægsbevillinger	B	I	I
6. Udmøntning af rammebevillinger til anlæg			
Til anlægsprojekter med en totaludgift på 10 mio. kr. og derover	B	I	I
Til anlægsprojekter med en totaludgift på under 10 mio. kr.			B (note 1)
C. Bevillingsadministration og -kontrol			
7. Procedurer for bevillingskontrol		B	I
8. Politisk kontrol med afgivne bevillinger	B	I	I
9. Den almindelige forvaltning inden for budgetterne			B

Note 1: Rammebevillinger til anlægsprojekter under 10 mio. kr. kan udmøntes af den enkelte bevillingshaver.

7.3 Generelle kompetenceregler

Forretningsudvalget fastlægger procedurer og tidsplan for vedtagelsen af det kommende års budget inden for reglerne af Budget- og regnskabssystem for regioner. Forretningsudvalget udmelder budgetrammer for det kommende budgetår.

Regionsrådet er den bevillingsafgivende myndighed. Regionsrådet træffer beslutning om bevillingsniveauet og fastlægger dermed den *dispositionsfrihed*, som er overladt bevillingshaveren i forvaltningen af det pågældende område på regionsrådets vegne. Regionsrådet vedtager års- og flerårsbudgettet med de oversigter, som er fastlagt i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Bevillingsafgivelse

Bevillinger i årsbudgettet fastlægges i bevillingsoversigten og investeringsoversigten. De materielle vilkår for bevillingernes anvendelse fastlægges endvidere i budgetbemærkningerne. Det er alene regionsrådet, som kan afgive bevillinger og flytte midler mellem afgivne drifts- og anlægsbevillinger.

De poster på årsbudgettet, hvortil regionsrådet har taget bevillingsmæssig stilling, udgør den bindende regel for det næste års regionale forvaltning. Udgifter og indtægter, der ikke er bevilget i årsbudgettet, må ikke afholdes/erhverves før regionsrådet har godkendt den fornødne bevilling. Foranstaltninger ved lov eller anden bindende regel kan om fornødent iværksættes uden regionsrådets forudgående bevilling. Bevillingen må i sådanne tilfælde snarest indhentes.

Det fremgår af Budget- og regnskabssystem for regioner, at der i den pågældende regions årsbudget er adgang til at budgettere med generelle reserver på sundhedsområdet, der maksimalt kan udgøre 1 % af regionens budgetterede nettoserviceudgifter til sundhed, der er omfattet af det regionale udgiftsloft, jf. § 11 i lov om en budgetlov.

I bevillingsoversigten og investeringsoversigten fastlægges bevillingsniveauet og den beløbsmæssige størrelse af bevillingen. Ved bevillingsafgivelsen indgår også de oplysninger og bemærkninger, som er givet i tilknytning til bevillingen, som en del af de materielle vilkår for bevillingsafgivelsen.

Oversigt over bevillingsniveauer (driftsbevillinger) i budgettet for Region Midtjylland er gengivet i forlængelse af nærværende bevillingsregler. Bevillingsstrukturen indebærer, at Region Midtjylland anvender den mulighed for at afsætte brede bevillingsrammer, som er beskrevet i Budget- og regnskabssystem for regioner, og at de afgivne udgifts- og omkostningsbevillinger som hovedregel har en stab/et driftsområde som endelig bevillingshaver.

Udgifterne/omkostningerne til sektorområdernes administration skal ifølge Budget- og regnskabssystem for regioner afholdes på de respektive hovedkonti, dvs. administration af Sundhedsområdet på hovedkonto 1, administration af Social og Specialundervisningsområdet på hovedkonto 2 og Regional Udvikling på hovedkonto 3. Fællesadministrative udgifter afholdes på hovedkonto 4. I henhold til Region Midtjyllands organisationsplan er administrationens organisatoriske og ledelsesmæssige opbygning imidlertid ikke sammenfaldende med hovedkontostrukturen. Eksempelvis varetager Psykiatri og Social både opgaver som konteres på hovedkonto 1 og 2. Det samme er tilfældet på kvalitetsområdet. Beslutninger om organisation og ledelse af administrationen har ikke betydning for, hvilket finansieringskredsløb de enkelte delområder skal belaste.

Den enkelte bevillingshaver har således pligt til, inden for de bevillingsmæssige og materielle forudsætninger, at disponere således, at bevillingsområdets aktivitet og styring tilrettelægges hensigtsmæssigt ud fra en samlet vurdering. Det præciseres i budgetbemærkningerne, hvilke materielle forudsætninger der styres efter.

7.4 Afrapportering

Afrapporteringen af regionens økonomiske forhold (økonomirapporteringen) i forhold til regionens administrative og politiske ledelse vil som hovedregel ske på bevillingsniveau. For områder, hvor større indtægtsposter er indeholdt i de afgivne nettobevillinger, er der dog en særskilt forpligtigelse til at følge og rapportere på udviklingen i disse.

Der udarbejdes løbende forskellige typer af afrapporteringer til regionsrådet. Tidsplanen forelægges forretningsudvalget primo året.

7.5 Anlægsbevillinger

Region Midtjyllands byggeregulativ fastsætter retningslinjerne for hvorledes byggesager påbegyndes, planlægges, besluttet og styres. Regulativet er gældende for alle byggesager med en anlægsbevilling.

I Region Midtjylland har regionsrådet mulighed for at afsætte rammebevillinger til mindre investeringer af en nærmere angiven art. Regionsrådet skal altid godkende rammebevillingens formål og anvendelsesområde. Dermed gives mulighed for, at tidsmæssige forskydninger i anvendelsen af rådighedsbeløb kan håndteres inden for det samlede afsatte rådighedsbeløb for budgetåret, uden at dette skal forelægges og godkendes politisk.

Inden for anlægsarbejder, som indebærer en samlet anlægsudgift på mindre end 10 mio. kr., har den enkelte bevillingshaver bemyndigelse til at fastsætte den nærmere fordeling af de af regionsrådet afsatte rammebevillinger.

Anlægsarbejder, som indebærer en samlet anlægsudgift på mere end 10 mio. kr., optræder med særskilte rådighedsbeløb på investeringsoversigten. Anlægsarbejder med en totaludgift på mere end 10 mio. kr. skal altid bevilges særskilt af regionsrådet.

I løbet af budgetåret har bevillingshaver pligt til at afrapportere forventede mer- og mindreforbrug i forhold til de afsatte rådighedsbeløb. I forbindelse med denne afrapportering skal bevillingshaveren endvidere redegøre for større ændringer i byggetakten på bevilgede anlægsprojekter. Anlægsarbejder, der afsluttes med et merforbrug i forhold til de af regionsrådet afgivne bevillinger, vil få merforbruget overført til bevillingshaverens driftsbudget.

Anlægsbevillinger afgives brutto. I det omfang, anlægsprojekter søges (delvist) finansieret gennem erhvervelse af indtægter, skal der eksplicit søges om indtægtsbevilling ved regionsrådet.

Lån til finansiering af anlægsbevillinger afgives som hovedregel i forbindelse med budgetbehandlingen i regionsrådet, men de kan principielt afgives i løbet af budgetåret. Regionens låneoptag indgår dels som en del af regionens samlede finansiering (i henhold til regionernes lånebekendtgørelse), dels kan der blive optaget lån til øremærkede forhold (f.eks. puljer til investeringer i apparatur på sundhedsområdet).

I forbindelse med ændringen af rådighedsbeløbenes pris- og lønniveau i det nye budgetår og frem, er de af regionsrådet afgivne bevillinger ændret med et tilsvarende beløb.

7.6 Investeringsaktiviteter under Social og specialundervisningsområdet

Investeringsudgifter på Social og Specialundervisningsområdet søges finansieret af eksterne lån, der forrentes med markedsrenten, og hvor afdragene over de kommende år som minimum skal svare til afskrivningerne på investeringerne.

Investeringerne på dette område øger mellemværendet mellem regionen og Social og Specialundervisningsområdet. Mellemværendet nedbringes ved, at omkostninger til afskrivninger kræver en bevilling, men ikke indebærer likviditetstræk. Ved nyinvesteringer skal det sikres, at forrentning og afskrivning kan holdes inden for de afsatte bevillinger i budgetoverslagsårene. Gælden for eksterne lån må således aldrig overstige værdien af de lånefinansierede aktiver.

7.7 Budgetbemærkninger

Ved regionsrådets bevillingsafgivelse indgår der, som en del af de materielle vilkår for bevillingerne, også *budgetbemærkninger*. Budgetbemærkningerne er – på samme måde som selve bevillingerne – bindende for anvendelsen og forvaltningen af de afgivne bevillinger.

7.8 Tillægsbevillinger

Enhver ændring af drifts- og anlægsbevillinger og afsatte rådighedsbeløb kræver en *tillægsbevilling*. Det gælder såvel ændring af beløb som af de bevillingsmæssige forudsætninger. Kravet om tillægsbevilling gælder såvel nye som ændrede dispositioner, der ikke er berettiget i meddelte bevillinger. Som hovedregel skal der ansøges om tillægsbevillinger inden iværksættelse af de nye eller ændrede dispositioner. Foranstaltninger påbudt ved lov eller anden bindende regel kan om fornødent iværksættes uden regionsrådets forudgående bevilling. Bevilling må da indhentes snarest muligt.

De nærmere form- og procedurekrav for indhentning af tillægsbevillinger fastlægges af direktionen.

7.9 Bevillingskontrol

Regionsrådet har ansvaret for, at bevillinger og rådighedsbeløb, der er tildelt sektorområderne, overholdes. Forretningsudvalget fastsætter regler for indberetning fra administrationen med henblik på udførelse af denne kontrol. Som hovedregel vil afrapporteringen af regionens økonomiske forhold til den politiske ledelse ske på bevillingsniveau. I de tilfælde, hvor afgivne nettobevillinger omfatter betydelige indtægter påhviler der administrationen en forpligtigelse til løbende at følge og afrapportere udviklingen i disse indtægter.

Administrationen varetager den almindelige forvaltning inden for driftsbevillingerne.

Bevillingshaverne har ansvaret for, at meddelte bevillinger og afsatte rådighedsbeløb overholdes.

7.10 Totalrammestyring

Bevillings- og budgetstyringen i Region Midtjylland baserer sig på princippet om *totalrammestyring*. Totalrammestyring indebærer, at bevillingshaver ved bevillingsafgivelsen får overdraget ansvaret for en bevilling, og at der samtidig gives bevillingshaver frihed til at disponere den afgivne bevilling under hensyntagen til, at de materielle budgetforudsætninger er opfyldte. Bevillingshaver har således både frihed og pligt til:

- At omplacere midler mellem budgettet for løn og budgettet for andre udgifter (inden for den afgivne bevilling), hvis dette vurderes at kunne føre til et bedre serviceniveau, bedre målopfyldelse eller bedre budgetoverholdelse.
- At udvide eller indskrænke indtægtsfinansierede aktiviteter, såfremt den afgivne bevilling og de materielle budgetforudsætninger for den afgivne budgetbevilling overholdes. For de sociale tilbud er det en forudsætning, at sådanne ændringer overholder forudsætningerne for den politisk godkendte rammeaftale med kommunerne.

Totalrammestyringen understøtter en udstrakt decentralisering af beslutningskompetence. Totalrammestyringen er dermed en forudsætning for, at beslutninger træffes så tæt som muligt på brugerne af regionens servicetilbud, hvor indsigten i brugerens situation og behov er størst.

7.11 Budgetomplaceringer inden for bevillinger

Budgetomplaceringer inden for afgivne bevillinger kan uden politisk godkendelse foretages af bevillingshaveren. Bevillingshaveren kan således flytte budget mellem forskellige funktioner, omkostningssteder, grupperinger mv., så længe omflytningerne foretages inden for de af bevillingen omfattede kontoplande. Endvidere skal budgetomplaceringer foretages i overensstemmelse mellem de materielle forudsætninger, som fremgår af budgetbemærkningerne. Dette princip for budgetomplaceringer følger af princippet om totalrammestyring.

Det skal bemærkes, at budgetomplaceringer skal ske inden for de rammer og planer som fremgår af bl.a. Akutplanen, Hospitalsplanen, Psykiatriplanen mv. samt konkrete vedtagne politiske beslutninger. Herunder også de aftaler og bindinger som ligger i de årlige budgetforlig samt andre indgåede politiske aftaler med aktivitets- og kvalitetsmæssigt indhold i forhold til et hospitalstilbud.

Fællesudgifter og -indtægter på sundhed

Bevillingsændringer på Sundhedsrådets fællesudgifter og -indtægter sker i alle tilfælde ved en politisk godkendelse.

Udmøntning fra Fællesudgifter og -indtægter til hospitalerne sker ligeledes ved en politisk godkendelse.

Socialområdet

Socialområdet er reguleret af de bindinger, som er fastsat i den af regionsrådet godkendte "Rammeaftale", som er indgået med kommunerne. Dvs. at en budgetomplacering på Socialområdet skal overholde forudsætningerne i den godkendte "Rammeaftale". Kommunernes nedsatte Kontaktudvalg og regionsrådet skal godkende ændringer til Rammeaftalen.

7.12 Overførselsregler

Overførselsadgang af mer-/mindreforbrug mellem årene skal sikre, at den decentrale administration af afgivne bevillinger i videst muligt omfang understøtter brugerorientering og omkostningsbevidsthed. Det bemærkes, at de konkrete overførsler fremlægges i en sag for regionsrådet.

Overførselsregler i Region Midtjylland

Erfaringer viser, at manglende mulighed for at overføre mindreforbrug mellem budgetår kan føre til en u hensigtsmæssig anvendelse af afgivne bevillinger, idet en sådan budgetspilleregulering ansporer til ekstraordinære forbrug op mod budgetårets udløb. Med overførselsprincipperne for Region Midtjylland tilstræbes det, at decentrale bevillingshavere kan spare op til mindre, relevante anskaffelser i det enkelte budgetår med en begrundet forventning om, at uforbrugte midler som hovedregel vil blive overført til det kommende budgetår. Tilsvarende skal principperne om overførselsadgang sikre, at der decentralt er det størst mulige incitament til ikke at overskride de tildelte bevillinger, idet merforbrug i indeværende år som udgangspunkt overføres til efterfølgende år med henblik på afvikling.

Overførsler mellem budgetår reguleres i forhold til nedenstående principper:

Drift:

- Driftsbevillinger er etårige. Ikke forbrugte bevillinger bortfalder derfor ved regnskabsårets udløb, hvor en ny etårig bevilling træder i kraft.
- Ordningen er som udgangspunkt baseret på, at budgetterne overholdes.
- Mer- og mindreforbrug overføres som udgangspunkt fuldt ud til næste års bevilling.
- Mer- og mindreforbrug opgøres i forbindelse med regnskabsafslutningen, og de resulterende forslag til tillægsbevillinger forelægges regionsrådet til godkendelse.
- Overførslerne sker under forudsætning af, at institutionernes driftsforudsætninger har været normale, herunder at aktivitets- og serviceniveau har været i overensstemmelse med budgetforudsætningerne.
- Formålet skal kunne accepteres. Dvs. formålet skal være rimeligt i forhold til institutionens opgaver, planer med institutionen og lignende.

For aktiviteter under hovedkontiene for Social og Specialundervisning samt Regional Udvikling vil overførsler skulle gennemføres inden for de lov- og bekendtgørelsesbestemmelser, som er regulerende for området, herunder at områderne er selvfinansierende.

På sundhedsområdet og det regionale udviklingsområde er overførslerne udgiftsbaseret og på socialområdet er overførslerne omkostningsbaseret.

Anlæg:

- Anlægsbevillinger er som hovedregel flerårige og kan omfatte anlægsudgifter/-indtægter og lån.
- Rådighedsbeløb tildeles som etårige bevillinger. Ikke forbrugte bevillinger bortfalder derfor ved regnskabsårets udløb, hvor en ny etårig bevilling af rådighedsbeløb træder i kraft.

7.13 Forklaring af centrale begreber

Begreb	Definition
Bevilling:	Er en bemyndigelse til, at regionsrådet/andet niveau kan afholde udgifter eller erhverve indtægter i overensstemmelse med de beløbsmæssige og indholdsmæssige forudsætninger for bevillingen, som anført i budgetbemærkningerne.
Bevillingsniveau:	Dvs. specificationsgraden af de poster på årsbudgettet, som regionsrådet tager bevillingsmæssig stilling til ved årsbudgettets vedtagelse. Bevillingsniveauet er markeret med * i driftsbudgettet.
Driftsbevilling:	Gives til driftsudgifter og -indtægter samt statsrefusion under hovedkonto 1-4. Reglerne for driftsbevillinger gælder endvidere med enkelte undtagelser de finansielle hovedkonti 5 og 6. Driftsbevillinger er altid etårige. Uforbrugte driftsbevillinger bortfalder ved regnskabsårets afslutning, men kan genbevilles af regionsrådet efter konkret anmodning herom.
Anlægsbevilling:	Gives til anlægsudgifter og indtægter under hovedkonto 1-4. Anlægsbevillinger godkendes særskilt til de enkelte anlægsarbejder. De kan være et- eller flerårige og kan gives i løbet af budgetåret.
Rammebevilling:	Rammebevillinger er rådighedsbeløb til en række anlægsprojekter med et bestemt formål f.eks. bygningsvedligeholdelse. Anlægsbevilling afgives samtidig med den afsatte rammebevilling. Rammebevillingens rådighedsbeløb udmøntes i løbet af budgetåret.
Rådighedsbeløb:	Rådighedsbeløb er styrende for de årlige anlægsudgifter. Rådighedsbeløb angiver den øverste grænse for de udgifter, der i et regnskabsår kan afholdes til et anlægsarbejde. Rådighedsbeløb har ingen selvstændig bevillingsmæssig betydning.
Brutto-/nettobevilling:	For bruttobevillinger er der en bevillingsmæssig binding på såvel udgifter som indtægter. En evt. indtægtsforhøjelse kan ikke uden forudgående bevilling anvendes til en udgiftsforhøjelse. For nettobevillinger er nettoresultatet afgørende. Større indtægter kan anvendes til en tilsvarende udgiftsforhøjelse. Tilsvarende skal fald i indtægter kompenseres ved udgiftsreduktioner.
Omplaceringer:	Omplaceringer inden for bevillingerne kan udføres administrativt i overensstemmelse med budgettets indholdsmæssige og beløbsmæssige forudsætninger og regler i øvrigt.
Tillægsbevilling:	Enhver ændring af bevillingerne efter vedtagelse i regionsrådet kræver en tillægsbevilling fra regionsrådet eller forretningsudvalget jf. Kompetence- og delegeringsreglerne.

7.14 Bevillingsoversigt for hovedkonto 1-5

Bevillinger i budgettet for Region Midtjylland respekterer den lovgivne opdeling af regionens aktiviteter i tre adskilte kasser.

Bevillingsstrukturen er endvidere baseret på følgende forudsætninger: Der opereres med to bevillingsniveauer for *udgifts- og omkostningsbevillinger*, idet niveauerne følger de muligheder for kompetencefordelinger, som er indarbejdet i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Regionsrådet kan jf. regionsloven § 21, stk. 4, (jf. § 40 stk. 2, i den kommunale styrelseslov), bemyndige forretningsudvalget til at meddele tillægsbevillinger i tilfælde, hvor beløb fra en drifts- eller anlægsbevilling ønskes overført til en anden drifts- eller anlægsbevilling.

Regionsrådet kan således ved sin bevillingsafgivelse fastsætte brede bevillingsrammer, der inden for forretningsudvalgets område overlader kompetence og ansvar til forretningsudvalget. Forretningsudvalget kan herefter beslutte at overlade dispositionskompetence og -ansvar videre til administrationen, ledere mv. Regionsrådet kan også ved sin bevillingsafgivelse vælge snævre bevillingsrammer, der kan overlade kompetence

Bevillings- og kompetenceregler

---

og ansvar for bevillingernes nærmere anvendelse og overholdelse til de udførende led i administrationen, f.eks. direkte til en leder (Budget- og regnskabssystem for regioner, kapitel 6.0, side 1).

I henhold til lov om regioner er regionsrådet altid den bevillingsafgivende myndighed. Opbygningen af bevillingsstrukturen skal således primært klarlægge, a) hvem der har myndigheden til at foretage tillægsbevillinger ved at flytte midler mellem bevillinger og b) hvem der har ansvaret for at forvalte de af regionsrådet afgivne bevillinger.

I bevillingsstrukturen for Region Midtjylland er der fastlagt følgende bevillingsstruktur.:

Bevillingshavere

De enkelte bevillingsniveauer er fastlagt, som angivet i bevillingsoversigten.

Bevillinger gives generelt som nettobevillinger, således at den enkelte bevillingshaver har mulighed for og pligt til at justere sit udgiftsbudget og dermed sin aktivitet, når der sker ændringer i bevillingshaverens indtægtsforudsætninger.

Der kan ikke flyttes budget mellem bevillingsniveauerne uden politisk godkendelse, og ved omflytning inden for et bevillingsniveau gælder de retningslinjer, som er beskrevet i afsnit 7.11.

Socialområdet

For de sociale tilbud under Psykiatri og Social skal den samlede bevilling for disse aktiviteter altid balancere. Socialområdet er reguleret af de bindinger, som er fastsat i den af regionsrådet godkendte "Rammeaftale", som er indgået med kommunerne.

Med princippet om bruttobevilling for de kommunale takstbetalinger præciseres det, at der på Social og Specialundervisningsområdet er en forpligtelse til bevillingsmæssigt at følge op på både indtægter og omkostninger. Under hensyntagen til, at området skal kunne agere hurtigt ved ændrede efterspørgselsforhold, bruges der en nettodriftsbevilling for de sociale tilbud. Det betyder, at der er mulighed for at tilpasse udgiftsniveauet i forhold til indtægterne. I praksis indebærer det, at administrationen ved ændrede efterspørgselsvilkår agerer i henhold til disse, idet der efterfølgende fremlægges politisk tillægsbevillingsansøgning for regionens politiske ledelse. Denne anvendelse af nettobevilling for driften og bruttobevilling for finansieringen via de kommunale takstbetalinger er en forudsætning for, at området hurtigt kan opfylde kommunernes behov ved stigende efterspørgsel, og at området kan forebygge risikoen for underskud, hvis efterspørgslen er faldende.

Det skal bemærkes, at det på Socialområdet gælder, at der ikke må flyttes mellem udgifter og omkostninger medmindre der er en godkendt tillægsbevilling.

Øvrige områder

Anvendelsen af nettobevillinger på øvrige områder ændrer ikke på, at bevillingshavere har et ansvar for løbende at følge og rapportere om udviklingen i større indtægtsposter, der indgår i de afsatte nettoposter. Tilsvarende skal administrative enheder med omfattende indtægtsdækket virksomhed løbende følge og rapportere om udviklingen i indtægter (det gælder bl.a. Koncern HR (uddannelsesområdet) og Koncern Kvalitet).

For bevillinger vedrørende *finansielle indtægter og finansiering i øvrigt* anvendes følgende principper:

- Indtægter fra generelle bloktilskud anvendes som et samlet "indtægtsgrundlag" til finansiering af nettoudgifter på Sundhedsområdet (somatiske hospitaler, Nære Sundhedstilbud og Psykiatri) eller til at styrke regionens likviditet. Indtægterne er – når der foreligger en økonomiaftale med regeringen – ikke forbundet med budgetteringsusikkerhed. For disse indtægter står regionsrådet som bevillingshaver, og administrationen har ansvaret for at følge udviklingen i og rapportere om udviklingen i regionens finansielle indtægter.
- Aktivitetsafhængige indtægter fra stat og kommuner er ikke omfattet af de afgivne nettobevillinger. Men Sundhed og Psykiatri og Social er ansvarlige for at tilvejebringe de budgetterede indtægter fra deres respektive områder. Tilsvarende kan merindtægter fra den kommunale aktivitetsafhængige finansiering, som skabes ved en produktion ud over det forudsatte, medgå til at finansiere de merudgifter, som meraktiviteten udløser for Sundhed og Psykiatri og Social.
- Aktivitetsbidraget fra staten vil alene blive udmøntet til regionen, hvis der produceres den fornødne aktivitet. Administrationen udarbejder analyser og rapporter om udviklingen i denne del af regionens finansielle indtægter.

Bevillings- og kompetenceregler

- Aktivitetsbidraget fra kommunerne er påvirkeligt af den enkelte bevillingshaver på den måde, at beslutninger om at iværksætte mer- eller mindre aktivitet slår igennem i form af større eller mindre aktivitetsafhængig finansiering fra kommunerne. Der er loft over indtægterne fra kommunerne. På den baggrund indebærer bevillingsstrukturen, at Sundhed og Psykiatri og Social gøres ansvarlige for deres respektive dele af aktivitetsbidraget fra kommunerne. Regionsrådet er bevillingshaver. Administrationen udarbejder analyser, budgetter og afrapporteringer til regionens administrative og politiske ledelse om udviklingen i aktivitetsbidraget fra kommunerne.
- Langt størstedelen af Socialområdets tilbud finansieres gennem takstbetalinger fra kommunerne, og ifølge Budget- og regnskabssystem for regioner skal omkostningerne svare til kommuneindtægter. Derfor anvendes der for de sociale tilbud en bruttobevilling til de kommunale takstindtægter. Omfanget af områdets bruttoomkostninger og takstindtægter reguleres i rammeaftalen med kommunerne, som er politisk godkendt af regionsrådet. Enkelte af Socialområdets tilbud finansieres endvidere gennem objektiv finansiering, hvor kommunerne dels medfinansierer tilbud efter deres andel af unge og dels efter deres brug af pladser på disse tilbud.
- Der afsættes en særskilt bevilling for det statslige bloktilskud til Regional Udvikling. Bloktilskuddet aftales med regeringen i aftalen om regionernes økonomi og er ikke forbundet med budgetteringsusikkerhed. Regionsrådet står som bevillingshaver. Til udviklingsbidraget, som opkræves pr. indbygger i kommunerne i regionen, afsættes ligeledes en særskilt bevilling. Også her er det regionsrådet, der er bevillingshaver.

Ifølge Budget- og regnskabssystem for regioner skal de tre regionale hovedområders andele af regionens udgifter/omkostninger og indtægter til Fælles formål og administration overføres i forbindelse med budgetlægning og regnskabsaflæggelse fra Fælles formål og administration til de tre områder. Dette sker jf. fordelingsnøglen beskrevet i budgetbemærkningerne.

Bevillingsoversigt

Bevillingsoversigten indeholder 6 kolonner. De enkelte kolonner har følgende indhold:

1. Indeholder navne på de enkelte områder og bevillinger.
2. Udgift: Kolonnen udgifter indeholder de bruttoudgifter (løn og øvrige udgifter), som forventes afholdt inden for de enkelte områder. Bruttoudgifterne er forbundet med et træk på regionens likviditet.
3. Indtægt: Indeholder driftsindtægter, finansielle indtægter og indtægter fra renter m.v.
4. Nettoudgift: Bruttoudgifter (kolonne 2) fratrukket indtægter (kolonne 3).
5. Omkostninger: Indeholder de beregnede omkostninger til afskrivninger på materielle anlægsaktiver (bygninger og teknologi) samt hensættelser til feriepenge og tjenestemandspensioner. De beregnede omkostninger er ikke forbundet med et træk på regionens likviditet.
6. I alt: Summerer nettoudgifter (kolonne 4) og omkostninger (kolonne 5).

Budgetoversigter

8 Budgetoversigter

8.1 Bevillingsoversigt 2018 - drift

Sundhed hovedkonto 1

1.000 kr.		Udgift	Indtægt	Nettoudgift	Omkostninger	I alt
BUDGET, SUNDHED I ALT		25.841.665	-1.760.463	24.081.202	688.245	24.769.447
DRIFT		25.153.335	-1.760.463	23.392.872	836.403	24.229.275
	Sundhed					
N *	Hospitalsenheden Horsens	1.041.017	-20.322	1.020.695	42.087	1.062.782
N *	Regionshospitalet Randers	1.106.584	-11.596	1.094.988	62.002	1.156.990
N *	Hospitalsenheden Vest	2.410.623	-113.527	2.297.096	110.882	2.407.978
N *	Hospitalsenhed Midt	2.667.800	-259.649	2.408.151	131.080	2.539.231
N *	Aarhus Universitetshospital	7.634.733	-1.012.481	6.622.252	384.041	7.006.293
N *	Præhospitalet	843.235	0	843.235	11.351	854.586
N *	Psykiatri	1.854.184	-88.863	1.765.321	51.160	1.816.481
N *	Fællesudgifter og -indtægter	2.812.010	-254.025	2.557.985	43.387	2.601.372
B *	Praksissektoren	3.448.355	0	3.448.355	633	3.448.988
B *	Tilskudsmedicin	1.305.522	0	1.305.522	0	1.305.522
N *	Sundhedsadministration	29.272	0	29.272	-220	29.052
FÆLLES FORMÅL		688.330	0	688.330	-148.158	540.172
	* Andel af Fælles formål og adm.					
	Fælles formål og adm. omk. Sundhed	647.030	0	647.030	-148.158	498.872
	Andel af renter	41.300	0	41.300		41.300
FINANSIERING		0	-24.801.625	-24.801.625	0	-24.801.625
B *	Statsligt bloktilskud	0	-20.207.039	-20.207.039		-20.207.039
B *	Aktivitetsbidrag, stat	0	-296.776	-296.776		-296.776
B *	Kompensationsordning vedr. ændring af kommunal medfinansiering (2012/2016)	0	-54.348	-54.348		-54.348
B *	Aktivitetsbidrag, kommuner	0	-4.272.874	-4.272.874		-4.272.874
B *	Omfordeling effektiviseringsgevinster	0	29.412	29.412		29.412

* = bevillingssm. råde

N = nettobevilling

B = bruttobevilling

Social og Specialundervisning hovedkonto 2

1.000 kr.		Udgift	Indtægt	Nettoudgift	Omkostninger	I alt
BUDGET, SOCIAL I ALT		1.025.845	-24.638	1.001.207	22.784	1.023.991
DRIFT		1.005.560	-24.638	980.922	27.429	1.008.351
	Socialområdet					
N *	Social og Specialundervisning	1.005.560	-24.638	980.922	27.429	1.008.351
FÆLLES FORMÅL		20.285	0	20.285	-4.645	15.640
	* Andel af Fælles formål og adm.					
	Fælles formål og adm. omk. Socialområdet	20.285	0	20.285	-4.645	15.640
FINANSIERING		0	-1.023.991	-1.023.991	0	-1.023.991
- *	Indtægter via takster m.v.		-1.022.898	-1.022.898		-1.022.898
B *	Statsligt bloktilskud	0	-1.093	-1.093		-1.093

* = bevillingssm. råde

N = nettobevilling

B = bruttobevilling

Regional Udvikling hovedkonto 3

1.000 kr.		Udgift	Indtægt	Nettoudgift	Omkostninger	I alt
BUDGET, REGIONAL UDVIKLING I ALT		712.108	-78.437	633.671	-2.991	630.680
DRIFT		695.075	-78.437	616.638	703	617.341
N*	Kollektiv Trafik	420.742	-77.412	343.330	1.228	344.558
N*	Erhvervsudvikling	114.000	0	114.000	0	114.000
N*	Miljø	40.770	0	40.770	374	41.144
N*	Regionale udviklingsaktiviteter	36.371	0	36.371	0	36.371
N*	Regional udvikling i øvrigt	4.053	0	4.053	0	4.053
N*	Planlægning-, analyse- og udviklingsudgifter	79.139	-1.025	78.114	-899	77.215
FÆLLES FORMÅL		17.033	0	17.033	-3.694	13.339
*	Andel af Fælles formål og adm.					
	Fælles formål og adm. omk. Regional Udvikling	16.133	0	16.133	-3.694	12.439
	Andel af renter	900	0	900	0	900
FINANSIERING		0	-632.771	-632.771	0	-632.771
B*	Statsligt bloktilskud		-458.292	-458.292		-458.292
B*	Udviklingsbidrag		-174.479	-174.479		-174.479

* = bevillingsområde

N = nettobevilling

B = bruttobevilling

Fælles formål og administration hovedkonto 4

1.000 kr.		Udgift	Indtægt	Nettoudgift	Omkostninger	I alt
BUDGET, FÆLLES FORMÅL OG ADMINISTRATION I ALT		1.096.556	-413.108	683.448	-156.497	526.951
B*	Politisk organisation	16.802	0	16.802	0	16.802
N*	Stabe (Sekretariat og forvaltninger)	507.196	-9.485	497.711	12.438	510.149
N*	Tjenestemandspensioner	572.558	-403.623	168.935	-168.935	0
FÆLLES FORMÅL		-683.448	0	-683.448	156.497	-526.951
	Overførsel til hovedkonto 1	-647.030		-647.030	148.158	-498.872
	Overførsel til hovedkonto 2	-20.285		-20.285	4.645	-15.640
	Overførsel til hovedkonto 3	-16.133		-16.133	3.694	-12.439

* = bevillingsområde

N = nettobevilling

B = bruttobevilling

Renter hovedkonto 5

1.000 kr.		Udgift	Indtægt	Nettoudgift	Omkostninger	I alt
BUDGET, RENTER I ALT		80.000	-30.000	50.000	0	50.000
	Renter	80.000	-30.000	50.000		50.000
	Refusion af købsmoms					0
FÆLLES FORMÅL		0	0	0	0	-50.000
	Overførsel til hovedkonto 1					-41.300
	Overførsel til hovedkonto 2					-7.800
	Overførsel til hovedkonto 3					-900

8.2 Bevillingsoversigt 2018 - anlæg

Sundhed hovedkonto 1

1.000 kr.	Udgift	Indtægt	I alt
BUDGET, SUNDHED I ALT	1.702.195	868.617	833.578
ANLÆG	463.575	0	463.575
SUNDHED			
Hospitalsenheden Horsens	106.972		106.972
Regionshospitalet Randers	40.821		40.821
Hospitalsenheden Vest	128.382		128.382
Hospitalsenhed Midt	20.132		20.132
Aarhus Universitetshospital	30.264		30.264
Præhospitalet	0		0
Psykiatri	3.136		3.136
Sundhed - fælles puljer mv.	133.868		133.868
PRIORITERINGSFORSLAG	50.620	19.282	31.338
Pulje til anlægsprojekter	50.620		50.620
Reserve - indtægter		19.282	-19.282
KVALITETSFONDSPROJEKTER 1)	1.188.000	849.335	338.665
Det nye Universitetshospital, Aarhus	240.835	0	240.835
Regionshospitalet Viborg, ombygning	186.059	159.895	26.164
Det nye Regionshospital, Gødstrup	761.106	689.440	71.666
FÆLLES FORMÅL	0	0	0
Andel af Fælles formål og adm.			
Fælles formål og adm. anlæg	0	0	0

1) Der optages lån til DNU på 96,4 t.kr.

1.000 kr.	Udgift	Indtægt	I alt
Indtægter fra salg af hospitaler 2)	0	392,800	0
Salg af Tage Hansens Gade, Aarhus		392,800	

2) Salg af Tage Hansens Gade, Aarhus medvirker til at finansiere afdrag på lån vedr. kvalitetsfondspøjkjet, DNU

Social og Specialundervisning hovedkonto 2

1.000 kr.	Udgift	Indtægt	I alt
BUDGET, SOCIAL I ALT	62.074	0	62.074
ANLÆG	62.074	0	62.074
Socialområdet			
Rammebevilling til bygningsvedligeholdelse (sociale tilbud)	12.074		12.074
Rammebevilling til udvikling (social tilbud)	44.860		44.860
Igangværende projekter	5.140		5.140

Fælles Regional Udvikling hovedkonto 3

Der er ikke budgetteret med anlæg på Regional Udvikling i 2018.

Fælles formål og administration hovedkonto 4

Der er ikke budgetteret med anlæg på Fælles formål og administration i 2018.

8.3 Fordeling af kalkulatoriske omkostninger

1.000 kr.	Afskrivninger	Hensættelse tjenestemandspensioner	Feriepenge	Øvrige elementer (hensættelser og leasing)	Kalkulatoriske omkostninger i alt
Sundhed					
Hospitalsenheden Horsens	41.017	880	190	0	42.087
Regionshospitalet Randers	55.798	4.107	2.097	0	62.002
Hospitalsenheden Vest	103.732	9.165	-2.015	0	110.882
Hospitalsenhed Midt	126.742	8.012	-3.674	0	131.080
Aarhus Universitetshospital	363.326	23.186	-2.471	0	384.041
Præhospitalet	11.257	148	-54	0	11.351
Psykatri	47.082	5.493	-1.415	0	51.160
Praksissektoren	518	0	115	0	633
Fælles udgifter/indtægter	10.318	728	-186	32.527	43.387
Sundhedsadministration	349	351	-920	0	-220
Sundhed i alt	760.139	52.070	-8.333	32.527	836.403
Socialområdet					
Social og specialundervisning	24.025	3.404	0		27.429
Socialområdet i alt	24.025	3.404	0	0	27.429
Regional Udvikling					
Kollektiv Trafik	0	1.228	0	0	1.228
Miljø	374	0	0	0	374
Planlægning-, analyse- og udviklingsudgifter	0	728	-1.627	0	-899
Regional Udvikling i alt	374	1.956	-1.627	0	703
Fælles formål og administration					
Direktionen		0	231	0	231
Regionssekretariatet	5.225	475	-719	-2.657	2.324
Koncern HR	0	253	-733	0	-480
Koncernøkonomi	246	168	-1.005	0	-591
It-fælles	11.033	217	-329	0	10.921
Koncern Kommunikation	500	0	-467	0	33
Tjenestemandspension - reduktion i forpligtigelse		-168.935			-168.935
Fælles formål og administration i alt	17.004	-167.822	-3.022	-2.657	-156.497

8.4 Resultatopgørelser

Sundhed

Resultatopgørelse – udgiftsbaseret

Mio. kr. 2018-p/l	I alt
A. Finansiering	
i) Statsligt bloktilskud	-20.207,0
ii) Statsligt aktivitetsbidrag	-296,8
iii) Kommunalt aktivitetsbidrag	-4.272,9
iv) Kompensationsordning vedr. ændring af kommunal medfinansiering (2012-2016)	-54,3
v) Omfordeling effektiviseringsgevinster	29,4
Indtægter i alt	-24.801,6
B. Nettodriftsudgifter	
i) Somatiske hospitaler	13.443,2
ii) Fællesudgifter og -indtægter	2.558,0
iii) Psykiatri	1.765,3
iv) Præhospitalet	843,2
v) Praksissektoren m.v.	3.448,4
vi) Tilskudsmedicin	1.305,5
vii) Sundhedsadministration	29,3
viii) Andel af Fælles formål og administration	647,0
Driftsudgifter i alt	24.039,9
C. Anlægsudgifter	
i) Almindelig anlægsramme	514,2
ii) Brutto anlægsindtægter	-19,3
iii) Kvalitetsfondsprojekter, egenfinansiering	242,3
iv) Kvalitetsfondsprojekter, lånefinansiering	96,4
Anlægsudgifter i alt	833,6
D. Drifts- og anlægsudgifter i alt	24.873,5
E. Finansielle poster	
i) Andel af nettorente	41,3
ii) Andel af afdrag på lån	294,8
Finansielle poster i alt	336,1
F. Årets resultat (A+D+E)	408,0
G. Låneoptag	
i) Lån til refinansiering af afdrag	212,0
ii) Lån til almindelige anlæg	0,0
iii) Lån til kvalitetsfondsprojekter	96,4
Låneoptag i alt	308,4
Henlæggelse til/træk på kasse (F+G)	99,6

Social og Specialundervisning

Resultatopgørelse – omkostningsbaseret

Mio. kr. 2018-p/l	I alt
A. Finansiering	
i) Takstindtægter fra kommunerne	-1.022,9
ii) Bloktilskud vedr. administrative opgaver	-1,1
Indtægter i alt	-1.024,0
B. Driftsomkostninger	
i) Drift af specialområder	1.008,4
iv) Andel af Fælles formål og administration, finansielle poster mv.	15,6
Driftsomkostninger i alt	1.024,0
Resultat	0,0

Regional Udvikling

Resultatopgørelse – udgiftsbaseret

Mio. kr. 2018-p/l	I alt
A. Finansiering	
i) Bloktilskud fra staten	-458,3
ii) Kommunale udviklingsbidrag	-174,5
Indtægter i alt	-632,8
B. Driftsudgifter	
i) Driftsudgifter	616,6
ii) Andel af Fælles formål og administration	16,1
Driftsudgifter i alt	632,8
C. Anlægsudgifter	
i) Almindelig anlægsramme	0,0
Anlægsudgifter i alt	0,0
D. Drifts- og anlægsudgifter i alt	632,8
E. Finansielle poster	
i) Andel af nettorente	0,9
ii) Andel af afdrag på lån	8,7
Finansielle poster i alt	9,6
F. Årets resultat (A+D+E)	9,6

8.5 Pengestrømsopgørelse

Mio. kr. (2018-p/l)	Sundhed	Social	Regional Udvikling	Regionen i alt
Driftsresultat	32,178	0,000	2,091	34,269
Likviditetsvirkning af driftsresultatet				
+ afskrivninger	760,139	24,025	0,374	784,538
+/- regulering af pensionsforpligtelser	52,070	3,404	1,956	57,430
+/- regulering af feriepenge	-8,333	0,000	-1,627	-9,960
+/- øvrige elementer	32,527	0,000	0,000	32,527
+/- overførte omkostninger fra fælles	-148,158	-4,645	-3,694	-156,497
Likviditetsvirkninger af driftsresultat, i alt	688,245	22,784	-2,991	708,038
Likviditetsvirkning af investering				
- køb af anlægsaktiver				0,000
+ salg af anlægsaktiver 1)	392,800			392,800
- igangværende arbejder	-833,578	-62,074		-895,652
Likviditetsvirkning af investering, i alt	-440,778	-62,074	0,000	-502,852
Likviditetsvirkning af drift og investering	279,645	-39,290	-0,900	239,455
Likviditetsreguleringer til fælles og finansieringsposter:				
+optagelse af eksterne lån	308,365			308,365
-afdrag på lån	-294,800	-22,100	-8,700	-325,600
-afdrag på lån ifm. kvalitetsfondsprojekter	-392,800			-392,800
Øvrige likviditetsforskydninger i alt	-379,235	-22,100	-8,700	-410,035
Årets samlede likviditetsvirkning	-99,590	-61,390	-9,600	-170,580
+/--periodeforskydning				0,000
Likviditet primo budgetåret				558,900
Likviditet ultimo budgetåret				388,320

8.6 Budgetposter 2018 for de 3 kvalitetsfundsprojekter

Mio. kr. 2018-p/l	Generelt	Det nye univ.hosp.	Om- og tilb Viborg	Det nye hosp.vest	Hospital/ generel	Udgifter I alt	Omkost- ninger
Finansiering							
1.90 Bloktilskud	-242,300					-242,300	
Drift							
1.80.60 Andel af renter	0,000					0,000	
Anlæg							
1.10 Anlægsudgifter i alt		240,835	186,059	761,106		1.188,000	-1.188,000
1.10 Anlægsindtægter i alt		0,000	-159,895	-689,440		-849,335	849,335
1.10 Salgsindtægter					-392,800	-392,800	392,800
Renter							
5.32.27 Renter - deponering							
Renteindtægter		0,000	0,000	0,000		0,000	
5.55.78 Renter - gæld kvalitetsfundsprojekter							
Renteudgifter	0,000					0,000	
5.90.99 Renter - overførsel	0,000					0,000	
Balance poster							
6.10.05 Indskud i pengeinstitut							
Likvide aktiver	1.188,000	-240,835	-186,059	-761,106		0,000	
6.32.27 Deponerede beløb							
Tilskud		0,000	159,895	689,440		849,335	
Lån		96,365	0,000	0,000		96,365	
Egenfinansiering		144,470	26,164	71,666		242,300	
Frigivelse		-240,835	-186,059	-761,106		-1.188,000	
Renteindtægter		0,000	0,000	0,000		0,000	
Deponeringskonti i alt	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
6.51.53 Periodeafgrænsning - kvalitetsfondsmidler							
Tilskud		0,000	-159,895	-689,440		-849,335	
Frigivelse		0,000	159,895	689,440		849,335	
Periodeafgrænsning i alt	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
6.55.78 Gæld kvalitetsfundsprojekter							
Låneoptag		-96,365	0,000	0,000		-96,365	
Afdrag		392,800	0,000	0,000		392,800	
Gæld i alt	0,000	296,435	0,000	0,000	0,000	296,435	0,000
6.58.81 Bygninger							-392,800
6.58.84 Materielle anlægsaktiver under opførelse							1.188,000
6.75.94 Modpost for donationer							-849,335
Total	945,700	296,435	-159,895	-689,440	-392,800	0,000	0,000

Investeringsoversigter

9 Investeringsoversigt 2017-2021

Investeringsoversigten omfatter alle igangværende anlægsarbejder og arbejder, der forventes igangsat i perioden 2018-2021.

Rådighedsbeløbene for 2017 er i indeks 103,2 og for 2018 og følgende år i indeks 104,0.

Investeringsoversigten er opdelt efter Region Midtjyllands sektorområder (konto 1-3) og det fællesadministrative område (konto 4).

Læsevejledning til investeringsoversigten

Læsevejledningen beskriver principperne for indholdet i de enkelte kolonner i den efterfølgende investeringsoversigt.

Bevilling i alt	Den samlede bevilling til et anlægsarbejde, inkl. projekteringsbevilling og eventuelle ændringer af bevillingen.
Begyndelsesår	Det år, hvor regionsrådet har meddelt den første bevilling.
Slutår	Det år, hvor arbejdet forventes afsluttet (ibrugtaget).
Afholdt ultimo	Regnskabsmæssig saldo for hvert anlægsarbejde ved udgangen af det senest afsluttede regnskab.
Rådighedsbeløb	<p>Rådighedsbeløbene angiver den øverste grænse for udgifter, der i et regnskabsår kan anvendes til et anlægsarbejde.</p> <p>Rådighedsbeløbene er først disponible, når regionsrådet har godkendt iværksættelsen af et anlægsarbejde og meddelt en bevilling til arbejdet. Der kan med regionsrådets vedtagelse af budgettet alene disponeres over rådighedsbeløbene i det løbende budgetår og budgetforslagsåret.</p> <p>Da rådighedsbeløbene dækker 5 budgetår er de opført i flere prisniveauer efter følgende regler:</p> <p>Ikke-fastprisarbejder: Rådighedsbeløb i 2017 er opført i prisniveauet for investeringsoversigten 2017.</p> <p>Rådighedsbeløb i 2018 og følgende år er opført i prisniveauet for investeringsoversigten 2018.</p> <p>Fastprisarbejder: Rådighedsbeløb er opført med beløb i henhold til kontrakt for anlægsarbejdet.</p>
Senere	Omfatter de udgifter, der ved regionsrådets prioritering er godkendt efter 2021.
Ajournført overslag	Er summen af regnskabsførte udgifter og rådighedsbeløb. Anlægsbevillingen må aldrig blive større end de ajournførte overslag.

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt	Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådighedsbeløb forventet afholdt i						Ajourført overslag	
					2017	2018	2019	2020	2021	Senere		
					103,2	7	8	9	10			11
Kolonner	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
SYGEHUSVÆSEN												
Sundhed												
01.10.01. Hospitaler												
Hospitalsenheden Horsens												
RH Horsens, Nye Nord	275.052	2015		51.810	130.972	92.270						275.052
RH Horsens, Justeringsreserve Generalplan	29.573	2015			265	4.031	2.162	5.224	2.797	15.094		29.573
HE Horsens Generalplan: Nødstrømsanlæg og transformere	22.036	2016			18.200	3.836						22.036
RH Horsens, Wayfinding	5.460	2016		277	2.883	2.300						5.460
Etape 2. Ny akutafdeling, RH Horsens	43.025	2016		93	9.575	4.535	15.721	5.442	7.659			43.025
Hospitalsenheden Horsens i alt	375.146			52.180	161.895	106.972	17.883	10.666	10.456	15.094		375.146
Regionhospitalet Randers												
Færdiggørelse af ny akutafdeling - fase 2	151.670	2012		131.153	6.408	14.109						151.670
Projekteringsbevilling til renovering af Stericentral	26.732	2016		0	3.020	23.712						26.732
RH Randers: Elforsyning	5.500	2017		0	5.000	500						5.500
RH Randers: Forregistrering	1.500	2017		0	1.000	500						1.500
RH Randers: Digitalisering	2.000	2017		0	500	1.500						2.000
RH Randers: Tekniske installationer, DAS	2.000	2017		0	1.500	500						2.000
Regionhospitalet Randers i alt	189.402			131.153	17.428	40.821	0	0	0	0		189.402
Hospitalsenheden Vest												
Psykiatrien i DNV Gødstrup (Udgifter)	339.502	2013		37.631	40.107	128.382	106.104	27.278				339.502
Psykiatrien i DNV Gødstrup (Indtægter)	-116.000			-7.000	-109.000	0						-116.000
Psykiatrien i DNV Gødstrup (Netto)	223.502			30.631	-68.893	128.382	106.104	27.278	0	0		223.502
Hospitalsenheden Vest i alt	223.502			30.631	-68.893	128.382	106.104	27.278	0	0		223.502
Salg af RH Herring (Indtægter)	-131.300	2020						-131.300				-131.300
Salg af RH Holstebro (Indtægter)	-39.700	2021							-39.700			-39.700
Hospitalsenheden Vest - Salgsindtægter til KF	-171.000			0	0	0	0	-131.300	-39.700	0		-171.000

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt	Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådighedsbeløb forventet affoldt i						Ajourført overslag
					2017 103,2	2018	2019	2020	2021	Senere	
Kolonne	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Hospitalsenhed Midt											
Etablering af automatisk brandalarmeringsanlæg	9.000	2017			2.000	3.000	4.000				9.000
Projekteringsbevilling til fase 4-6, Dispositionsplanen Silkeborg	28.348	2016		747	8.353	17.132	2.116				28.348
Hospitalsenhed Midt i alt	37.348			747	10.353	20.132	6.116	0	0	0	37.348
Aarhus Universitetshospital											
Reinvesteringer teknisk inventar mv.	115.655	2012		54.881	41.482	16.071	3.221	0	0	0	115.655
CTS- og ventilationsprojekt	44.195	2013		18.641	14.174	11.380					44.195
AUH: Vedligehold og renovering af tekniske systemer	37.944	2015		4.770	12.272	2.813	11.035	7.054	0	0	37.944
Aarhus Universitetshospital i alt	197.794			78.292	67.928	30.264	14.256	7.054	0	0	197.794
Salg af Tage Hansens Gade, Aarhus (Indtægter)	-392.800	2018		0	0	-392.800	0	0	0	0	-392.800
Salg af Nørrebrogade, Aarhus (Indtægter)	-764.100	2019		0	0	0	-764.100				-764.100
Aarhus Universitetshospital - Salgsindtægter til KF	-1.156.900			0	0	-392.800	-764.100	0	0	0	-1.156.900
Præhospitalet											
Præhospitalet i alt	0			0	0	0	0	0	0	0	0
Psykatri											
Rammebevilling til bygningsvedligeholdelse	6.968			0	3.100	3.136	732				6.968
Psykatri i alt	6.968			0	3.100	3.136	732	0	0	0	6.968
Hospitaler i alt ex. indtægter ved salg af hospitaler	1.030.160			293.003	191.811	329.707	145.091	44.998	10.456	15.094	1.030.160

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt		Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådighedsbetrag forventet afholdt i					Ajourført overslag	
	1	2				2017 103,2	2018 7	2019 8	2020 9	2021 10		Senere indeks 104,0 11
Sundhed - fælles puljer mv.												
Pulje til medicotek. understyr	0				0			0	193.104	203.500		396.604
Sundheds- og Akuthus, Holstebro (fdg. tilføjet)	48.133		2012		4.703		20.722					48.133
Sundheds- og Akuthus, Holstebro (Indtægt)	-18.001				-18.001							-18.001
Sundheds- og Akuthus, Holstebro (Netto)	30.132				-13.298		20.722	0	0	0	0	30.132
Controlling af store anlægspåsejere	19.408		2011		13.718		0	5.690				19.408
It-reinvesteringer	285.189		2013		85.300		50.000	50.000	50.000	0		285.189
Salg af AUH Nørrebrogade	800		2016		364		100	100				800
DNU	105.396		2012		62.257		16.472	0				105.396
It-udviklingspulje	65.743		2014		3.938		33.302	2.710				65.743
DNU: AUH i Skejby, Ombygning etape 3	6.900		2016		6.240		1.000					6.900
Køkken ved Aarhus Universitetshospital												
Partikelterapi	80.509		2014		43.085		4.123	0				80.509
DNU: Dansk center for partikelterapi	0		2014		0		0	0				0
Pulje, Center for Partikelterapi	-277.350		2014		-112.327		-48.000	-48.000				-277.350
Statslig tilskud til Center for Partikelterapi (Indtægt)	250.000				83.811		104.689	0				250.000
Partikelterapi, understyr (Indtægt)	-250.000				-87.000		-101.500	-61.500				-250.000
Partikelterapi, understyr (Netto)	0				-3.189		0	0				0
DNU, Dansk Center for partikelterapi, Enterpriser	320.376		2015		119.988		56.149					320.376
Sundhed fælles - puljer mv. i alt	637.103				206.076		133.868	251.604	253.500	0	0	1.033.707

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt	Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådighedsbeløb forventet afholdt i						Ajourført overslag
					2017 101,0	2018	2019	2020	2021	Senere indeks 104,0	
Kolonne	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Prioriteringsforslag											
Pulje til indtægter					-16.506	-19.282					-35.788
Pulje til anlægsprojekter					130.102	50.620	98.205	172.802	460.844	522.806	1.435.379
Prioriteringsforslag i alt	0	0		0	113.596	31.338	98.205	172.802	460.844	522.806	1.399.591
Det nye Universitetshospital, Aarhus											
Delprojekt Hoved-Neuro - Nord 5	348.005	2011		179.371	124.426	44.208					348.005
Underprojekt Færdiggørelsesarbejder	334.746	2012		230.401	82.697	21.648					334.746
Vareforsyning BYG underprojekt rørpostsystem	54.792	2013		47.586	3.516	3.690					54.792
Onkologi Syd 5	188.708	2013		90.207	87.066	11.435					188.708
Delprojekt It	201.165	2012		144.773	34.163	22.229					201.165
Medioteknisk udstyr, DNU	346.941	2012		54.276	211.622	81.043		0			346.941
Justeringsreserve	14.272	2012			5.607	8.665					14.272
Pulje DNU				-3.768.460	-64.128	47.917	197.347	4.771	0		185.907
Kvalitetsfondsindtægter	-4.150.737				-382.277	0	0	0	0		-4.150.737
Det nye Universitetshospital, netto	-2.662.108			-3.021.846	102.692	240.835	197.347	4.771	0	0	-2.476.201
Kvalitetsfondsprojekter											
Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygning											
Etablering af projektorganisation	49.707	2009		32.018	6.363	6.225	3.631	1.470			49.707
Dispositionsforslag, for- og hovedprojekt, DP 3, RHV	22.441	2013		5.496	11.359	3.513	1.171	902			22.441
Entreprisearbejder, Akutcenter	531.292	2014		198.203	241.408	91.681					531.292
Medico Akutcenter	109.098	2014		0	56.512	52.586					109.098
Delprojekt 3, Ombygninger RHV	144.018	2017		0	4.649	42.162	57.182	40.025			144.018
Pulje til om- og tilbygning Viborg					-62.028	-10.108	87.113	2.880	0		17.857
Kvalitetsfondsindtægter	-758.937			-395.589	-193.402	-159.895	-10.051				-758.937
Regionshospitalet Viborg, om- og tilbygn., netto	97.619			-159.872	64.861	26.164	139.046	45.277	0	0	115.476

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt	Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådighedsbetløb forventet afholdt i			Ajourført overslag				
					2017	2018	2019		2020	2021		
					103,2	Beløb anført i 2018-2021 og senere = indeks 104,0	Senere		10	11		
Kolonner	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Kvalitetsfondsprojekter												
Det nye Regionshospital, Gødstrup												
Projektorganisation, DNV - Gødstrup	467.116	2010		383.061	84.287	-232						467.116
Delprojekt 1B, Fælles faciliteter for skurby	66.850	2014		39.487	14.777	12.586						66.850
IT apparatur og løst inventar	212.291	2014		7.315	13.105	37.304	130.131	24.436				212.291
Delprojekt 1I, specialinstallationer og udstyr	151.940	2015		0	122.074	12.298	17.568					151.940
Medicoteknisk udstyr, DNV	213.021	2015		4.006	5.332	62.805	140.878					213.021
Delprojekt 32, Serviceby	114.831	2016		22.914	61.219	30.698						114.831
Delprojekt 3I, Somatik, DNV	392.026	2016		5.045	82.178	206.566	103.282					392.026
Delprojekt 8-10, Aptering	239.220	2016		7.572	191.094	43.081						239.220
Delprojekt 8-10, Installationer	311.278	2016		5.185	298.815	4.891						311.278
IT, DNV	218.777	2016		5.185	42.073	43.026	100.615	27.878				218.777
Delprojekt 5, Terræn og landskab	29.983	2017		0	0	12.298	17.685					29.983
Justeringsreserve	7.946	2013		0	7.946	0						7.946
Pulje DNV - Gødstrup					-540.586	295.785	455.763	-8.843				202.119
Kvalitetsfondsindtægter	-2.142.158			-464.245	-494.744	-689.440	-493.729					-2.142.158
Det nye Regionshospital, Gødstrup, netto	283.121			10.340	-1.12.430	71.666	472.193	43.471	0	0	0	485.240
Hospitaller i alt	1.030.160			293.003	191.811	329.707	145.091	44.998	10.456	15.094		1.030.160
Indtægter ved salg af hospitaller	-1.327.900			0	0	-392.800	-764.100	-131.300	-99.700	0		-1.327.900
Fælles puljer mv. og prioriteringsforslag i alt	637.103			206.076	302.255	165.206	349.809	426.302	460.844	522.806		2.433.298
Kvalitetsfondsprojekter i alt	-2.281.368			-3.171.378	55.123	338.665	808.586	93.519	0	0		-1.875.485
SUNDHED HOVEDKONTO 1 I ALT ex. salg af hospitaller	-614.105			-2.672.299	549.189	833.578	1.303.486	564.819	471.300	537.900		1.587.973

Investeringsoversigt 2017 - 2021

Beløb i 1.000 kr. (Byggeomkostningsindeks)	Bevilling i alt	Beg. år	Slut år	Afholdt ultimo 2016	Rådgighedsbeløb forventet afholdt i						Ajourført overslag
					2017 103,2	2018	2019	2020	2021	Senere indeks 104,0	
Kolonner	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
SOCIALE TILBUD OG SPECIALUNDERVISNING Socialområdet 02.10.01. Sociale tilbud, specialundervisning											
Fælleskonti											
Rammebevilling til bygningsvedligeholdelse (sociale tilbud)	16.737			-133	4.796	12.074	12.074	12.074	12.074		52.959
Rammebevilling til udvikling (sociale tilbud)	56.822			0	11.962	44.860	50.000	50.000	50.000		206.822
Ny afdeling af Grenen-Glesborg	13.040	2016		0	7.900	5.140					13.040
Fælleskonti i alt	86.599			-133	24.658	62.074	62.074	62.074	62.074	0	272.821
Hovedkonto 2 i alt	86.599			-133	24.658	62.074	62.074	62.074	62.074	0	272.821
REGIONAL UDVIKLING 03.10 Kollektiv Trafik											
Hovedkonto 3 i alt	0			0	0	0	0	0	0	0	0
FÆLLES FORMÅL OG ADMINISTRATION Administrativ organisation, Sekretariat og forvaltninger											0
Fælles formål og administration i alt	0			0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedkonto 4 i alt	0			0	0	0	0	0	0	0	0
Total	-527.506			-2.672.432	573.847	895.652	1.365.560	626.893	533.374	537.900	1.860.794

Personaleoversigter

10 Personaleoversigt 2018-2021

10.1 Sammenfatning

Dette afsnit gennemgår den samlede personaleoversigt for Region Midtjylland i Budget 2018. Personaleoversigten viser det vejledende beregnede personaleforbrug i Region Midtjylland for perioden 2018-2021 fordelt på hovedområder og bevillingsniveau.

I Region Midtjylland baserer bevillings- og budgetstyringen sig på princippet om totalrammestyring og ikke på normeringsstyring. Der gives herved bevillingshaveren frihed til at disponere den afgivne bevilling under hensyntagen til, at de materielle budgetforudsætninger er opfyldte. Bevillingshaveren har således bl.a. frihed og pligt til at omlacere midler mellem budgettet for løn og budgettet for andre udgifter (inden for den afgivne bevilling), hvis dette vurderes at kunne føre til et bedre serviceniveau, bedre målopfyldelse eller bedre budgetoverholdelse. Personaleoversigten oplyser derfor alene om de forudsætninger for personaleforbruget, som er lagt til grund for Budget 2018. Der er herudover desuden anført overslag over det forventede personaleforbrug 2019-2021.

Der er for større enheder anvendt en fælles model for beregning af det vejledende personaleforbrug i Budget 2018. Det sker for, at få en ensartet beregningsmetode for det vejledende personaleforbrug.

10.2 Samlet vejledende beregnet personaleforbrug

Det samlede vejledende beregnede personaleforbrug i Region Midtjylland i 2018 er 26.390 helårsstillinger.

Det samlede vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 og overslagsårene 2019-2021 fordelt på hovedkonto

Gennemsnitlige helårsstillinger	Budget	Budget	Budgetoverslag		
	2017	2018	2019	2020	2021
Hovedkonto 1: Sundhed	23.631	23.868	23.868	23.868	23.868
Hovedkonto 2: Social og specialundervisning	1.807	1.858	1.858	1.858	1.858
Hovedkonto 3: Regional Udvikling	105	102	99	99	99
Hovedkonto 4: Fælles formål og administration	563	562	562	562	562
Samlet personaleforbrug	26.106	26.390	26.387	26.387	26.387

Det forventede personaleforbrug i 2018 på sundhedsområdet på 23.868 helårsstillinger udgør i alt 90,4 % af det samlede forventede personaleforbrug. Socialområdet har opgjort sit forventede personaleforbrug til 1.858 helårsstillinger, mens Regional Udvikling har et forventet personaleforbrug på i alt 102 helårsstillinger. Det samlede forventede personaleforbrug i administrationen på Fælles formål og administration på 562 helårsstillinger udgør 2,1 % af det samlede forventede personaleforbrug i Region Midtjylland i 2018.

Det vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 på hovedkontoniveau opdelt på bevillingsniveau vises i efterfølgende tabeller.

Det vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 og overslagsårene 2019-2021 på hovedkonto 1 Sundhed

Gennemsnitlige helårsstillinger	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Hospitaller m.v.					
Hospitalsenheden Horsens	1.511	1.554	1.554	1.554	1.554
Regionshospitale Randers	1.584	1.605	1.605	1.605	1.605
Hospitalsenheden Vest	3.297	3.380	3.380	3.380	3.380
Hospitalsenhed Midt	3.935	3.981	3.981	3.981	3.981
Aarhus Universitetshospital	8.886	8.869	8.869	8.869	8.869
Præhospitalet	108	108	108	108	108
Psykiatri	2.773	2.871	2.871	2.871	2.871
Praksissektoren	17	6	6	6	6
Fælles udgifter/indtægter	1.445	1.447	1.447	1.447	1.447
Hospitaller mv. i alt	23.555	23.821	23.821	23.821	23.821
Administration, Sundhed					
Sundhedsplanlægning	30	47	47	47	47
Nære Sundhedstilbud	46	0	0	0	0
Administration, Sundhed	76	47	47	47	47
Hovedkonto 1 i alt	23.631	23.868	23.868	23.868	23.868

Det vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 og overslagsårene 2019-2021 på hovedkonto 2 Social og Specialundervisning

Gennemsnitlige helårsstillinger	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Social og Specialundervisning					
Social og Specialundervisning	1.772	1.823	1.823	1.823	1.823
Sosu-elever	35	35	35	35	35
Hovedkonto 2 i alt	1.807	1.858	1.858	1.858	1.858

Det vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 og overslagsårene 2019-2021 på hovedkonto 3 Regional Udvikling

Gennemsnitlige helårsstillinger	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Udviklingsopgaver	50,0	49,0	47,0	47,0	47,0
- Erhvervsudvikling	36,0	35,0	33,0	33,0	33,0
- Vækst- og udviklingsstrategi	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
- international	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
- Uddannelse	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
- Kultur	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Borgernære driftsopgaver	46,5	44,5	43,5	43,5	43,5
- Kollektiv trafik	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
- Miljø	42,0	40,0	39,0	39,0	39,0
Tværgående udgifter	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
- Centraladministration af Regional Udvikling	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter i alt	105,0	102,0	99,0	99,0	99,0

Det vejledende beregnede personaleforbrug i Budget 2018 og overslagsårene 2019-2021 på hovedkonto 4 Fælles formål og administration

Gennemsnitlige helårsstillinger	Budget 2017	Budget 2018	Budgetoverslag		
			2019	2020	2021
Administration					
Direktion	3	3	3	3	3
Fællesstabene i alt	560	559	559	559	559
- Regionssekretariatet	101	108	108	108	108
- Koncern HR	80	78	78	78	78
- Koncernøkonomi	92	89	89	89	89
- It	264	261	261	261	261
- Koncern Kommunikation	23	23	23	23	23
Hovedkonto 4 i alt	563	562	562	562	562

Flerårsoversigter

11 Flerårsoversigter

11.1 Indledning

Dette afsnit beskriver budgetoverslaget for Region Midtjylland i perioden 2019-2021. Ifølge Budget- og regnskabssystemet for regioner skal budgettet for det kommende budgetår også indeholde skøn over udviklingen i en kommende treårig periode. Det primære formål med budgetoverslaget er at sikre, at der sker en vurdering af de langsigtede virkninger, som beslutningerne i årsbudgettet er udtryk for.

Budgetoverslagene udarbejdes for hovedkonto 1-3 og er i løbende priser. Budgetoverslaget for sundhedsområdet og Regional Udvikling er udgiftsbaseret og budgetoverslaget for Social og Specialundervisning er omkostningsbaseret.

11.2 Sundhedsområdet

Udgangspunktet for udarbejdelsen af budgetoverslaget for sundhedsområdet er det, i økonomaftalen for 2018, aftalte niveau for pris- og lønstigning. Oversigten er udgiftsbaseret.

Oversigt over budget 2018 og budgetoverslagsårene 2019-2021 for sundhedsområdet

Mio. kr.	B2018	B02019	B02020	B02021
Løbende priser - udgiftsbaseret				
A. Finansielle indtægter				
Finansielle indtægter	-24.801,6	-24.758,6	-24.735,6	-24.735,6
Pris- og lønfremskrivning (1,6 pct. årligt)		-383,8	-767,2	-1.150,6
Realvækst i finansielle indtægter (0,5 pct. årligt)		-100,0	-200,0	-300,0
Omfordeling af effektiviseringsgevinster		14,5	29,0	43,5
Lov- og cirkulæreprgram i overslagsår		37,0	53,0	45,0
Finansielle indtægter (løbende priser)	-24.801,6	-25.190,9	-25.620,8	-26.097,7
B. Lån				
Lån	-212,0	-164,5	-166,8	-139,6
Lån i alt	-212,0	-164,5	-166,8	-139,6
C. Finansiering i alt	-25.013,6	-25.355,4	-25.787,6	-26.237,3
D. Nettodriftsudgifter				
Somatisk hospitaler	13.443,2	13.308,8	13.319,4	13.273,9
Fælles udgifter og indtægter	2.558,0	2.784,3	2.687,0	2.702,7
Psykiatri	1.765,3	1.736,6	1.734,7	1.729,9
Præhospitalet	843,2	842,6	846,1	839,0
Praksissektor	3.448,4	3.459,9	3.485,5	3.510,5
Tilskudsmedicin	1.305,5	1.302,8	1.302,8	1.302,8
Sundhedsadministration	29,3	27,9	27,9	27,9
Andel af Fælles formål og administration	647,0	653,2	662,4	674,4
Ramme til overførsler fra tidligere år	0,0	108,4	118,8	156,0
Korrektion til ramme jævnfør budgetlov	0,0	-204,4	-88,3	-40,0
Nettodriftsudgifter i alt	24.039,9	24.020,0	24.096,3	24.177,1
E. Anlæg				
Investeringsplan	737,2	694,2	671,2	671,2
Investeringsramme i alt	737,2	694,2	671,2	671,2
F. Drifts- og anlæg (løbende priser)				
Drift og anlæg i alt (faste priser)	24.777,1	24.714,2	24.767,6	24.848,3
Pris- og lønfremskrivning af drift og anlæg (1,6 pct. årligt)		395,4	791,7	1.189,3
Drift og anlæg i alt (løbende priser)	24.777,1	25.109,6	25.559,3	26.037,6
G. Finansielle poster				
Nettorenteudgifter	41,3	44,9	43,4	41,1
Afdrag	294,8	298,0	302,2	246,5
Finansielle poster i alt	336,1	342,9	345,6	287,6
H. Udgifter i alt (F+G)	25.113,2	25.452,5	25.904,9	26.325,2
I. Resultat (C-H)	99,6	97,2	117,3	87,9

Finansielle indtægter

Udgangspunktet for budgetoverslagene for 2019-2021 er budget 2018, hvoraf fremgår, at de finansielle indtægter for 2018 er på 24.802 mio. kr. Bloktilskuddet til anlæg er reduceret med 43 mio. kr. i 2019 og yderligere 23 mio. kr. i 2020, som følge af en forudsat nedgang i bloktilskud til anlæg.

Der er indregnet en årlig realvækst på 0,5 %.

Der er indregnet en årlig reduktion af bloktilskuddet på 14,4 mio. kr. som følge af aftale om fordeling af effektiviseringsgevinster fra kvalitetsfondsbyggerier.

Der er ligeledes indarbejdet ændringer i bloktilskuddet som følge af lov- og cirkulæreprogrammet i overslagsårene.

Lån

Der er forudsat lån til refinansiering af afdrag på mellem 140 mio. kr. og 167 mio. kr. årligt i perioden 2019 til 2021. Der henvises til afsnit 6.2 Langfristet gæld og afdrag for detaljer omkring lån i overslagsår.

Nettodriftsudgifter

Der er taget udgangspunkt i budget 2018, og der er ændringer i bevillingerne i overslagsårene som følge af beslutninger i regionsrådet med økonomisk effekt i overslagsårene.

Herudover er der forudsat følgende:

- Praksissektoren tilføres 25 mio. kr. årligt.
- Tjenestemandspensioner tilføres 12 mio. kr. i 2019, 9 mio. kr. i 2020 og 8 mio. kr. årligt fra 2021.
- Der afsættes årligt 110 mio. kr. til hospitalsmedicin og nye behandlinger.
- Der afsættes 6 mio. kr. 2019, 5 mio. kr. yderligere i 2020, og fra 2021 og frem afsættes 16 mio. kr. årligt til Dansk Center for Partikelterapi. Derudover afsættes 5 mio. kr. i 2019 og frem til udviklingen af spydspidsområder for Aarhus Universitetshospital.
- Der afsættes 155 mio. kr. til afledte udgifter i forbindelse med nye hospitalsbyggerier i 2019. I 2020 kan budgettet reduceres med 63 mio. kr.
- Der er forudsat en rammekorrektion med henblik på overholdelse af budgetlov. Rammekorrektionen er i 2019 på -204 mio. kr., i 2020 på -88 mio. kr. og i 2021 på -40 mio. kr.

Anlæg

Der er forudsat årlige anlægsudgifter på mellem 671 mio. kr. og 694 mio. kr. i perioden.

Drifts- og anlægsudgifter (løbende priser)

Der forudsættes en pris- og lønfremskrivning på 1,6 %.

Finansielle poster og resultat

Der forudsættes et likviditetstræk på mellem 88 mio. kr. og 117 mio. kr. i perioden 2019 til 2021. Likviditetstrækket kommer af, at regionen ikke får tilstrækkelig finansiering til at dække udgifter til renter og afdrag.

Der henvises til afsnit 6.2 Langfristet gæld og afdrag for detaljer omkring finansielle poster i overslagsår.

11.3 Social og Specialundervisning

Udgangspunktet for udarbejdelsen af budgetoverslagsårene for Social og Specialundervisning er det, i rammeaftalen for 2018, forventede niveau tillagt en årlig pris- og lønfremskrivning på 1,8 %. Oversigten er omkostningsbaseret.

Oversigt over budget 2018 og budgetoverslagsårene 2019-2021 for Social og Specialundervisning

Mio. kr. Løbende priser	B2018	B02019	B02020	B02021
A. Finansielle indtægter				
Finansielle indtægter	1,1	1,1	1,1	1,1
Takstindtægter fra kommunerne	1.022,9	1.022,9	1.022,9	1.022,9
Pris- og lønfremskrivning		18,4	37,2	56,6
Finansielle indtægter (løbende priser)	1.024,0	1.042,4	1.061,1	1.080,6
B. Nettodriftsomkostninger				
Driftsomkostninger	1.008,3	1.008,3	1.008,3	1.008,3
Andel af fælles formål og administration	15,6	15,6	15,6	15,6
Nettodriftsomkostninger i alt	1.024,0	1.024,0	1.024,0	1.024,0
C. Pris- og lønjustering				
Nettodriftsomkostninger	1.024,0	1.024,0	1.024,0	1.024,0
Pris- og lønfremskrivning - drift		18,4	37,2	56,6
Nettodriftsomkostninger (løbende priser)	1.024,0	1.042,4	1.061,2	1.080,6
D. Finansielle poster				
Afdrag	22,1	22,1	22,1	22,1
Finansielle poster i alt	22,1	22,1	22,1	22,1
E. Omkostninger i alt (C+D)	1.046,1	1.064,5	1.083,3	1.102,7
Resultat (A-E)	-22,1	-22,1	-22,1	-22,1
F. Likv.reg. til årets resultat				
+ afskrivninger	24,0	24,0	24,0	24,0
+ hensættelser til tjenestemandspension	3,4	3,4	3,4	3,4
+ overførte omkostninger (fælles formål)	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
Likv.virkning af årets resultat	0,7	0,7	0,7	0,7
G. Likv.reg. vedr. investeringer				
- køb af materielle anlægsaktiver	-62,1	-62,1	-62,1	-62,1
Likvi. virkning vedr. investeringer	-62,1	-62,1	-62,1	-62,1
H. Likv.reg. til fælles- og finans.-poster				
+ låneoptag (soc. og spec. Investeringer)	0,0	0,0	0,0	0,0
Likv.virk. af fælles- og finans.-poster	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets samlede likviditetsvirkning	-61,4	-61,4	-61,4	-61,4

11.4 Regional Udvikling

Udgangspunktet for udarbejdelsen af budgetoverslagsårene for Regional Udvikling er det, i økonomiaftalen for 2018, aftalte niveau tillagt en årlig pris- og lønfremskrivning på 2,4 %. Oversigten er udgiftsbaseret.

Oversigt over budget 2018 og budgetoverslagsårene 2019-2021 for Regional Udvikling

Mio. kr. Løbende priser	B2018	B02019	B02020	B02021
A. Finansielle indtægter				
Finansielle indtægter	632,8	632,8	632,8	632,8
Pris- og lønfremskrivning		15,1	30,5	46,3
Finansielle indtægter (løbende priser)	632,8	647,8	663,2	679,0
B. Nettodriftsudgifter				
Kollektiv trafik	343,3	322,5	322,5	322,5
Erhvervsudvikling	114,0	122,0	122,0	122,0
Miljø	40,8	40,8	40,8	40,8
Regionale udviklingsaktiviteter	36,4	46,4	46,4	46,4
Regional udvikling i øvrigt	4,1	8,9	11,4	11,4
Planlægnings-, analyse-, og udviklingsudgifter	78,1	76,1	73,7	73,7
Andel af fælles formål og administration	16,1	16,1	16,1	16,1
Nettodriftsudgifter i alt	632,8	632,8	632,8	632,8
C. Pris- og lønjustering				
Nettodriftsudgifter	632,8	632,8	632,8	632,8
Pris- og lønfremskrivning - drift		15,1	30,5	46,2
Nettodriftsudgifter (løbende priser)	632,8	647,8	663,3	679,0
D. Finansielle poster				
Nettorenteudgifter	0,9	0,9	0,9	0,9
Afdrag	8,7	8,7	8,7	8,7
Finansielle poster i alt	9,6	9,6	9,6	9,6
E. Udgifter i alt (C+D)	642,4	657,4	672,9	688,6
Resultat (A-E)	-9,6	-9,6	-9,6	-9,6

Koncernøkonomi				

Vedtaget i regionsrådet 27. september 2017